

ARGIA

1986 martxoak 2 — XLIX. urtea — 1.093. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) \ 7 libera

Euskara ikasi eta gero zer? Zenbaiti pozik asko, lana bilatzeko balio izan zaie, beste batzu euskal mundura jaio berri dira, ez dira falta ere ederto ikasi ondoren, giro falta dela eta gure hizkuntza ahaztu dutenak. Sarritan

aipatzen da euskara ikastea ez dela hizkuntza soila ikastea. Euskaldun berriak eus-

EUSKALDUN

BERRIEN

INTEGRAZIOA

EUSKALDUNEN

GIZARTEAN

Josetxo Mendiluze: «Prentsak ez dauka ideiarik futbolaz»

«Goaz» taldeak Sastrereren «Ez da pale egiteko oldua» estreinatu

«Martxoak 3», hamar urte

**HAUTESKUNDEEN
ESKUTIK
GERRA ZIKINA**

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatzeko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

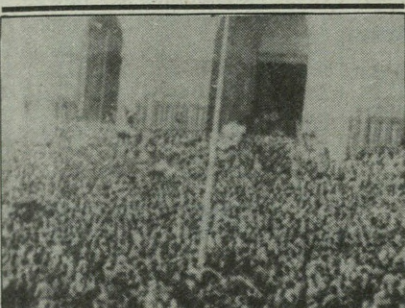
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.

Ipar Euskadin hauteskundeak eta Hegoaldean erreferenduma hurbilduz doazelarik, urte honen barrurako kontatzen dira Estatu Espainol mailako hauteskundeak ere. Bide horretan heldu da Espainiatik gindatzen den GALEn gerra zikinaren eskalada. Batik bat Iparraldean azken atentatuak izan duten oihartzunaren berri ematen da orriotan, eta bestalde Hegoaldean bai Mikel Zabaltzari eta bai guardia zibilek autopistetan hil zituzten gazteei egindako omenaldiak ere aipatzen dira. 14. orr.

Gasteizko berri ugari dakargu aste honetan ARGIAren orrietara. Fraga ministro zela martxoaren 3an burutu zen hilketaren hamargarren urtehurrena betetzen delarik, horren inguruko berriei gain kultur arloko berri gehiago ere eskaintzen digu Arabako erredazio berriak. AEK erakundeak antolatutako duen kultur ekintza saila eta Gasteizko Zientzi Museoari buruzko berri interesgarriak ere topatu ahal izanen duzu gure orrietan.

4.— Aste giroa.

POLITIKA

- 13.— Ttanttaka. Esteban Galar.
14.— Ipar eta Hego Euskadin hauteskunde bidetan, gerra zikinaren eskalada. I.Zubiondo.
18.— Nazioartekoa. P.Sastre.

ERREPORTAIK

- 20.— Gasteiz, martxoaren 3ko masakrearen 10. urteurrena. X.Iriondo.
22.— Josetxo Mendiluze entrenatzailea: «Prentsak ez daki futbolaz». I.Goitortza.
24.— Basauriko «Sagarrak» naturtaldearekin solasean. I.Goitortza.
27.— Dossiera: Euskaldunberrien integrazioa euskal gizartean.
36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 37.— Kulturataria. Sabin.
38.— Euskadiko Bertsolari Txapelketa. Durangoko saioa, eta semifinaletarako bidean. Zaldu-bi
40.— Gasteizko AEKren eskutik kultur ekintza ugari. X.Iriondo.
41.— Gasteizko Zientzi Museoak, erakunde berria. X.Iriondo.
E.Jimenez.
42.— «Goaz» taldeko Lukax Dorrontsororekin: «Jendea erakarri daiteke antzerkira. I.Uria.
44.— Kultur Aste Borrastea.

ETA BESTE

- 47.— Jon Tapia Irujo.
48.— Denbora pasa.
50.— Azkena: Euskara ere preso Herrera de la Manchán. Herrerrako euskal presoak.

Euskaldunberriek euskal hitzun izatera iristeko dituzten prolemez atundu du Bilboko erredazioak erdian aurkituko duzun dossierra. Horretarako, abiapuntu gisa ikaslez osatutako mahai inguru bat egin da, eta ondoren mundu horren berri ongi dakiten lau pertsonaren eritzia: Elixabete Garmendia, Dionisio Amundarain, Alan King eta Erramun Baxokenak. Azkenik, AEK erakundeko partaide batekin elkarriketa, Jose Antonio Lekuerekin. Euskalgintzan murgildua dabilenarentzako irakurri beharrezko orriak izanen direla dudarik ez.
27.ean.

Estrainatu berria du Debako «Goaz» talde ezagunak antzerki obra berri bat, Alfonso Sastrereren «Ez da pale egiteko oldua». Bera espetxean zela obra hau euskaratu zuen Lukax Dorrontsororekin mintzatu da I.Uria, eta antzerki munduari buruzko elkarriketa interesgarri batez gain, taldeak Sastrereren lanarekin burutzen duen espektakuluaz ere kausituko duzu komentario-rik, 42. orrialdean.

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Iñaki Camino, Ostaiska Irastortza, Gorka Izeta, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, (Anaitasuna taldea).

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga Zaldubi, Gure Irratikoak, Mikel Hiribarren, Titó Irazusta, Irulegi Irratiakoak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan Beltza, Alfontso Martinez, F.J.Mendiguren, Mikel Nabarro Trikuharri, Enko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi Murumendi, Joseba Sarrionandia, Txillardegui, Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña, 19.

20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas Semi.

Ale bakarra: 130 pezeta / 7 libera
1986. urteko harpidetza-sariak

Hego Euskal Herria	4.800 pezeta
Ipar Euskal Herria	330 libera
Estatu espainola	4.800 pezeta
Beste atzerriak	6.600 pezeta
Airez	10.000 pezeta

MARTXOA I MARTXOA 7

**martxoaren 3an
ilbehera**

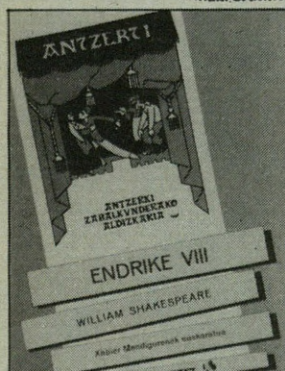
mareak: (martxoaren 2an)
gora: 07.14 eta 19.37
behera: 01.03 eta 13.29

eguzkia: (martxoaren 2an)
irten: 06.48
sartu: 18.07

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki CAMINO

Egilea: William Shakespeare.

Titulua: Endrixe VIII.

Argitaletxea: Antzerki. Antzerki zabalkunderako aldizkaria. Eusko Jaur-larritza.

Ezaugarriak: 76 orrialde.

Honekin batera Shakespeare-ren beste lan batzui zuli ditu Xabier Mendigurenek, dirudienez ETB-k gero-ra Shakespeare-ren beste lan batzui eman behar baititu. Xabierrek itzultitako besteak, «Zeuk nahi duzun» eta «Julio Zesar» ditugu.

Delako Endrixe VIII. honetan, obraren hasiera,

1520.ean Endrixe VIII.ak Frantziako Frantzisko I.aren izandako topaketarekin hasten da. Ezenografiari dagokionez, gaur bezala, ezena eta kuadro gutxi, egintza nahiko urria eta hitz-jario oparoa. Azken lanen artean kokatzen du Mendigurenek Endrixe VIII. hau. Shakespeare-ren azken garaia bereizgarriak: baretasuna, oreka, patxada, melankolia, lauso garratza eta filosofia jasankor eta ezeptikoa. Mintzaira ez da beste zenbait obratakoa bezain indartsua, kontakizunera eta filosofia praktikora isuriagoa bait da. Frantses eta ingeles arteko liskarrak bukatu eta gero, jai gaitzetan alkartu ziren bi herrialdeotako noble eta jauntxoak. Besteren artean, Endrixe VIII.a, pertsonaia ahula eta sendimendu mugida handiegirik gabekoa dela diosku.

Aipa bukatzeko 76.ean ere aterata zela euskaraz Karda-beraz bazkunean lan bera, «Zortzigarren Endika bakalduna» izenez, Larrakoetxea Bedita tar Y-ek itzulita. Bizkaieraz eta joera garbizalez.

Egilea: Ramon Saizarbitoria.

Titulua: 100 metro.

Argitaletxea: Erein. Literatura 28.a

Ezaugarriak: 88 orrialde. 450 pta.

Azken honetan zinemara eraman duten Ehun metro nobela famatu eta arras salduak beste argitarapen bat gehiago ezagutu du, oraingoan, Erein argitaletxearen. Zail da jakiten ea, pelikula egonez, nobela gehiago salduko den. Esan dezagun bestalde 10 urte bete dituela zenbaitentzat Goitisoloren nobela ezagun batekin hainbeste antza duen nobela honek.

Beste argitarapenetan, Haranburu Altunak egiten zituen haietan, Lurdes Oñederraren iruzkin aski interesgarri bat ageri zen, lanaren azterketa semiotikoa eginez. Nobelak, gazte batek poliziarengandik nola ihes egiten duen adierazten digu perspektiba nahiko moder-

RAMON SAIZARBITORIA 100 metro

noz. Tarteka beste istorio gehiago sartzen ditu Saizarbitoria. Kejak izan dira Erein-ekoek argitarapen honen erakutsi duten zabarkeriagatik.

Susmoak dira Saizarbitoria azken nobela aurki kalean dukenula.

Aldizkariaren izena: Cuadernos de Etnología y Etnografía de Navarra. Anejo I. Indice de materias y autores. Años 1969-1985.

Ezaugarriak: 1985. urtea. 50 orrialde.

Argitaletxea: Gobierno de Navarra. Departamento de educación y cultura. Institución Príncipe de Viana.

Liburuska honek Nafarroako etnografia eta etnografiaren izen bereko aldizkarian agertu diren artikuluguztien berri ematen digu. Batetik, egile guztien zerrenda ematen du bere lanak azalduz. Bestetik, gai mailan egindako zerrenda datorkigu, eta azkenik urte urte agertutako lan guztien zerrenda. Edozeinen liburutegian egon beharreko liburuska.

Bestalde, aipa ditzagun ilabur bada ere, aldizkari honek aurtengo zenbaki bietan zein lan azaldu dituen:

CUADERNOS de Etnología y Etnografía de Navarra

XVII.mendeko Nafarroan bizilagun «residente»ak eta bizilagun «foranoak». Bortxaketa, bahiketa eta adulterioa Nafarroako Foru Nagusian. Lezetaneko On Blas Alexandre-ren testamendua (1597-1647). Urdaitx-etik Santa Graziraino: berzo koratu herria. Tartaloak eta ojankoak. Baztango ibarreko hiru planu. Guadi lajarko hiru estela, eta euskal eta nafar estelekiko duten paralelotauna.

Egilea: Xabier Gereño.

Titulua: Setiatuak.

Argitaletxea: Xabier Gereño.

Ezaugarriak: 172 orrialde.

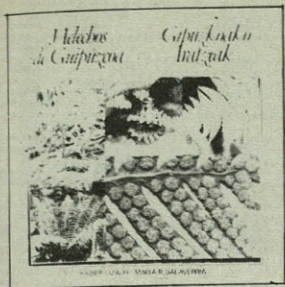
Durangorako kaleratu zituena lau nobeletatik hirugarrena dakar zuegu gaurkoan. «Sabotaia» bezalakoa historikoa dugu hau ere, bigarren gerrate karlista gaitzat hartzen duena.

Xabier Gereño

SETIATUAK

Nobela historikoa

1874. urtean liberal eta karlisten barrendari edo ixpien arteko burruka dago Bilbo setiatuaren barrenean. Armada karlistak Bilbo setiatzen du. Madri, eko Gobernu liberalak Lukas Iturri sarjentua bidaltzen du Bilbora, kontra-ixpia bezala. Bilbon karlisten barrendari-sareetan infiltratu dadin. Setioaren deskripzio zehatz eta errealekin batera, infernu hartan Lukasek karlistek beru joko bikoitza deskubritzen dutenean jasandako arriskuak ageri dira nobelan barrena. Marku historiko batean, emozioa azken momentura arte.

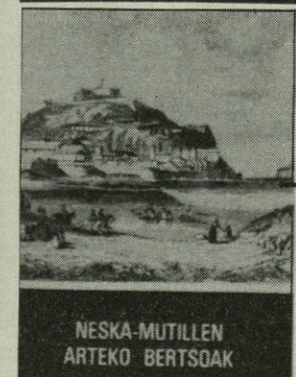

Egilea: Xabier Lizaur eta Maria R. Salaberria.
Titulua: Gipuzkoako Iratzeak.

Argitaletxea: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Pro-bintziala. Manuales saila 14.

Ezaugarriak: 70 orrialde.

Natur zientzia lanetan ezagunak ditugu bi izen hauek. Gipuzkoan aurki ditzaitezun iratzeen gaineko informazio ugari dargute liburusk honetan. Iratzeen sailkapen zientifikoak nola-koak diren; ohar filogenetikoak; iratze moeta guztiak; iratzeak eta beren ingurugiroa; sorrera arazoak; zurtoinak nolakoak dauzkaten, neurriak, grafikoak, zorroak eta iratzeen gainontzeko atalen izenak eta liburuaren azkenean koloreko argazki multzoa. Gaia gustoko dutenek eskertuko duten lana Xabier Lizaur eta Maria R. Salaberriarena.

Egilea: Antonio Zabala.
Titulua: Neska-mutillen arteko bertsoak.

Argitaletxea: Auspoa liburutegia 186.a.

Ezaugarriak: 700 pta. 176 orrialde.

Antonio Zabalak bere liburutegia osatzen jarraitzen du. Oraingoan neska eta mutilen arteko tirabirak aitatzen dituzten bertsoak bildu eta kaleratu ditu. Lehen

ere adituta gaude Txirrita nahiz Xenpelarren halako bertso zitalak askotan, oso maiz eskatzen bait zitzaizen bertsoari halako bertso-sailak txnpon batzutan. Mutilen batek halako neskatxa haurdun utzi zuela; neska hark diruak zupatu ta gero mutila nolatan laga zuen beste batekin joateko; gazte baten edertasunari jarritakoak eta halako asko eta asko entzuten zen bertsoen eta euskararen indarra oso gora zeuden garai haietan.

Antonio Zabalen lanak dozena pare bat bertso sail bildu ditu. Ohizkoa duenez, inor mindu ez dadin bertsoetako izen bereziak eta herri-izenak kendu ditu. Batenbat poztuko zen honengatik, oraindik ere bizirik egongo baitira bertsoetan aipatzen diren batzu. Beste askok ordea ez zuten oso gustokoa izango Antonio Zabalen jokabide hori, izenik gabeko bertsoek zerbait falta baitute. Dena den alferrik da honetaz eztabaidatzea, denentzako gustorik ezpaitu inork asmatu oraindik. Zirri kontuak Auspoako azken bilduma liburuan.

Egilea: Jose Maria Iribarren.
Titulua: Pamplona y los viajeros de otros siglos.

Argitaletxea: Principe de Viana.

Ezaugarriak: 600 pta. 247 orrialde.

Nafarroak ezagutu duen kostunbristatik bikainena genuen Jose Maria Iribarren. Gaztetatik hasi zen Nafarroaz interesatzen, eta herriz herriko lanak egin zituen franko. Hitzzen bildumak, txiste eta gertaera xelebreen bildumak eta Nafarroarekin lotura zuen guztiaz idazten.

Liburu hau 1957.ean kaleratu zen Iruñean; bertan, munduko ibiltari askok Iruñea ikusita eta ezagututa hartutako inpresioa azaltzen digu Iribarrenek Madrid eta Pariseko liburutegi nagusietako materialez baliaturik. Lana lokalista da eta Iruñea ezagutzen ez dutenentzat ez du aparteko interesik eskaintzen, litekeena da baina lan honek norbait Iruñea

ezagutu nahi izatera bultzatzea. Argazkiei dagokienez, asko direla esan behar dugu, 78 baitira grabatuak. Bisitarien artean, hauek ditugu beste asko eta askoren artean: Carlos V; Oyhenart; Antonio Ponz; Pérez Galdós; Baroja; F. Lourent; Henry Cornille; Mañé y Flaquer eta abar. XV. mendea, XVI.a eta garai haietako bisitarien komentarioak beranduagokoenak baino askoz arinagoak ditugu.

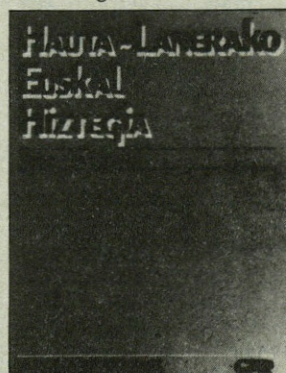
Egilea: Ibon Sarasola.

Titulua: Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia.

Argitaletxea: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Pro-bintziala.

Ezaugarriak: 270 orrialde.

Urteak dira jendea Ibon Sarasolaren hiztegi honen zain «zorioneko arauemailea» dagoela, eta honez gero bigarren atala kalean, «Aurtiki- Ebaki» izena duena. Jakingo duzueenez hiztegia euskara hutsez da. Arestuk hasi zuen «Arestiar hiztegi tipia» haren gisan, edozein hizkuntzatan egon ohi den hiztegi normalizatua bezala. Hortaz kanpo esan behar da ere, fidagarritasun handiko

lana dugula, datorren eskue-tatik datorrelako, lan hone-tan denbora asko pasa du-lako Sarasolak, lankidetz-a oparoa izan duelako «jende nahiz tresna moderno-en al-detik» eta hiztegia egiteko behar diren hitzak euskal idazle zahar eta jatorrengan-dik heldu direlako: Harane-der; Landucci; Astarloa; Chourio; Larramendi e.a. Hitzzen nondik norakoa, sor-rera «ezagutzen baldin ba-da bederen» eta halako datu beharrezkoak ematen dizki-gu Ibon Sarasolaren lan hain premia-zko honek.

Aldizkariaren izena: Tarrat.
Argitaratzailea: Portugale-terko A.E.K.

Ezaugarriak: 20 Orrialde. 0. zenbakia.

Portugalujoak ere mart-xan ditugu. Aldizkari lokal arras atsegina atera dute, eta atsegina diodanean ez dut betiko hitz topikoen xendra-tik abiatu nahi, egiatan iru-ditzen bait zait atsegina dela. Euskaraz egindako pintada batean emakumearen norta-suna gutxiagotu egiten dela eta, sortutako istiluak; Pika-bea eta Sarrioinindien jhesa dela ta komikia; dene-tariko albiste motz bitxiak; liburu eta disko euskaldunen aipamenak; ETB-ren yan-kismoaren kritika; txirrin-gutzaren defentsa; OTAN; Portugalete antxina; sexu kontaktuak; frigorifiko za-harren eskaintzak eta sekula irakurri dudana editorialik interesgarriena ditugu barre-nen.

zinea

Martin Goikoetxea

Zuzendaria: Haskell Wexler.

Produktzioa: George Lucas.

Latino

Bat baino gehiago harrituko zen zinera joan eta pelikula amerikar nikaraguarren aldekoa ikusita. Are eta gehiago lau oskar eskuratu dituela jakinez gero.

Gu ere harriturik egon ginen kreditoei batera, iraultza sandinistaren garaipeneko imajinak ikusten zirelarik «patria libre, vencer o morir» delako kanta ezagunaren doinua entzuterakoan.

Ondorengo, soldadu yanki baten historia. Kontra kanpamendu batetara doan soldadu «latino» yanki baten historia. Bere amodio istorioa Hondurasen dagoen emakume nikaraguar batekin. Emakume horren maitasunak egiten ari denari buruz sortzen dizkion dudak... Eta hondoan, garbi garbi, kontren inkurtsio militarrek Hondurasetik Nikaraguako muga inguruko lurretara.

Garbi garbi agertzen da militar amerikanoek kontra horiek entrenatzeko, mantentzeko eta aurrera botatzeko egiten dituzten ahalegin guztiak.

Garbi garbi agertzen dira kontra delakoak Nikaraguan egiten duen sarraski etengabea.

Garbi garbi ikusten da. Garbiegi agian europear baten begietarako. Ez gaude ohiturik pentsatzen duguna adieraziko duten pelikulak ikustera. Seguruen kritikoago ikusi nahiko luke hemengo edonork. Ez hain «manikeo» hitza ala baldin bada. Baina, egunero egunero hainbat eta hainbat filme eta telefilme «manikeo» kontra-koak ikusten direlarik, ez ote da legezko halako bat aupatzea?

Noski baietz! Areago, «manikeo»tasun horren arrazoia bera ere filmea bera «amerikanoa» izatean bilatu beharko genuke azken finean. Nikaraguarren aldeko filme bat egitea pentsatu dute eta baita egin ere! Zerbait kritikatzeko horixe bera izango genuke aipagarri: planteamenduaren sinpletasuna, gidoiaren sinpletasuna.

Alde teknikoari dagokion heinean primeran eraikita dagoela esan behar. Aktoreen lana, argazkia, zuzendaritza, musika... Primeran!

Fas

martxoa

3

Zine klub honek egun horretan «Hammet» izeneko filama amerikarra eskainiko du. Wim Wenders-ena da. Idazlearen biografia bat, baina ez hori bakarrik. Bilboko Arrasate Kalean, 2. zenbakian eta arratsaldeko 7:30tan.

Kresala

martxoa

3

Astelehen honetarako «El perro rabioso» prestatu dute Kresalakoek. Akira Kurosawa-ren omenean ospatu Eo den zik-

loaren barruan emango den lehen filma da hori. Hurrengo asteetan zinegile honen beste lau filma eskainiko dira. Oraingo hau Bigarren Gerrate Mundialaren ondorengo Tokion gertatzen da, bertan bizi den polizia baten gorabeherak kontatzen direlarik. Emanaldia, Arrasate kaleko Aurrezki Kutxa Muzizipalaren Kultur Aretoan, arratsaldeko 7:30tan.

Zine-foruma

Grosekoek bi emanaldi prestatu dituzte ondorengo egun hauetarako. Bata,

martxoaren 1ean izango da, eta bertan «Ruleta china» Fassbinder zinegilearen filma proiektatuko da. Bestea, 8an izango da eta egun horretarako «Alemania pálida madre» Helma Sanders-Brahms-en filma ikusi ahaliko duzue. Biak arratsaldeko 7:30tan. Padre Larroka Kaleko egoitzean.

King-kong

martxoa

2

Oretertan zine muturari eskaini zaion zikloa amaitzeko bi emanaldi prestatu dira. Biak martxoaren 2an, bata laburmetraia («La barra de cortina») eta bestea «El nacimiento de una nación»: biak David Wark

Griffith-enak dituzue. Orain arte bezala, emanaldiak Xepelar Kultur Etxean izango dira, arratsaldeko 6etan.

Goiherrikoak

martxoa

8

Martxoaren 8an, zein eguna den kontutan hartuz, emakumearen gaiarekin partikularzki loturik dagoen filma bat eskainiko dute goiheritarrek: «Las esposas», norvegiarra, non aspaldiko hiru lagun elkartzen diren; hiru emakume, noski. Hortik aurrera, joan eta ikusi. Gidoia eta zuzendaritza Anja Breien-enak dira. Emanaldia Ordiziako Herri Antzokian, arratsaldeko 4:30tan.

diskoa

Kaki

Nahiko
Elkar

Suizidio legal

Aurreko batean Hertzainen Lparekin soinu kaitate minimoaren falta somatu eta aipatu genuen. Gaurkoan aitziz, **Nahiko** taidearen estrenuko Lp hau dela medio Elkar etxearen azken grabazioen kaitatea gorapatu nahi dugu (Ruperrera ere iekuko). Soinu garbia, gardena, diztatsua. Gasteizko taide honek dituen ezaugarriek eskatzen zutenaren arabera gainera. Izan ere, musika berrizaren jenero berezi honek, funki kiasikoak aiegia, soinu baldintza gorenak izan ditu bere historian zehar. Entzun besteia EARTH WIND and FIRE eta antzekoen grabaketak. Dena den, kontuan hartu behar da dantza musika era honen iturburua amerikarra dela guztiz. Beraz, ez zait iruditzen nahikoa izen haxe daraman taidearen maila musikaleko euskal taide batentzat, transiazio edo egokitze lan bat.

Euskaraz kantatzeaz gain musikalki nortasun gehiago beharko luke, oportazio musikalki gehiago **NAHIKO**ren Lp honek, **JENERO**aren topikoak kopiatze eta errepikatze ariketak uxatuz. Dena den, ur handietan sartu dira **NAHIKO**koak, batetik, estilo musikalki hau Euskal Herrian ez bait da inoiz behar bezala baloratu, eta bestetik, ur hauek, gaurko musikaren itsaso zabalean, lantzeko orduan, konplikatuenak, arriskutsuenak, zailenak bait dira, batez ere, euskaraz inongo prezedenterik ez dagoenean. Zorionak eta zorte on!

Jaiak

Durangoko euskal jaiak

Dagoeneko hasi dira durangotarrak euskal jai giroten, eta giro horri uzteko bat ere asmorik ez omen dutenez gero, antolatzaileek ideia pare bat ematen dute: martxoaren 2an, Behe-Nafarroako dantzarekin ekitaia, 7an, arratsaldeko 8tan, Maristen Aretan dantzei buruzko hitzaldi bat izango da, 8an eta arratsaldeko 8tan, Andra Mari Elizan, Iruñeko Kamara Koraiaren kontzertua.

Zuberoako Bardozen, martxoaren 1ean, larunbatean, Gipuzkoako Aia eta Bardozen arteko eigarretaratzea izanen da. Afaria izanen da noski, baina iehe-nik, 4.30tatik aintzina, pi-
iota partiduak izanen dira.

Astigarragan sagardoaren jaiak

Martxoaren 1ean eta 2an, sagardoaren jaiak dituzte Astigarragan. Larunbatean, Santiago ermitan sagarrondoak landatzeari ekingo diote. Arratsaldeko 7tan haurrentzat "Kaiabaza tripontzia" filma eskainiko da. Joseba Barandiaranen plaza. Ondoren eta toki berean, **Pantxo eta Pellok** beren azken diskoaren aurkezpena egingo dute. Igandean, berriz, Zaidibiako trikitixa taideak kalejirak egingo ditu: eguerdian sagardoaren omenez egin den monumentoaren inaugurazioa izango da. Herri bazkaria derrigortzen zen, eta bertara Jon Sarasua eta Euzkitze azaiduko dira. Antolatzaileak, Astigarragako Kuitur Ekaitea eta bertako AEK dituzue.

ikastaroak

UNEDek

"goi-zikloa"z ikastaroa

Bergaran UNEDek izen horrekin antoiaturikako ikastaroaren barnean, egun

UNEDek ere, "Historiaren beste bideak"

Bergarako horretan "Historiaren beste bideak" izeneko ikastaroa ospatzen ari dela eta, honatx zer dagoen aste honetarako: martxoaren 1ean Bartzeionako Unibertsitateko irakaste den Miguel Morey-k "Michel Foucault eta ikerketa historikoa" gaiari buruz hitz egingo du. Martxoaren 8an "Artearen Historia eta Ideologia" gaia EHUKo Javier Gonzalez de Duranek aztertuko du.

Deustun historia eta euskal literatura

Deustuko Unibertsitateak antoiaturikako ikastaro batean historia eta euskal literatura aztertzen dira. Lehenengoari dagokionez, martxoaren 3 eta 4ean, Federico Krutwig "Análisis de la unidad-diversidad vasca desde

una perspectiva marxista" gaiaz mintzatuko da, arratsaldeko 7tan. Bigarrengoari, euskal literaturari dagokio-
riak, martxoaren 5ean Bernardo Atxagak hitz egingo du, eta 6an Ramon Saizarbitoriak. Biok ere arratsaldeko 7tan.

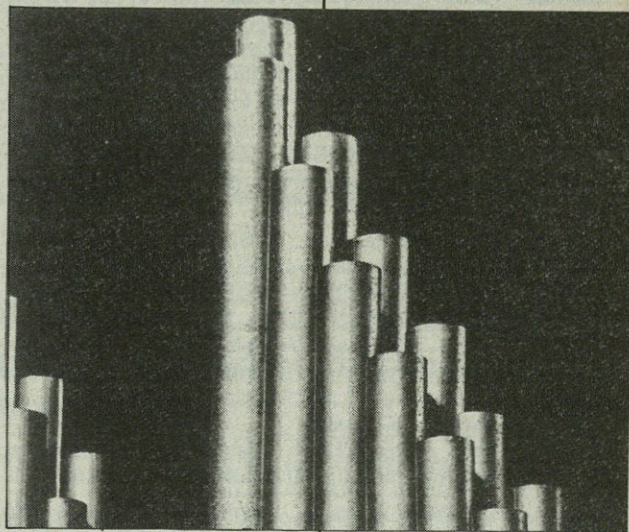
Eusko Ikaskuntzak "Tokiko Historia"z

martxoa

1

Ziklo horren barruan, martxoaren lehenarekin, Iruñean, azkeneko hitzaldiak emanen dira: "Industria y ciudad industrial: Barakaldo", M. Gonzalez Portiia izanik hizlaria. "La industrialización de una localidad guipuzcoana: Errenteria" Lurde Soriaren ahotik. Gero Arantzeta Otaegi "Los comunales en Gipuzkoa" gaiaz arituko da. Eta bukatzeko, Pierre Bidartek "Baigorriko Historia: zenbait go-goeta metodologiko" izeneko saiorei ekingo dio. Ordutegia, goizeko 9.30tatik 1.30tara. Irakaslegoaren Unibertsitate Esko-
lan.

musika

Martxoaren 2an, arratsaldeko 8tan **Elton John** burusoiak kantaldi bat eskainiko du Donostiako belodromoan. Sarrera aldez aurretik 2.000 pezetatan dago salgai, bertan erosiz gero 2.200. Komentariok ga-be.

Sinfonika hiru hiriburutan

Azken bolada honetan **Bilboko Orkestra Sinfonikoa** Euskadiko Orkestarekin ba-

tera zenbait kontzertu ematen ari da, eta noski, egun hauetarako badago non entzunik. Martxoaren 5ean Gasteizen, 6an Donostian eta 7an Bilbon. Hauek dira Bilboko Orkestak eskainiko dituen lanak: Ernesto Halfter-en "Rapsodia para orquesta y piano", Txaikovski-ren "La Sinfonia número 2 en do menor op. 17", biak Enrique Garcia Asensioren zuzendaritzapean eta Agustín Errano Mata solistarekin.

ETB

martxoak 11,00: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 14,00: Hit Parade. 15,00: Teleberri. 15,32: Pottokiak (m. bizidunak) 7. kapitulua. 16,00: Don Don Kikilikon (pailazoak). 17,00: Beldurgarriak barregarri (m. bizidunak). 17,20: Hazzardeko dukeak (telesaila) 21. kapitulua. 18,15: Kirolak (Borroka libre). 19,00: Emakume bionikoa (telesaila) 21. kapitulua. 20,00: Popa Zoro. 20,30: Txoria dut maite (egitarauaren aurrerapena). 21,00: Gaur egun. 21,15: Hemen bizi. 22,15: Kirolez kirol.

martxoak 13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta Pitz. 13,30: Pottokiak (marrazki bizidunak) 7. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,20: Kirolei buruzko saio berezia. 14,55: OTAN-PSOE. 15,00: Gary Cooper-i buruzko zikloa. 16,30: Musikala. 19,00: Kebekio. 19,30: Gaur egun. 19,33: Hazzardeko dukeak (telesaila) 22. kapitulua. 21,30: Plaza Berri. 21,30: Rallye: motorrak. 22,50: Brasil, berezia: «Fantastico Show». 23,40: Hong Kongeko kondesa. 23,40: Gaur Egun.

martxoak 13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Ferdy (m. bizidunak) 8. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,40: OTAN-PNV. 14,15: Gary Cooper-i buruzko zikloa. 16,15: Fantastico Show. 17,00: Amaiera. 19,00: Kebekio. 19,30: Gaur egun (informatiboa). 19,35: NBAko partidua (saski-baloia). 21,45: Super Night (luzemetraia).

martxoak 13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Haizea sahatsetan eta Moineau (telepantipinak) 8. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,45: Gary Cooper-i buruzko zikloa. 16,15: Super night. 19,00: Uso kale (m. bizidunak) 4. kapitulua. 19,20: Gaur egun. 19,35: Abere taldea (m. bizidunak) 4. kapitulua. 20,00: Dagoenean bonbon. 20,30: Gaur egun. 20,50: OTAN-PSOE; OTAN-EE. 21,00: Barcelona-Juventus (futbola). 23,00: Musikala: Madonna. 22,00: Gaur egun.

martxoak 13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Dr. Slump (m. bizidunak) 9. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,40: OTAN-PSOE. 14,45: Gary Cooper-i buruzko zikloa. 16,15: Musikala: Madonna. 19,00: Uso kale (m. bizidunak) 6. kapitulua. 19,20: Gaur egun (informatiboa). 19,33: Emakume bionikoa (telesaila) 23. kapitulua. 21,35: People.

22,00: Harlem globbe Trotters. 23,00: Aurrez aurre. 22,30: Cristobal Colon (telesaila). 23,30: Gaur egun (informatiboa). 23,40: Fede Giroan.

martxoak 13,00: Aurkezpena. 13,02: Hitz eta pitz. 13,30: Abere taldea (m. bizidunak) 4. kapitulua. 14,00: Teleberri. 14,40: OTAN-PNV. 14,45: Gary Cooper-i buruzko zikloa. 16,15: People. 16,45: Cristobal Colon (telesaila). 17,45: Harlem globbe Trotters. 19,00: Uso kale (m. bizidunak) 7. kapitulua. 19,30: Gaur egun. 19,33: Ferdy (m. bizidunak) 10. kapitulua. 20,00: Popa Zoro. 20,30: Kirolez-Kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,25: OTAN-CP. 21,30: Hit Parade. 22,30: Rallyea Daytona 500. 23,30: Atentatua (luzemetraia). 23,30: Gaur egun.

martxoak 13,00: Don Don Kikilikon. 13,00: Haur Kirolak. 15,00: Teleberri. 15,30: Dr. Slump (m. bizidunak) 10. kapitulua. 16,00: Kirolak. 17,30: Mutilik gabeko uda (luzemetraia). 19,00: Duke kaleko dukesa (telesaila). 20,00: Aristokratak (dokumentala) 6. kapitulua. 21,00: Gaur egun. 21,15: Show txanpa. 22,15: Magnum (poliziakoa).

aste honetako luzemetraiak

Gary Cooper-i buruzko zikloa

Makina bat luzemetraia badago aste honetan ikusteko. Gary Cooper agertzen deneko filme bat egunero. Chaplin-en «Hong Kong-eko kontesa» eta John Huston-en «Mackintosh-en gizona».

martxoak 3 Astelehenean hasi eta ostirala bitartean 5 luzemetraia ikusi ahal izango ditugu Gary Cooper-i eskainitako ziklo honetan. Bera agertzen deneko pelikularik famatuenetakoak izango dira gainera pasako dizkigutenak.

Egunero eta telenobelaren amaieran jarriko dute luzemetraia hau, hiru terdiak aldean gutxi gora behera.

Astelehenean, **Virginianarra** (1929). Victor Flemig-en zinta ezagun honetan Walter Huston eta Richard Arlen agertzen dira Gary Cooper-ekin batera.

Asteartean, **Senar jeloskorra** (1932). Marion Guering dugu zuzendaria eta errepartoan Tallulah Bankhead, Gary Cooper eta Charles Laughton nabarmentzen dira.

Asteazkenean **Jon inor** (1941). Frank Capra zuzendari famatuaren luzemetraia honetan Barbara Stanwyck dugu Gary Cooper-ekin batera pelikularen pisua daramana.

Ostegunean berriz duela

gutxi pasa den **Brandonen VIII. emaztea** pasako dute. Gogoratu dezagun Ernest Lubitsch dela honen zuzendaria eta Claudete Colbert eta David Niven ere agertzen direla.

Ostiralean, eta zikloari amaiera emateko, Ernest Lubitsch-en **Bizimodu berria** (1933). Filme honetan Friedrich March eta Miriam Hopkins daukagu Gary Cooper-en ondoan.

martxoak 3 Zinea iargipean sailaren barruan Charles Chaplinen **A countess from Hong Kong** filme ezin hobea pasako zaigu aste honetan. Marlon Brando eta Sophia Loren daukagu paper nagusiak egiten. Horiez gain Sydney Chappin eta Tippi Hedren agertzen dira pelikulan barrena.

Istorio honetan kondesa errusiar emigratu bat agertzen zaigu, Natascha. Embajadore amerikar aberatsarekin gaua pasa ondoren bere

berriak

Aste honetan zehar egunero **Pariz-Niza lasterketa ziklistaren erretransmisioak** emango dira ETBren bitartez egunero hamar-hamabost minututako laburpenak edo. Hilarren 3tik 9ra izango da lasterketa inportante hori, eta azkeneko etapako bukaera zuzenean eskaintzeko agindua jaso dugu ETBkoengandik.

«Bai horixe» da HABEK ETBrako errodatzen ari den saio didaktikoaren izena (BBCko «Follow me» ren antzekoa). Izan ere, azken aldian hainbat deklarazio eman dira komunibikabideetan esanez ETBren eginkizuna ez zela euskarara irakastekoa, eta alde horretatik jende askok hasiera batetan aginduta zegoen saio didaktiko hau emango ez zela pentsatu izan du. Dena dela, esan beharra dago dagoeneko zortzigarren kapitulua errodatua dutela, eta denetara izango diren bizpahiru dozenak amaituta egongo direnean hasiko dira emititzen.

ikusitakoak ikusita

Antxon URRESTARAZU

«Hitz eta pitz», programa beterano hori

«Hitz eta pitz» ETBko programa beteranoenetakoa dugu, eta ideiarene erraztasunak (eguneroko elkarrizketa kenduta) eta formularen seguritateak arrakasta segurua erakartzen diolarik. Betiere oso egikera duina lortzen dute ekipokoek, baina kritika bat egin nahi genuke lerrootatik: Xabier Zalduren esfinge-itxura, batere espresibitate al daketarik eza. Mereziko luke piska bat saiatzeak, boro-biltzeko nahian.

Telebista bidez alfabetatzea

ETB euskara birreskuratzearen alde —gorabeherak gorabehera— egiten ari den saioa sarritan aipatua den gauza dugu, baina saio horren barruan zenbait gauza xehetasun haundiagorekin nabarmendu beharrekoak direla ere egia da. Alde horretatik, «Zinema ilargipean» saioarekin aipatu ere egin ez den detaile bat ekarri nahi genuke hona: izan ere, jendeak ulertzearen euskarazko azpituak irakurtzera behartzea oso iniziatiba positiboa dela uste dugu, alde batetik ETBk batere majoritarioa ez den apostua bereganatu duelako (zenbat alfabetatu daude irakurtzeko kapaz?), eta bestetik audientzia mugatzeko arrisku hori bereganatuz halere aurrera jotzea erabaki zuelako. Saiatze polita, zinez, bertsio orijinalako filmeen bidez egiten dena euskaldunen alfabetatzerako.

kamarotean ezkututzen da polizon modura New York-era iristeko asmotan. Aurkitu egiten dute ordea eta intriga eta emozioa haundituz doaz piskana piskana.

Ahal izanez gero ez utzi peikula hau ikusi gabe.

sienak lantzen.

Pelikula historiko bat da eta Ben Barka-ren kasu izugarria biregiten du imajinetan filme honek. 1965. urtean Parisen desagertu zuten marroki haren kasua. Kasu horrek zenbait puntu ilun utzi zituen nonbait. Zuzendaria ordea arriskatu egin zen eta gertakizunen interpretazio bat ematera ausartu zen pertsona errealek izenak aldatuaz.

Ben Barka-ren tokian Sadie jarri eta Ufkir-en ordeztasunaren arteko lotura kautsi-tu ahal izango duzue.

martxoa

7

Atentatua filme frantsesa ikusteko aukera ezin hobe. Yves Boisset-ek 1972. urtean filmatutako luze honek mundu guztiari eman dio buelta. Jean Louis Trintignant, Michel Piccoli eta Gian-Maria Volonté edukita paper nagusienak lantzen.

OTOIA SAKATU AURRETIK

«Gaztetandik» programak ETB barrutik erakutsiko

ASTEAREN ilunabarrean eskaintzen den «Gaztetandik» programak ETBren barruko aldea erakutsiko du aste honetan. Horretarako Durangoko gaztetxoak hartu dituzte erreportari modura eta hauek egin dute programa lurretako etxe barrenetik ibili direlarik.

Bereziki pantailaren aurrean agertzen ez direnekin ahalegindu dira Durangoko gaztetxo hauek, inkestaren bat baino gehiago egin dutelarik jende horrekin.

Bestalde Jose Mari Iriondori egin diote elkarrizketa Durangoko hiru neskatxek. Hiru neskatxa horiek Kontxi Berriotxo, Iratxe Azpitarte eta Arantxa Gorrotxategi ditugu.

Kontsumoa aztertuko da «Dagoenean bonbon» en

ASTE honetan kontsumoa aztertuko dute «Dagoenean bonbon» programan. Kontsumoaren munduan gero eta ezagunago bilakatzen ari den kontzeptu bati heldu, hau da kontsumenismoa delakoari heldu, eta hori aztertzeko aproposa izan daitekeen gai bati ekin diote: kontsumoa eskolan gaiari.

Amaitzeko sukaldaritza. Getariarra jo dute erreportariok eta, Getarian halabehar, arraia prestatu digute aste honetan. Pedro Arregi sukaldariarekin izan dira eta honek katu-arraia saltsan nola jartzen den erakutsiko digu.

Costa de Marfilgo eskale baten ipuina

MUNDUKO ipuin eta ele zaharrei dagokionez Costa de Marfilgoa tokatzen zaigu aste honetan. «Soutiléko eskalea» izena du duela denbora pilo bat gertatu zen ipuin honek. Soutiléko biztanleak Lurreko harrera gutxienetarik herria osatzen zuten. Handik zebilen bidaiariak bazekien aurretik harrera txarra izango zuela eta. Bestalde, Soutilé ugaritasunaz beterik zegoen herria zen. Baina biztanlegoak nahiago zuen soberan soberan zutena zakarretara botatzea, kanpotar bati ematea baino.

Arratsalde batetan, gizagaizto batzuk, gizajo bat herrira nola iristen zen ikusi zuten. Eskatzen zuen ogi eskasa eta gaua igarotzeko teilatua ere ukatu egin zioten. Haurrek ere farre egiten zioten muturrera.

kultur ihardunaldia

OTANi ezetza

Martxoaren 8-9ko Biiboko mobida handiaren zai, OTANen aurkako ekintzak aurrera datoz. Bai "Manifestu" eta bai "Mobida"koak —hainbat partidutakoak aipatu gabe— arin bai arin dabiitza ezezko boto biribiriaren bita. Hitzaldiak, bideoak, manifestaldiak, erreferendumak eskoletan (hilarren 4ean) eta abar luze bat. Agian aterako dugu! ●

Arrasateko umeek ikusi dezaten

AED (Arrasate Euskaldun Dezagun) taldeak antolatutako umeentzat ekintza ugari ospatzen ari azken bolada honetan Arrasaten. Hau da hurrengo egun hauetarako prestatutako dauden ekintzen zerrenda: martxoaren 1ean, txotxongiloak: "Zaunka egiten ez zekien zakurra" (Irakasle Eskolako taldea); haur antzerkia: "Erretorearen txerria" (El Ferial Ikastetxean); ipuin audiobisualizatuak: "Sagar gorri baten istorioa" (AED); marrazki biziak (ETB). Martxoaren 8an berriaz, pailasoak, txotxongiloak ("Urte elurtsua, urte zoriontsua") —Irakasle Eskolako taldea eta haur antzerkia: "Erregea"; tailer eta jolasak ere izango dira.

Irungo Udalak aurtien "Osasun Heziketari buruzko II. ihardunaldia" antolatu ditu. Ihardunaldi hauei hasiera emateko, martxoaren 5 eta 6an gai hauek aztertuko dira: «Osasun mentala» eta «Afektibitatea eta komunikazioa eskolan», hain zuzen. Ihardunaldiak El Pilar izeneko ikastetxean ospatuko dira, eta bukatzean partehartzaileei zertifikatu bana emango zaie.

Zenbait alderdi politiko, sindikato eta erakunde herritarren artean martxoaren 4rako "Erreferendun pedagogikoa" izeneko ekintza berezia antolatu dute. Ekintza

honen zeregina zera da, instituto eta Eskola Profesionalaetan NATOr buruzko galdara bat eginez, erreferendun bat antolatzea. Honekin batera gazteek botoa ematea zer den jakitea, eta bere espiritu kritikoa lantzea lirateke helburu nagusiak.

Larunbat honekin, hilak 1 eta San Bizente elizatik hurbil aurki daitekeen Albia jatetxean, «Biiboko euskaldunen 16. afaria» egingo da. Edozein-edozelango euskaldun dago gonbidatua; pistoa biibotar erara, okela labarra, natillak eta abar agintzen dute, mila pezetaren trukean.

D.A.E.Z.ren hitzaldiak

Zarauzko DAEZ (Droga Arazoiei Erantzuna Zarautz) taldeak gurasoei zuzendutako ihardunaldi batzu antolatu ditu "Guraso Eskola" izenapean. Otsailaren 18an hasi baziren ere, apirilaren 8ra arte iraungo dute. Egundauetarako prestatutako ekintzen artean hitzaldi hauek aipatu behar dira: martxoaren 4ean "Guraso eta semealaben baioreen desberdintasunak" eta 11an "Guraso eta semeen ikasketa mailako konprometua". Arratsaldeko 8'30tan Langile Aurrezki Kutxaren aretoan.

Martxoak 8 dela eta, Donostian:

Emakumeek beren berezko zapaikuntza oroitu eta oroitarazteko hautatu duten egun berezi hori dela eta, doia segidan aste honetako ekintzen egitaraua.

3an, astelehenez, "Qué he hecho yo para merecer esto" P. Almodovar-ek zuzendutako filma. Udai liburutegian, arratsaldeko 8tan.

4ean, asteartez, lesbianoismoari buruzko hitzaldia, lesbiana feministen kolektiboak emana. Udai liburutegian, arratsaldeko 8tan.

5ean, asteazkenez, "Historia de Anna B" filma. Leku eta ordu beretan.

6an, ostegunez, militarismoaren aurkako hitzaldia, Donostiako Emakumeen Asanbladako komisioak emana. Udai liburutegian, arratsaldeko 8tan.

Eta 7an, ostiralez, "Un millón de mujeres" antzezpena, Teresa Carro Fontan-ek zuzendua. Antzertiko lokaletan, Andia kaian, arratsaldeko 8tan.

Aste honetakoak ez izanagatik, larunbat 8ko ekintzak aipatzen ditugu, ezjakitez ez dadin inor bertara gabe gelditu. Ordubetan, Egiako Emakumeen Taldeak antolatuta, Bakartxori omenaldia: Plaza Berrin, arratsaldeko 4.30tan. Arratsaldeko 6etan, Andia kaian, "Un millón de mujeres", antzezpena. Gero, 8tan, Bulebarren, manifestazioa. Azkenik eta gaueko 10etan, «Real Club de Ténis» delakoan, afaria («kafea hartzea ere etor daiteke», oharterazten digute).

Bukatzeo esan, ekitalde horietan parte hartu dezaten «emakume guztiei» egindako deia taldeongandik datorrela: Aizan, Donostiako Emakumeen Asanblada, Donostiako talde feminista, Lesbiana feministen kolektiboa, Egiako emakumeak, Emakume independenteak eta Zorroagako emakumeak.

antzerkia

Luis Mari, Satxa eta Bakartxoren oroimenean

I Egun horretan Bakartxo Arzeius, Luis Mari Zabaleta eta Alejandro Auzmendirén omenez antzerki jaiari bat izango da Donostiako udaletxeko aspitan, Luis Mariren lagunek antolatutako espektakuo batetan; bertan izango dira: Sebastopoiko Titiriteroak, Tianttaka, Orain, Traka, Zumbido, Poi-Poi, Bekereke, Kukubiltxo, Karraka, Tipi Ttapa, Trapu Zaharra, Geroa, Intervaiio eta Eterno Paraiso.

Ez da hori bakarrik izango gau horretan Donostian. Txantxangorri txarangak joko du eta Vanguardia Civit eta Los Rígidos musika taldeek ere bai. Gaueko 10etan. Zuk hor jarraitzen duzu bastidore artean esaten diote Luis Mariri eta zure ongi egitearen oroitzapenak bultzatzen gaitu azken apoteosisa arte atsendenik ez hartzera.

EATB martxan hasi da

Aste honetan hasita eta ekaina aldera arte badu Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreak hainbat ekintza programaturik. Oraingoan Bergaran —bakarrik astebeterako— zabaidu den antzerki erakusketaren berri ematen dizuegu: udaletxean dago bera. Eta larunbat honetan, hiriak 1, gaueko 10etan eta aipatu herri berean. Maskarada taldeak bere "Gastibetzairen karabinak" eskainiko du

Gazteen Antzerki Topaketak

Eusko Jauriaritzaren Kultur eta Turismo sailak antolatutako maitzean zehar Gazteen Antzerki Topaketak ospatuko dira. Izen emateko epea martxoaren 28ra arte zabalik dago, eta hauek dira ezarri baldintzak: taldea 16tik 26ra urte bitartean dauden partaidez osaturik egotea eta talde bakoitzak bere lanen zerrenda bat bidaltzea, kultur eta turismo sailiko edozein egoitzatara.

leihaketak

Bergarako Udaia eta bertako Institutuaren artean nobela lehiaketa bat antolatu dute. Gazteei zuzendutako lehiaketa bat da, 14 urtetik 20 urte bitartekoentzat, hain zuzen. Baldintzak betikoak, baina Bergarako gazteek bakarrik har dezakete parte. Lanak apirilaren 5a baino lehenago bidali.

Gasteizko AEKk ipui eta argazki lehiaketak antolatu ditu, lehenengoa euskara ikasten ari direnentzat eta gai libre izango duena, eta besteak "gorputza" gaia izango duenari. Azkar ibili, lanak bidaltzeko epea hila bete honekin amaitzen bait da.

Errenterialdeko umeentzat

"Oiartzun ibaiaren lagunak" izeneko eikarteak **marrazki** eta **erredakzio** lehiaketa bana antolatu ditu. 6 eta 14 urte bitarteko haurrei zuzendurikakoa da. Bidaltzeko epea martxoaren 8an bukatuko da, eta gaia «ibaia» izango da. Honako heldidera zuzendu behar dira lanak: Arantza Herriondo, Olibet Poligonoa, 9-9. Tf. 511380.

Kantu lehiaketa Nafarroan

Nafarroako Gobernuak antolatutako lehiaketa berri bat sortu da, "Julian Gaiarre" kantu lehiaketa, hain zuzen ere. Bertan, nahiz gizonetakoek, nahiz emakumeetakoek har dezakete parte, eta izena emateko epea martxoaren 31an amaituko da. Zenbait baldintzen artean, honakoa azpimarratuko gurek: gizonetakoek 20 urte baino gehiago eta 35 baino gutxiago eduki behar dutela, eta emakumeetakoek berriz, 18 eta 32 bitartekoak izango dira. Parte hartzeko bidali behar diren datuak honakook dituzue: izen-abizenak, curriculum artistikoa, helbidea eta telefonoa eta ahozko 6 piezaren erreperatorioa.

erakusketak

Zazpi argazkilari Bilbon

Bizkaiko Zine Foto Klub Elkarteak zazpi argazkigileren lanak ikus daitezke martxoaren 7ra arte Bilboko Heros Kaleko 21. zenbakian. Hauek dira zintzilikaturik dauden lan horien egileak: Ana Azkoitia, Jose Maria Agustin, Felipe Cantera, Joseba Ibarra, Francisco Maruri, Imanol Mugika, Anton Perez Bea, Juan Jose Ribera, Jose Ramon Llano, Julian Redondo eta Aurelio Iartza. Joera eta estilo desbedinetako lanak dira hemen ikus daitezkenak.

MARTXOA
1
MARTXOA
7

Juan Benito Tolosan

Tolosako Aranburu Jaurerian martxoaren 2ra arte egongo da zabalik Juan Benitoren margo erakusketa hau. Margoen gaia Gaztela da, Gaztelako jaiak, pertsonaiak, etab. Ez da harritzekoa, egilea bera busgostarra dela kontutan izanik. Erakusketaren ordutegia: lane-gunetan 7tatik 9ak arte, eta jaiegunetan ordu horietan eta baita eguerdiko 12tatik ordubietarako bitartean.

Bilboko Elkano kaleko 3. zenbakiko Kultur Etxean, Arabako zenbait pintura joeraren berri ematen digun erakusketa; martxoaren 3ra arte egongo da zabalik.

Donostiako "Galeria 16"an -Buen Pastor, 16an hain zuzen-, lau pintoreren lanak: Clara Gangutia, Jesus Ibañez, Fernando Rodrigo eta Roberto Gonzalez. Lauak neofigurazioa deitzen den joeraren barnean koka gaitzake, bakoitzak bere ikutua'rekin.

Zarauzko "Zazpi Galeria"n. Iñigo Machain pintore pasaitarraren lanak dituzue ikusgarri. Besteren artean bo-ligrafoz eta errotuladoren egindako koadroak aipa daitezke. 21ra arte zabalik, kale nagusian, arratsaldeko 7tatik 9ak arte.

- ☐ Donostiako San Telmon, aragoiar eskultoreak.
- ☐ Donostiako Altxerrin, Antonio Eslava (oleo, grab.)
- ☐ Oreretako Gaspar-en, Luis Cisneros (pint.)
- ☐ Iruñeko Ciudadelan, Ignacio Zuloaga (pint.)
- ☐ Donostiako GAK Pen, Josemanuel Vicente eta Ankel Gómez Espinosa (pint.)
- ☐ Donostiako Etxeberrian, Hernandez Sanjuan (pint.)

kirolak

Bizikleta proba go-gor bat jokatu da martxoaren 1ean eta 2an. Hendaia - Hernani - Miarritze zirkuitoan, hain zuzen. Dagoeneko bertako eta kanpokoan artean badira 120 txirrindulari parte hartzeko prest, hala ere 200etara iritsiko direla esaten da.

Martxoaren 2an beste **bizikleta** proba bat egingo da Oñatin: Oñati - Morulanda - Oñati. 42 kilometrotako zirkuitoan, hain zuzen.

Egunotan hiru **eskuko partidu** interesgarri jokatu dira, guk dakigunik behinik-behin: martxoaren 2an, Gasteizen, Herran Zubizarretaren kontra. Bezperan, larunbatez, Mutrikun, Urzainki Irazolaren kontra eta Bergaran Zezeaga Arretxeren kontra.

Ondiz-Leioan harrijasotzaileak

harrijasotzaile proba bat ospatu da Ondiz-Leioako proba tokian. Bertan Angel Txertudi Kote-zubikoak eta Leioako Félix Camposek ("Ogikiñe I") hartuko dute parte. Lehenengoa 200 kirotako harri batekin arituko da eta bigarrena berriaz, 181eko batekin. Bost minututako txandetan arituko dira.

E.F.

Amerika eta Filipinetako portu eta murrailak

Urtebete da doi-doi Madriden CEHOPUK (*Comisión de Estudios Históricos de Obras Públicas y de Urbanismo*) antolatutako lehenbiziko erakusketa ikusi genuela. Haren izena «Puertos y fortificaciones en América y Filipinas». Larunbatarekin inauguratzen da Donostian, San Telmo museoa.

Erakusketa sail desberdinetan egituratuta dago. Asuntua historian kokatzen da, geografikoki mugatzen da, garaiak nabigatze artea erakusten da, portuaren sarea eta obrak, teknologia portuaria eta eraikitze teknikak, kostaldearen defentsak, defentsak estrategikoa, eta abar, XVI. mendetik XIX.aren bukaeraldera arteko datuak biltzen direlarik.

Materiale aukeratze eta bateratze lan handi bat da; artxibo eta liburutegietatik ateratako dokumentazioak (panelen bidez, maketez eta audiobisualak) ikuspegi orokor, koherente eta edozeinentzat konprenigarria eskaintzen du.

Gutxitan ikusi ahal dugu halako kalitatea duen erakusketa bat, lan serio eta xehearren fruitua eta jendearengan horrelako gai arrotzek nekez sorteraizten duten interesa sorteraizten duena. Komenigarri izango litzateke eskola taldeak etortzea, historiak ikuspegi ezberdin aberasgarri bat izan dezaten.

Zumaiako kross herritarra

Zumaiatarrek badute, igande honetarako, zitatxo bat kirolarekin: **II. Kross Herritarra** antolatuta dute egun horretarako. Goizeko 10.30tan emango zaio hasiera eta korrikalariek 10 kilometro egin beharko dituzte. 'Juvenia' eta 'senior' kategorietan bereziko dira korrikalariak, eta gainontze-koentzat beste egun baterako beste kross bat agintzen dute.

mendi ibilaldia (martxoaren 9rako)

- ☐ **Erdella** (Eiorrio): Lunada eta Castro Vainerara (1707).
- ☐ **Iruñeko mendi taldeak**: Viñanúa. Tf.251059 (Donibane).
- ☐ **Gasteiz**: Armañon (855) - Pico de los Jorrios - Trucios. Tf. 250354.
- ☐ **Ganerantz** (Portugalete): San Cristobal (1055), Apena-niz-en barrena (egun guztirako).
- ☐ **Mendikari** (Hazparne): fondozko eskia, Iratira. Eihartze-tik goizeko 8tan aterata. Tf. 59294336.
- ☐ **Anaitasuna** (Azkoitia): Zumarraga - Izazpi - Azkoitia.
- ☐ **Auñamendi** (Bidarra-Baiona): fondozko eskia. Tf.59632140 ostegunetan 19 orenetatik aintzina.
- ☐ **Lagun-onak** (Azpeitia): Ertxina-ra, goiz ibilaldia. Tf.812025.
- ☐ **Sestao**: Elgeta - Egoarbitza - Eibar.
- ☐ **Tabira** (Durango): Azazeta, Kapildui (1180), San Cristobal, Maestu.
- ☐ **Gallarreta** taldeak hilaen 7rako hitzaidi bat paratu du, «mendi hastapenak» izenarekin.

NATO: kontrako asko etxean geratu daitezen papalak espainol hutsez

PROBOKAZIO bat da «Junta Electoral Central» delakoak NATOr buruzko erreferendum paperetaz erabaki duena: espainol hutsez joango direla. Estatu mailan gero eta gehiago erreferendumean emaitz egoki bat lortzea kontrolatuz doaz, eta horretarako bide erreza daukate: NATOren kontrako jendea komunikabideetan boikotatua dago, eta Austriako kanpo arazoetako ministrariari berari, neutralismoaren alde mintzatu daitekeenaren beldurrez, galarazi egin zaio prentsaurrekorik ematea Madrila egin behar duen bixitan.

Euskal Herrian, aldiz, sondaketa eta inkesta guztiek kontrakoan indar handia azpimarratzen dute, eta bide ezberdinetatik sozialistak hemen abstentzioa ari dira bultzatzen. Batetik ezezko botoa ematea ETaren eta HBren alde ihardutea dela asmatu dute azken egunetan. Hortik gogor arituko dira, arrazoin askorengatik ezezko botoa ematera zihoazenak etxean geratu daitezten.

Bide beretik ulertu behar da paperak espainol hutsez jartzearena. Euskaltzale militanteak, edonork dakien bezala gehiengo izugarri batean NATOren kontra daudelarik, bortxatu nahi dira abstentziora. Baiezekoak ez luke boto bakar bat galduko, maniobran erreusituko balute ezezkoak mordoxka bat galdu dezake. Espero izatekoa da euskaltzale militanteak ez direla xedera horretan eroriko.

Aste osoan greban Gipuzkoako abokatu laboralistak

GAINERAKO aferetan aritzen diren abokatuak ere beren arazoez jasaten duten geldotasunagatik presio neurriak eztabaidatzen dituzten artean, aste osoko greba egin dute Gipuzkoako abokatu laboralistak. Azkenean magistraturak adierazi du bost egunez ez dela epaiketa bakar bat izango, eta beraz enpresen abokatuak ere gelditu behar izan dute.

Bazen asmoa presio neurri hau, justiziaren munduan oso gutxitan ikusi dena, Hegoaldeko beste probintzietan ere eman zedin, baina antza denez Araban, Bizkaian eta Nafarroan laboralista aurrerazaleak ez dira hain ugariak. Gipuzkoako laboralistek eskatzen dutena funtsean zera da, magistratu gehiago ekarri ditzatela, orain daudenekin ara-

zoen konponketa urtetan lutzatzen delako. Bestalde, ekartzen diren magistratuak gutxienik bi urtetarako ekarri ditzatela, eta horrela datozenean lan zuzenbideaz deus gutxi badakite, denbora horretan maila digno batera bederen igo ahal izango dira. Eta, azkenik, abokatuak eskatzen dute juez batek alde egin behar duenerako beste bat izendatua egon dadila, aldaketa automatikoa izan dadin, hilabetetako hut-sunerik sortu gabe. Agian gehiegizko eskariak izanen dira.

Ipar Euskadin haserre apezpiku kaskoin bat bidali dietelako

APEZPIKU berria bidali diete Baionako elizbarrutira, Pierres Moleres. Kaskoina. Afrikan gotzain afrikarrak behar direla esan bada, eta Setien jaunak adierazubazuen normala dela Euskal Herriko apezpikuak bertakoak izatea, Estatu Frantseseko elizak, edo Vaticanok, pentsatuko zuen aski dela «frantsesa» izatea «Frantziako» edozein barruti emateko. Makina bat protesta ikusi eta entzun da Ipar Euskadi izendapen hori dela eta. Piarres Lafitte zenak berak gutun bat bidali zuen Erromara, latinez idatzia, Euskal Herriko apezpiku euskaldunak bidaltzeko eskatuz. «Enbata» astekariaren eritzian, Estatu Frantsesak apezpi-kuen izendaketa duen hitzagatik gertatzen dira holakoak, eta parean ipintzen ditu: ez da euskal departamendurik, ez da euskal diozesirik.

Baina Pirinio mendiaren honaindian ere berdintsu dira gauzak. Antza denez elizbarruti «espainiarrak» mapa autonomiko berriari nahi dizkiote egokitu. Horrela, hainbeste alditan aipatu den Euskal Herriko artxidiezesisa pikutara doake. Setienek, gauza askoren artean, Euskal Herria Estatutoarekin autodeterminatu dela uste bait du, Nafartarrekin jai dute kristau abertzaleek.

Petronor-en zuzendaritzaren atzetik borroka esanguratsua

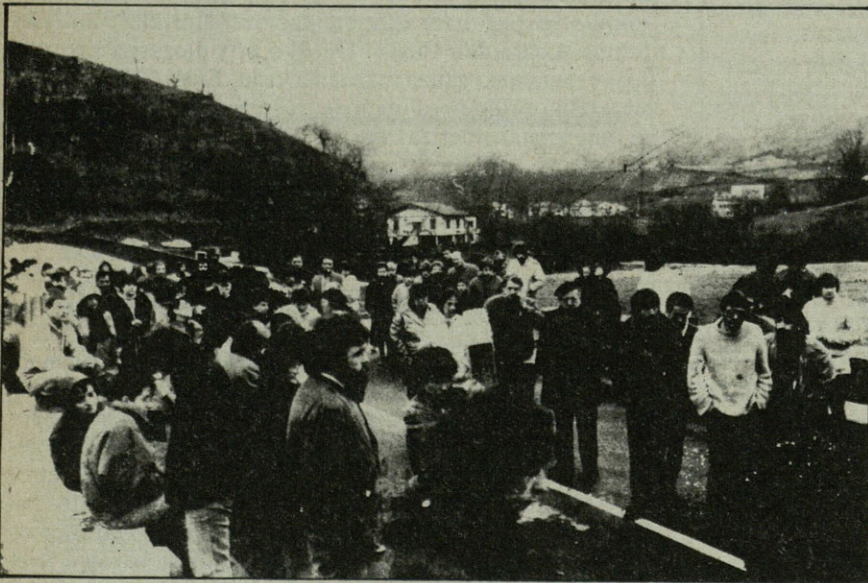
BIZKAIKO bi aurrezki kutxek ez dute onartu nahi izan Anton Madariagaren ordeztu Santiago Zaldunbide ipintzea Petronor enpresako buru. CAMPSA monopolioak laster bukatu behar duelarik, Estatu Espainolean petroliogaien merkatuaren atzetik dabilzanen artean Petronor da posibilitaterik handienak dituen, eta bere kontrolak asko esan nahi du. Bi ikuspegi ezberdin daude Petronor-en horretaz. Bata, Banco de Bilbaoko zuzendariorde den Santiago Zaldunbide proposatzen dutenena. Honen alde le-rratzen dira Campsa, sozietatean zati bat duen Pemex mexicotarra eta Banco de Bilbao. Banco de Vizcaya zalantzi-tiago ikusten da. Eta beste aldetik, PNV inguruko dirua, aipatu bi aurrezki kutxen kontrolak indartua eta bere horien ordezkariakin indarra erabiltzen duena. Hauek Santiago Mainer proposatzen zuti n.

Petronor-en zuzendaritzak, ordea, Jose Miguel De la Ríca-ri eman dio boterea negoziatzeko, bere asmoz haina aipatu dugun lehen sektorearen presioz ezarri nahi da Zaldunbide zuzendari orokor. PNVkoak, beren aldetik, konformatzeko prest agertu dira, baldin eta zuzendaritzan beren kandidatua, Mainer, hartuko balaute. Petronor Euskal Herriko enpresa.

Hegoaidean erreferenduma,

Hauteskundeen bidean gerra zikinaren eskalada

GALen tiroen hotsekin eta OTANen kontrako kanpainaren erdran iritsi zaigu urteurrenez betetako aste bat, otsailaren 23tik martxoaren 3a bitartean luzatzen dena. Ipar Euskal Herrian hauteskunde bezperatan daudela, Hegoaldean erreferenduma prestatzen, Estatu Espainol osoa udazkenean egokitzen diren baina aurreratu daitezkeen hauteskundeei begira, gerra zikinarekin sakatu nahi izan zaio prozesoren azeleragailuari. «Presaka dabilta, presakaegi», komentatu da batean eta bestean.

Ipar Euskadiko populazioa gogor astindu dute azken atentatuek, eta Bidarraiko hilketak batez ere.

Felipe Gonzalezi Moncloako egoitza kendu nahi dion Manuel Fragaren azioak gogoraerazten dizkigu martxoaren hiruak, egunotan bere hamargarren urteurrena oroitzen dugularik. Mundu osoarentzako eredu gisa erakutsi den «trantsizio demokratikoak», hainbestearainoko abilezia burutu omen zenak, Gasteizen erakutsi zuen beste aurpegia ere. Eliza batean babestutako langile defentsa-

gabei eraso eta beren arteko bost hilaz erakusten zen garbi, Madrildik, demokratizatzeak mugak non zituen eta aldaketak ere abiadura nolakoa izango zuen.

Tejerazotik Casasen hilketara, dena kontrolpean

Lelo beraren haritik, noraino eta nola iritsi daitekeen, alegia, heldu

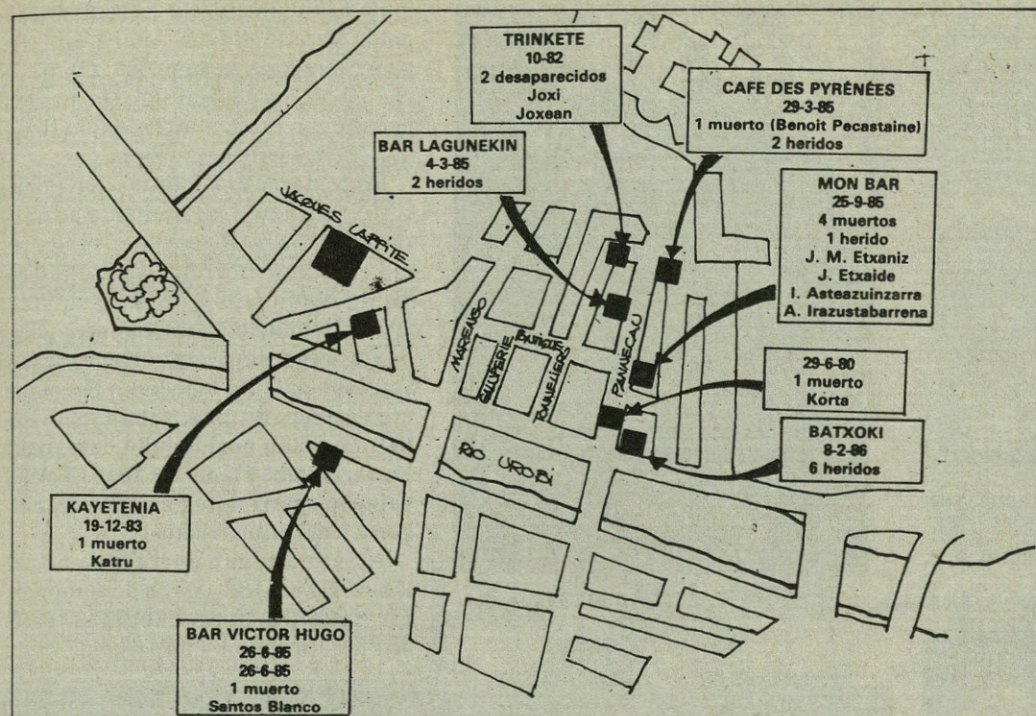
zaizkigu beste bi urteurrenak ere. 1981eko otsailaren 23an Antonio Tejero teniente koronelak Estatu Espainoleko Parlamentua bahitzen zuen. Hiru urteren buruan, otsailaren 23an berriz ere, Enrique Casas senadore sozialista hil zuten Komando Autonomoek Donostian, hauteskunde bezperatan.

Lehendabizikoaren, tejerazoaren, gorabeherak ez dira erabat argitu, eta geroztik Penintsulako politikak eza-gutu duen aldaketak (Eusko Jaurlaritzako buruek behin eta berriro aipatu dute politika autonomikoan mugarri bat dela otsailaren 23 hura) erakusten du mugimendu sakonago eta hobeki planifikatuago baten barruan zegoela.

Enrique Casasen kasua ere badirudi sekula ez argitzeko moduan geratzeko arriskutan dagoela. Harekin polizia espainiarraren ustetan zerikusiren bat zuten militante guztiak hilik gertatu dira: Pasaiaiko enbuskadan batzuk eta Lasarten ipini zioten xederan Pablo Gude. Bat geratzen da harekin lotua, beti ere justizia espainiarraren eritzian: Jose Luis Merino Quijano. Joan den udazkenean izan zuen ausia, eta haren ondoren adierazi zuen Pasaia-koari buruzko egia osoa kontatuko zuela.

Enrique Casas GALen erasoaren erdian omenduz

Hiru urte beranduago, Enrique Casasen heriotzearen urtebetetzean Gipuzkoako sozialisten buruak, Jose Antonio Maturanak, bere hiltzailetzat ETA izendatuko zuen. Hala ere, egunagatik, hiltzaile omen zirenek bukatu duten moduagatik, komandoko beste

GALen atentatu gehienak Baiona zaharrean gertatu dira, eta komisaldegitik oso hurbil. Urrutiena 260 metrotara, Xipri Arbelbideren grafikoak erakusten duen legez.

baten paradereoaren arrastorik sekula agertu ez delarik, ez da zaila susmatzea gerra zikinaren beste episodio bat izan zela, urtea bukatu baino lehen bigarren zatia Santi Brouarden hilketarekin izango zuena.

GALen beste eskaladaren ondoren (edo erdian, egun batetik bestera erabat aldatu daiteke-eta panorama) egokitu dira urtehurrenak. Ezin daiteke esan GALEk hauteskunde garaian erasotzen duenik, baina bai urte hasiera honetan oso kojuntura berezia egokitu dela.

Estatu Frantseseko hauteskundeak dira martxoaren 16an, egun gutxi lehenago OTANi buruzko erreferenduma Estatu Espainolean... eta urtea bukatu aurretik hauteskundeak. GALEk sortu zenetik helburu garbiak erakutsi ditu: ETAREN burua kontsideratzen den nukleoari lasaitasuna kendu, ahal bada militante kualifikatuak hilaz; nukleo hori eta errefuxiatuak orohar inguruko populazioagandik isolatu; eta Estatu Frantsesari errefuxiatuak jipoitzera behartu batetik, bestetik eritzi publikoaren aurrean (biolentzia guztiak dira txarrak) aitzakia ematen dion bitartean.

Zein neurritan egin du hutsa GALEk?

Horregatik ez da erreza Bidarraiko azken ekintza intentzioz egin ala huts bat izan den jakitea. Baionako «Bat-

xoki» ostatuan bezala Lohizuneko «La Consolation»en burututako atentatuak nolnahi eginak izan dira, errefuxiatuen kontra, hori seguru, baina sobera ongi neurtu gabe. Bida-rrain zein autoren zain zeuden?

GALen atzean daudenek erakutsi dute nahi dutenean lan finak egiten dituztela. Azken ekintzek erakutsi dezakete edo beren «lana» zaildu egin dela Iparraldean, baina GALgoek erabiltzen duten lasaitasunagatik (egun bat lehenagotik prestatzen, polizia frantsesa denuntziei kasurik ez egiten etabar) zaila da hori uste izatea. Alderantzizkoa agian posibleagoa da, informazio kaxkarrago batekin biddaltzen direla hiltzaile «amateurragoak» (gaizkile desesperatuak), lana zikinago egingo dutelako.

Horretan ez dago dudarik, lan zikinak izan dira, terroristak akabatzeke aitzakitan dabilen edonori erreibindikatzea zail egiteko modukoak. Azkenean eritzi publiko frantsesak berak ere erreazionatu beste erremediorik ez bait du. Astebete lehenago GALen ekintzak justifikatzen zituen alkate baionatarrak bere hitzak jan behar izan ditu.

Baina horra GALen buruen apos-tua: Madril eta Parisen arteko kolaborazioak atzerakada posiblerik ez duenez, luzarora terrorea errefuxiatuen kontra ari da lanean. Horren froga litzateke Estatu Frantsesean, apez-pikuak barne, izan diren protestak:

geldi bitez eta azkar bortxakeri guz-tiak, ETA, GAL nahiz IK.

Txikierdi eta Mamarruren auzi inportanteak

Errefuxiatu girotan desesperazioa-ren fruitu ikusten da GALen azken erasoa. OTANeko erreferenduma edozelan pasatzen delarik ere Estatu Espainol mailan hauteskundeak laster datozela usaintzen da, eta ordurako besterik ezean terrorismo delakoaren afera konponbidean jarririk erakutsi nahi da. Horra azken hilabeteotako azeleratzea, eta baita hauteskunde frantsesak pasa baino lehen gauzak ongi lotu nahia ere.

Juxtu hauteskunde aurretik izan behar du dozenèrdi bat errefuxiatu- ren epaiketak ere. Angelun eta le- hergailuz beterik zegoen etxe batean aurkitu zituztela-eta epaituko dituzte, beren artean polizia espainolak behin eta berriz ETAKo burutzat seinlatu dituen bi gizon direla: Isidro Garalde «Mamarru» eta Lorenzo Lasa Mitxe- lena «Txikierdi». Auzi politiko izatera iristeko itxurak ditu, eta hori «girotze- ko» asmoa ere izango zuten GALEko buruek.

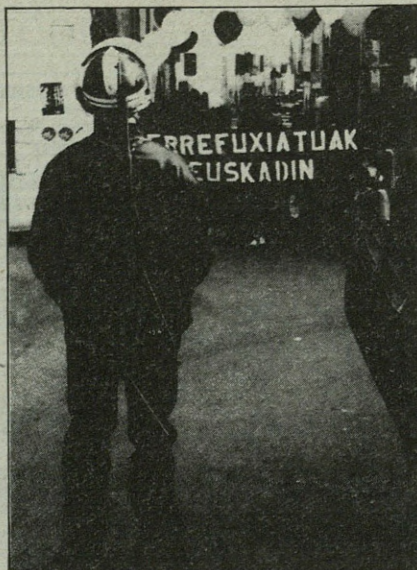
Bidarraiko azio odoltsuak, dena de- la, erantzun bat ezagutu du Iparralde- ko abertzaleen aldetik. Norbaitek ko- mentatzen zigun: «negargarria duk, baina azken hilabeteotan gure artean diren kalapitak eta erabateko inko-

munikazioa odolez bukatu eraziko dizkigute». EMAko buruek Bidarraikoaren biharamonean egindako deklarazioek hori adierazten zuten zantzarik gabe: «Ipar nahiz Hegoaldeko jendea hilaz, lortu nahi dutena da errefuxiatuak populazioagandik bezreztea».

EMA jo ta fuego hauteskunde kanpaina

Ipar Euskadiko populazioak bizi duen indefentsio giro horrek mesede handiegirik ez dio eginen datozen hauteskundeetarako aurkezten den talde abertzale bakarrari, Ezker Mugimendu Abertzaleari. Baina bere kanpaina gogor segitzen du.

Herri gehienetan egin dira bilkurak,

CRSek badakite nor jo.

baita Eskiulan ere, eta 20tik 50 arteko jende kopuruak bildu omen dira. Ez da mespretxatzeko kopurua: Destrade eta Nicole Pery sozialistek Hazparnen egin behar zuten aurkezpenera bi lagun (2) bakarrik heldu ziren.

Prolemarik ez da falta, dena den, EMarentzako. Lau militante auziperatuak dituzte afitxak ipintzeagatik eta erakunde horretako militanteek salatu digutenez, ez da kasualitatea. «Afitxak mundu guztiak ipintzen ditu hauteskundeetan, eta zerrenda frantsesetakoek baita bideetako panoetan ere ezarriak dituzte, zuhaitzetan ere bai. Zendako guri holako oztopoak? Dudarik gabe Hego eta Ipar Euskadi gainean ezarri duten errepresioaz zigortu nahi gaituztelako».

Aipatu ditugun aurkezpen horiez landa, eskualdeka egiten dira mitinak, eta jadanik batzuk eginak dira. Arrangoitzekoan 400 pertsona bildu

MIKELEN HILKETA ETA HERRI BATEN INTUIZIOA

Mikel Zabaltzaren oroimenez, 50 orritako aldi-kari bat argitaratu du Amnistiaren aldeko Batzordeak. Berarekin detenituko lagunen testigantzak, ezagutu zutenenak, kasuaren gorabeherak, prentsaren jokabidea, Iñigo Iruinen artikulua...

Ziurrenik Zabaltzaren heriotzagatik epaiketarik ez da izanen

Herriaren intuizioak Satxa, Bakartxo eta Luisma omenduko ditu

Mikel Zabaltzaren hilketagatik irekitako sumarioa aurrera doalarik, bere oroimenetan egindako ekintzek segitu dute Euskal Herrian. Amnistiaren aldeko Batzordeek torturaren kontra antolatutako kanpaina burutuz. Donostian, bestalde, asteburu honetan, autopistan guardia civilak hil zituen hiru gazteei egiten diete omenaldia antzerki munduko jendeek.

Mikel Zabaltzaren heriotzaren inguruko gorabeherak laugarren juez baten eskutara pasa dira. Joaquín Jiménez-en eskuetara, eta agian honek abiada azkarrago bat erantsiko die dilijentziei.

Francisco Rios juzeak zabaidu zuen sumarioa, gero Mikelen gorpua Endarlazan aurkitzean Fermin Zubirik ere parte hartu zuetarik. Baina Rios berehala joan den Donostiatik, eta Gipuzkoako hiriburuan geratu zen juez bakarra. Pedro Marroquin, egin zen kargu. Joan den astean postua eskuratu dioten Joaquín Jiménez dagokio orain Zabaltzaren inguruko saraketa eta dilijentziak lotzea.

Mikelen hilketaren ikerketak justizia espainiarraren pausoa, mantso

Hasieran Francisco Rios-ek emandako martxa ahulduta, oraindik bide luzea geratzen zaio Zabaltza kasuari. Dagoeneko zenbait dilijentzia burutua da: detenitzean parte hartu zuten eta beste zenbait guardia civilen deklarazioak. Intxaurrondoko koarteleko detenitu liburuak, lekukoak. Endarriazako guardia civilak...

Abokatuek adierazi digutenez, falta dira gauzak oraindik. Intxaurrondoko medikua eraman behar da deklaratzera. Lesakako guardia civilak, ICNAn eskatu zaio informe bat Bidasora eroritako gorpuz baten aurrean bertako

omen ziren eta Donapaleu ondoan den Garruzen 300 bat. Hurrengoan hauek izango dira, Maulen martxoaren leian izan delarik: Hendaian 7an, Garazin 8an, eta mitin zentrala kanpainaren azken egunean, martxoaren 14ean, Baionako «Lauga» aretoan.

Mundu guztia sozialista frbntsesei begira

Mitin horietakoren batera hurbil dadin hegotarria agian harrituko da sarreran dirua eskatuko zaiolako, baina nonbaitetik beharko ditu pagatu

Antzerkilariek omenaldi ederra antolatu dute martxoaren 1erako Donostian, Luisma, Bakartxo eta Satxaren omenez.

arrainek eramango luketen jokabideaz, eta beste xehetasunen batzuk. Diiijentzia guzti hauek uda partera arte luzatuko dira.

Horiek burututakoan, abokatuek oso posible ikusten dute prozesamenduak ateratzea, horretarako aski arrazon ageri delako. Mikel Zabaltzaren hiketagatik auzi batera iristea ez da oso probabile ikusten; Iñigo Iruin abokatuak berak adierazten duen legez «torturak frogatzea oso zaila izaten bada beti, pentsa ezazu horien salaketa aurrrera ateratzek nolako oztopoak izango dituen torturatuta bera hila badago».

Ziurrenik bestelako prozesamenduak erdietsiko dira

Mikel Zabaltzaren heriotzagatik ezean, ordea, bigarren mailako zenbait gorabeherarengatik posible da prozesamendua lortzea, hari asko utzi bait ditu gaizki lotuta Guardia Civilak, denitu iiburutik hasita beste hainbat, plastikozko poitsa erabiltzen dutela garbi geratzeaz aparte. Dena den, urtebete bat pasa beharko da jadanik 1.000 foliotaraino iritsi den sumariotik auziaren batera iritsi arte.

Beste maila batean, eta justizia espainiarrak azkenean argi gehiegirik ekarriko ez duenaren ziurtasunez, egin zaizkio azken asteotan omenaldiak Mikel Zabaltza zenari. Amnistiaaren aldeko Gestorek aldizkari bat argitaratu dute, «Mikelen hilketa eta herri baten intuizioa» izenburua daramana, zeinari azaia Mikelekin denitu eta bizirik atera zen Josu Arretxek berak egin bait dio. Omenaldi herrikoien artean, Zabaltza bizi zen auzoan. Aitzan, fron-

EMak kanpaina honetan gastatuko dituen 200.000 liberak (lau milioi pezeta paseak).

Eskuin eta ezker tradizional frantsesek, anartean, mila aldiz garestiagoko kanpainetan dihardute. Eta herriz herri aurkezpenetan ez baldin bada biltza, edozein azoka eta feriatara joatea aski duzu kandidatoak mundu guztiari eskua emanaz ikusteko

Sozialistak aspalditik ari dira kanpaina postmoderno-kutsuko batekin, «La droit revient!» (Badator berriro eskuina) jendea ikaratu nahiz. Beren aulkia galduko duten diputatu eta

toiari bere izena eman zaio, oroigarri gisa.

Autopistan ebaki zituzten hiru gazteen oroimenetan

Beti ere Guardia Civilaren desmasien saiaketatik atera gabe, urte hasiera honetan hiri zituzten Bakartxo Arzeius, Alejandro Auzmendi eta Luis Mari Zabaletaren oroimenean 14 antzerki taldek eta zenbait txaranga eta musika taldek ekintza luze bat eskainiko dute martxoaren leian, larunbat honetan aiegia.

«Sebastopoleko titiriteroak» hirukotearen partaidea zen Luis Mari Zabaleta, eta gero eta garbiago tiroteorik gabeko hilketa sumario hartan hiri zituzten hiru gazten ohoretan antzerki munduko jendeak egiten duen saio berezia izanen da. Historiak edo egunen batean diijentzia manto batzuk hiru gazteak autopistan defentsa posiblerik gabe, lurrean etzan erazi eta metro batetik tiraka, hiri zituztela erakutsi dezaren zain ez dute geratu nahi izan. Gaueko 10etan eta Udaletxeko azpie-tan izango da omenaldia.

I.Z.

EMA kanpaina bizia ari da egiten herri herri, txartel ezberdinak hedatu ditu.

kargu handien biografiak ere egin dira. Efekto kolpe politak ere egin dira, 5. telebista kanalea legeztatzearekin sortu duten berriketa guztia bezala.

Mitterrand sondaketek goraka jartzen duten artean, eskuinak bere zati-tetatik atera ezinik jarraitzen du. Sozialistek nahiko lan ona egiten dietela eta agian oraindik agintea hartzeko garaia ez zaiela usteko dute. Beste zenbaiten ustez, sozialistek asmatu egin dute eskuindarrak Le Pen fazis-tarengana bultzata.

Euskaldunok mugaren bi aldetan gaudenez, Madrilen kontu handiz begiratzen zaio Estatu Frantseseko egoerari ere, eta hauteskunde bitartean zer gerta litekeenaren beldur dira asko Ipar Euskadin. Bitartean, zerrendaburu euskaldunak dituen talde bakarrak (eskuinekoek bezala sozialistek biarnesak daramatzate aurretik) lanean segitzen du, eta orain arte bildu zituzten hautetsiez gain pertsonalitate ezagunen babes bila ere hasiak dira. Falta diren egunetan ikusiko da beste abertzaleekiko blokaketa, barnekal-den nabarmenagoa omen dena, lasaitu denetz. Eta inportanteagoa dena: ea Iparraldean abertzaleek egin behar duten bideaz gauzak argituz doazen.

Iñaki ZUBIONDO

besteak beste

□ (Haiti-z): Ez da macoutak ejekutatzen segituko, baieztatzen du Gérard Gourgue-k, kontseilu nazionalakoa. «Arrazoizko justizia egingo da, ez, inolaz ere, Robespierre-ren gisakorik». Beste datu bat: atzerrian dagoen milioi lagunetik gorako diaspora. Herbesteratu asko Papa Doc-en diktaduraren txoke psikologikopean bizi bait da oraindik. Beren itzulera masiboak, Gérard Gourgue-ren arabera, «gaizki itzaldutako su bati botatzen zaion olioak» izan liteke. «Herrira itzuli daitezen erizpideak finkatu beharko dira; benetak eta gezurrezko atzeriratu politikoen artean berezi beharko da». Egiaz, kanpoko komunisten itzulera kezkatzen du boterea. Estatu Batuek bezala bertako elizak ere nekez onartuko lukete Haitin alderdi komunista baten sorrera ofiziala.

(...)«Bronka zabalduko da —dio, atsekabez, gobernuaren goi funtzionari batek— ez baldin badago hauteskunderik aurki. Oraingoz, Duvalier-ondokoaren bozkariotan gaude. Baina boterea lortzeko lasterra izugarria izanen da».

Jean-Paul Mari, Le nouvel observateur.

□ Washington-ek terrorista horiek «nazio arteko erresistentzi mugimendu»tzat aurkeztu nahi baditu ere, geroz eta garbiago ageri da zabor guzti horren atzetik CIA aurkitzen dela, bere zereginetarako ongi ezaguna den «doktrina» ofizial darabilena: «Estatu Batuek komunismoaren aurkako edozein iraultza bultzatu behar dute, Afganistan-dik Nicaragua-raino». Iparramerikako *International Herald Tribune*-k ziurtatzen duenez, doktrina horren segitzea ez da garestiegi kostako: urteko 50 milioi dolar baino gutxiago. Baina argi dago egunkariak benetako numeroak poliki jeitsiarazi dituela. Egitan, antisandinistezako laguntzetan bakarrik EEBBetako gobernuak 100 milioi dolar baino gehiago gastatu ditu dagoeneko. Afganistandar kontrairaultzaileen artean 250 milioitik gertu banatu dira, CIAk izkutan munduko beste talde terrorista batzuri ematen dienaz mintzatu gabe. **Serge Dim, Revista internacional.**

mundua ez da borobila

Zein ari da Filipinetan garaitzen?

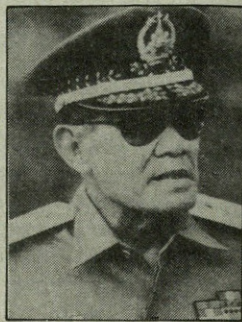

Corazón Aquino.

Marcos.

Lerrook idazteko tenorean ez dago oraindik albiste garbirik Pazifikoko aldetik. Joera konfirmatzen bada, halere, oso luze baino lehen Corazón Aquino aurkituko da Filipinetako gobernuaren buruan. Zeren eta Marcos-ek, gogor eginda, bakarrago ahala mehatxuak ugariagotzen baldin baditu ere, indar geragaitz batek bultzatzen dio, behin betikoz joan dadin. Juan Ponce defentsa ministroak eta Fidel Ramos teniente generalak beren buruak Manila-ko edifizio batetan itxi dituztela eta, Corazón haruntza heldu da, bere izkutuko basetik irtenda-koan komunikatu bat irakurritz: herria «baketan» altxa dadin komunikatu bat. Oroimen txarreko Ver generalak hartuta du Marcos-i leial jarraitzen zaizkion tropen buruzagitza. Interes nahasizko olatu bat oldartzen zaie.

Ver generala.

Ramos teniente generala.

Corazónek dioenez, gerrilari denak ez dira komunistak; asko eta asko, «bakarrak» «demokrazia»ren alde arituko lirateke, eta horiexen apoioa nahi luke bereganatu. Hortxe dago orain inork aipatzen ez duen elementua eta «mobida» guztiaren oinarrian dagoena: Filipinetan gerrila indartsu bat dago, territorioaren hiru partetarik bitan aritzen dena eta gutxieneko kalkuluetan 40.000 gerrilari mobilizatzen dituen: Altxamendu horixe nahi lukete Corazón-en aldekoek kontrolatu, herriaren protesta «bide demokratiko» batetik abiatueraziz.

NPAko gerrilariak.

Washington-ek ere, horixe nahi luke, eta Corazón-en alde egin bide duen apustua azken kontsekuentzia politiko-militarretaraino eramango du, ezparririk gabe.

Polinesia: nuklearrez lotutako T.O.M.a

GARAI batetan irila hauetako bizilagun denak nekazaritza eta arrantzatik bizi ziren. 1963ko De Gaulle-ren erabaki batek bestelakatu zuen panorama: Frantziak bi zentro nuklear esperimental ezarriko zituen Polinesian: Moruroa eta Fangataufa-n: irladiaren historia markatuko zuen gertakizuna.

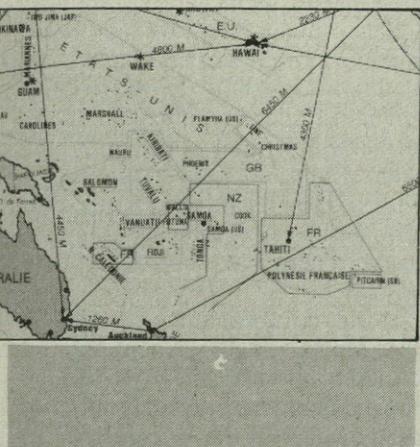
Hamabost mila europear ailegatu zen orduan: etxe espekulatzaileak, funtzionariak eta, batez ere, militarak. «*Hospitale guztietako zuzendariak*—salatzen du bertako sindikalista batek— *militarrak dira. Kontutan*

hartzekoa da, erradiazio nuklearren ustezko biktimez horren informazio gutxi dugula jakinez gero».

Lana zegoela eta, polinesiar anitz hirietaratu da. Lanik ez, denentzat, ordea: langabezia bai askorentzat. Papeete-n (hiriburua) eta Faaa-n (bigarren hiria) jendea txabola auzoetan metatu egin da. Bizimodu garestia, gero: %30a garestiago, metropolian baino; soldatak, aldiz, sarrienik, metropoliko gutxienekoak baino zeozer bajuxeagoak.

Baina alienazioa oso handia da, ezagutzen du Stanley Cross sindikalista. «*Kontsumo soziedadearen sedukzioa oso handia izanik, independentistek oso zaila dute*». Izan ere, *Elkartasuna* izeneko sindikatak militante asko galdu zuen, bere buruzagiek kanak independentizaleei beren apoioa adierazi zietenean eta Polinesiar militar frantsesak egotea salatu zuenean.

Polinesia Frantziako T.O.M. bat da (*Territoire d'outre-mer*), baina barruan autonomia estatuto batez gobernatzen dena. Gaston Flosse dute presidentea, frantseszalea bera. Oposizioan —independentziaren alde— Oscar Temaru-k lideratzen du alderirik fuertena —moteltxo bera ere: *Front de libération de la Polynésie*. Temaru Faaa-ko alkatea da bestalde.

largabistarekin

Les Kurdes aujourd'hui - Mouvement national et partis politiques. Christiane More. L'Harmattan, Paris, 1984.

300 orrialde, apendizeak, kronologia, mapak. Liburu erabilgarri bat. Ez da historikoa: sarrera bat eta gero, segidan gaurko egunera gatz: gaurko nazio mugimenduen indarretara. Horretan, zabal, detailez baina gehiegikeriarik gabe aritzen da Christiane. 40ren bat erakunde deskribatzen

digu. Ondo, beti egoten den kurioso horrentzat.

Christiane-ren senarra Irak-eko kurdoek bahitu zuten, han lanean ari zela. Horren medioz hurbildu zen bera, hara. Baina sinpatiaz erabiltzen ditu. Berak autodeterminazioaren alde egingo luke apustu, beharbada Kurdistango batasunaren alde. Halere irakurle frantsesari egokituta dago, borroka armatuaz eta pildora gozatuta edo.

Hitz batez, ondo lekutzen gaitu, borroka gaitz hartan. Nolanahi ere, 110 libera dira.

aparteko lerroan

Besteen gainen askatasuna

Turkiapeko Kurdistan-en borroka armatua praktikatzan duen P.K.K. (Partiya Karkerên Kurdistan, Kurdistango Langileen Alderdia)ko Kemal Pir izeneko militante turko batek 45 egunetako gose greba batez hil baino lehenagoko bere prozesuan esan zuen: «Kurdoek kolonialismo turkoaren kontrako borrokan parte hartzen dut, Turkiako iraultza bakarrik Kurdistan askatzearekin izango delako posible».

Herri batek bere «libertatea» beste herri baten edo batzuren zapalkuntzaren gainean eraikitzen duenean, behin edo behin martxa gelditu beharko du eta zertan ari den pentsatu eta aditu, zapalduetako harek zer nahi duen, eta hari kasu egin, eta atzera egin, apika, hala beharko balu, eta handik aurrerako pausuak beste modu batera eman. Munduko estatu gehien-gehienetan gertatzen den fenomeno hori mundu osoan ere, bere globalitatean hartuta, gertatzen da, berorri izanik nazioarteko problemarik txarrenen iturri burua. Estatu Batuak zein Europa, zeroz gora bizi dira —bizi gara—, «hiru kontinente pobreak» zeroz behera bizi direlako. Eta, hartu-eman injusto horiek zuzentzen ez diren bitartean, inork ez du izango, gure artean, «libertate» az edota «demokrazia» z hitz egiteko deretxorik izango. Euskadiko PNV ere —bide nabar galde dezagun— nola mintzo daiteke, ejenplu batera, geure «burujabetza» z, NATO erakunde militar harraparia defendituz munduko hainbat herriri bere «burujabetza» ukatzen diolarik eta batera?

P.S.

Gasteiz, Martxoak 3:

Bost hildako, hamar urte

1976. urteko Martxoaren 3ko arratsaidean, poiziaren balaz zauriturik, egun berean hiru langile hii ziren eta ondorengo egunetan beste bi. Zaurituak berriz berrehundik gora. Hamar urte pasa dira dagoeneko San Francisco elizan batzarre bat ospatzen ari zela gertatutako zarrazki hartaz. Hamar urte, eta ezin ahaztu.

Orduko kronikek hala diote: «Martxoaren 3an, San Francisco elizan batzarre batetan aurkitzen zirenean, polizia kezko potez, gomazko balaz eta nola ez, plomozko balaz, barrenera sartu zen. Ondorengo egunak, burruka egunak izaten jarraitu ziren: Euskadi osora hedatu zen. Martxoaren

4ean Gasteiz hartua dago. Polizia gel-ditu gabe dabil kalez kale, haiek hutsik egon arren. Egund honetan, Basaurin, hilketen aurkako manifestapen batetan, Bicen-te Anton Ferrero hil zuten. Estatu espainoleko azken 40 urteetan egin den Batzarrerik handiena, Martxoaren 3ean, Gasteizko herriak erail-

dako langile hauei egin zien omenaldia. Baina eliz-kizunetan bakarrik ez zen geratu. Martxoaren 3an Euskadi guztian, greba orokorra egin zen: langileak, ikasleak, denda, tabernak, denak batera omenaldi iraultzaile bat Gasteizen eraildakoei egiten».

1977: urteurrena eta amnistiaren aldeko kanpaina

1977. urteko Martxoaren 3a beste burrukaidi baten barruan ospatu zuen Euskadik: Amnistiaren aldeko kanpaina baten barruan. Orduan ere ohizkoak egin zituen poiziak: Gasteizen esaterako, berriro entzun ziren tiro hotsak elizkizunetatik ateratzera-koan. Zaurituak gertatu ziren, manifestapenak debekatu egin ziren...

1978.eko Martxoaren 3rako sindikatoak eta alderdiak zatiturik agertu ziren, batzuk greba eta gero mitin bat egitea erabaki zuten, besteek berriz borroka eguna eta asanbiada, asanbiadetan sortu bait zen Martxoaren 3an hautsi zuten mugimendua. Langileen artean istiuak sortu ziren mitinean, erreforma onartzen zutenek mitina eta roio iegaia nahi zuten, erreforman sinisten ez zutenek asanbiada eta Martxoaren 3ko borrokarekin jarraitzea.

Hortik aurrera nahiko behera egin dute Martxoaren 3a deia eta konbokatutako mobilizapenek. Mobilizapenak «iegaiak eta kontroiatuak» izan ziren hirugarren eta laugarren urteurrenean. Askok eta askok dio «ahaztu egin behar» deia...

Noia ahaztu ordea egun haietan bizi izandakoa? Noia ahaztu Fragaren hitzak? Noia ahaztu poliziak irratiz zioena?

Gasteizko mugimenduaren espontaneotasuna

Baiantze modukoak ere egin izandu dira. Tomas Etxabe-k, orduko «Comisiones Representativas»eko partaideak honeia zioen dueia pare bat urte: «Gasteizko langilea langile berria zen, eta bestaldetik dozena erdi edo zortzi urtetan oso zapaldua. Lantoki berriak ziren Gasteizkoak, ez zuten urte asko, eta lantokietako nagusiak honuntza etorri ziren txoilu ederra zeukatela pentsatu...» «Franco hil eta Ariasen entsegu zegoen. Bazen espektatiba bat politiko mailan, langilearen banguardia txiki bat geunden, txikia, ez oso organizatua... Hiru hilabetetan posible izan zen plataforma bat egitea. Lantokietara joan eta guk uste baino bizitasun handiagorekin hartu zuen langileak, eta lantokietan lehen asanbladak hasi ziren inposatzen...» «Oso zaila da borroka horren ondorioa esplikatzea. Esperientzi berriko jendea ginen, lehen aldiz horrela borrokatzen zuen, lehen aldiz ikusten zuen polizia kalean osiak ematen. Saiatu ginen errepresio, gobernu eta patronalaren arteko harremanak esplikatzen, zera zer den eta nork osatzen duen eia bestea... baina guzti hori zaila da bi hilabetetan buruan sartzea».

Hamar urte pasa dira eta...

X. Iriondo

Guk ez dugu ahazten

Orain dela 10 urte, Gasteizko langileria eta beste sektore herrikoiak bildu egin ziren beren erreibindikazioak aurrera ateratzeko asmoz. Hasiera-hasieratik prozesoa guztiz asanblearioa izan zen eta markatu zen dinamik kontutuan hartzekoa. Ia egunero jendea biltzen zen asanbladetan, askotan San Francisco elizan egindakoak eta han nabaritzen zen langile eta sektore hoien batasuna nolakoa eta ze puntutaraino ailegatzen zen.

Manifestapenak ere ugari eta haietan langileak hasi ziren «demokrazia»-ren polizia nolakoa zen ikusten. Sindikatoak borrokan elkartu ziren. CCOO, UGT, LAB eta abar luze bat barrikadaren alde berdinean zuden, poliziaren kontra, gobernuaren kontra, sistemaren kontra, kapitalismoaren kontra, demokrazia post-fasistaren kontra.

Greba orokorrak egin ziren. Asanblada gehiago, manifestazio gehiago, malkada gehiago. Erresistentziarako fondo bat egin zen. Gose zen langileria. Gose zen Herria. Justiziaz gose. Eta kapitalistak, gobernuak, armada, hauek farre egingen zuten gutaz. Ez zuten espero martxoak 3 hartan gertatuko zena.

Eta ajlegatu zen eguna. Gasteiz osoa zutitu egin zen. Langileak, ikasleak, emakumeak... eta hiria geldituta geratu zen, kapitalismoaren kontrako barrikadaz beteta. Oholak, kotxeak, burniak, harriak... gizonak, emakumeak, gazteak eta helduak. Sirenak, gomazko pelotak, karrerak, esne txarra. Zaurituak, odola, irratietako transmisioak, izerdia, malkoak.

Arratsalde hortako asanblada bat zegoen konbokatuta. Bostetan, beti bezala. San Francisco eleizan, beti bezala. Milaka agertu ziren langileak eta milaka sartu asanbladara. Kanpoan oihiak, erreibindikazioak, sirenak, barrikadak eta... ti-roak. Txakurrak urduri. Langileak tinko eta firme. Bost lagunek eman zuten bizitza egun beltz eta madarikatu hartan. Bi egun beranduago, Bizkaiko herri batetan, Gasteizko langileen aldeko manifestapen batetan, Guardia Zibilek beste bat hil zuten.

10 urte pasatu dira. Euskadin oraindik gogoratzen dugu. Euskadin oraindik ez dugu ahazten.

Jose txo Mendiluze, «Real Unión»etik bota berria

«Gaurko futbole emaitzek agintzen dute»

Jose txo Mendiluze Irungo «Real Unión» ekipoko entrenadore genuen orain dela gutxi arte. Denbora gutxian, promesa onenetako bat izatetik, emaitzen poderioz kale gorrian gelditu da Ormaetxea eta Clementeren moduan jarraiki. Klub txikietan ere handi nahiak agintzen duenaren froga bizia dugu berau.

ARGIA.— Zu beti izan zara berrizale.

JOSETXO MENDILUZE.— Infantiletan nengoen, «La Salle»n, «La Salle» zen bi aurrelariarekin jokatzeko zuen ekipo bakarra. Nik ez nuen besterik ezagutzen. Nik garbi neukan mundu guztiak jokatu zuela horrela. Egunkarietan cuatro-tres-tres ateratzen zen orduan. Nik oso garbi neukan bi aurrelarien kontua. Garbi neukan ez nuela errenditu behar denek egiten zuten gauza berbera egitera.

Hernanin ere, preferenten, «zona»n jokatzeko genuen eta «lerro»an area ertzera iristen ginen bakoitzean.

Partidoak ikusten dituzun heinean, eta Bartzelona edo Athletic bat ikusten dituzunean horrela jokatzeko konbentzitu egiten zara pentsatzeko zenituen gauza haietaz.

Kanbioak suposatzen zuen guztia-ekin hasi nintzen Real Unión-en. Gipuzkoan, 3. maila erregionalean ez zegoen horrelakorik. Diferente jokatzeko esan nahi zuen. Orain arte ez bezala. Irunera iritsi, aldatzen duzu, eta gaizki ateratzen zaizu. Oker egin nuela uste dut, etxean ere egin egin behar nuen joku-aldaketa egin gabe, etxean beti bezala jokatuaz.

A.— Irunera iritsi eta lehen planteamendua formaziozkoa da. Zer supo-

satzen du horrek konpetizioan?

J.M.— Dena. Aurrengo partiduan gauzak gaizki ateratzen zaizkizu, galdu, eta bigarrenean publikoa kontra daukazu, ekipoaren aurka oihuka eta horrela. Askok sentitu nuen jendearen erreakzio hori. Hori horrela izanda, negatiboekin hasi ginen, jendea kontra zegoen, pentsatu behar izan nuen nik nahi nuen jokamoldea ezartzeko lehendabizi positibo batzuk ateratu behar genituela. Bestela kalera bidaliko ninduten, eta horrela ezin egin izango nuen nahi nuen.

Eta honela ere ez duzu emaitza onik ateratzen... Nik uste dut okerrak egin nuela. Etxean ere kanpoan bezala jokatu behar genuen, joku era berri horrekin... baina hori orain ikusten duzu.

A.— Dena dela afizionatuen ekipoarekin oso emaitza onak izan dituzu...

J.M.— Ederki jokatu dugu eta oso partidu onak egin ditugu. Orain, ekipo horrek ez zeukan nagusien ekipoak zeukan presioa. Joku mailan bilatzen genuenaren maila eman du.

A.— Lana eta emaitzak ez datoz bat beraz.

J.M.— Noski. Zuk uste duzu aurrean lan egin eta gero emaitzak jasoko dituzula. Baina gezurra da. Gaur egungo futboleko gezurra da hori. Lehendabizi emaitzak lortu behar dituzu gero lan egin ahal izateko. Bestela ez dizute lan egiten uzten.

A.— Horrek esan nahi du igual ez duzula sekula aukerarik izango lan egiteko.

J.M.— Hori ari naiz bada esaten. Gauza berriak ekar ditzake batek, baina emaitzak lortzen ez baditu berehala hori geratuko dira bazterrean gauza berri horiek. Aurrena emaitzak eskatzen dizkizute erregionalean mailan ere.

A.— Hori kontraesanean dago Euskal Herrian kantera lantzen denekok eritziarekin.

J.M.— Ez da kantera politika bat egitea lan egiten ari den bat kalera bidaltzea une batean emaitza onak ez daudelako.

A.— Jokalari-direktiba-entrenadore, harreman horretan entrenadorea ematen du dela beti marjina-tuena.

J.M.— Profesionalki okerrak ateratzen dena da entrenadorea. Mundu guztiak daki, direktiboek ere bai, partiduak jokalariek irabazten dituztela. Direktiboak normalean desastre bat dira. Baina zer gertatzen da? Entrenadorea bat bakarra dela. Jokalariak 22 dira eta direktiboak hamabost edo

hemezortzi. Entrenadoreak gauza izango balira klub baten barruan elkartu eta bat egiteko askoz ere hobeto borrokatu ahal izango litzateke. Denok garbi daukate ordea entrenadore nagusia botatzen badute bigarrena jarriko dutela bere ordez edo bestela beste bat ekarriko dutela kanpotik.

A.— Beste triangulo bat: publiko-direktiba-prentsa. Ekipoak partidu bat galtzen duenean, zer garrantzia dauka prentsak ondorengo gertakarien aurrean?

J.M.— Ez nuke jakingo esaten. Pentsatzen dut prentsak beste arlotan bezala eragingo duela futbolearen. Prentsak, orohar, ez dauka ideiarik ere futbolaz. Futbolaz oso jende gutxi daki. Prentsak ez dauka ideiarik eta ateratzen dituen ondorioak emaitzen gainean egindakoak dira. Eta publikoaren artean sortzen duen eragina txarra da. Prentsak afizionatu baten neurrian daki. Uste dut uste baino askoz ere gutxiago dakiela jendeak, nahiz eta denok uste izan asko dakitela futbolaz.

A.— Zure ustez prentsak bota zuen Ormaetxea kalera?

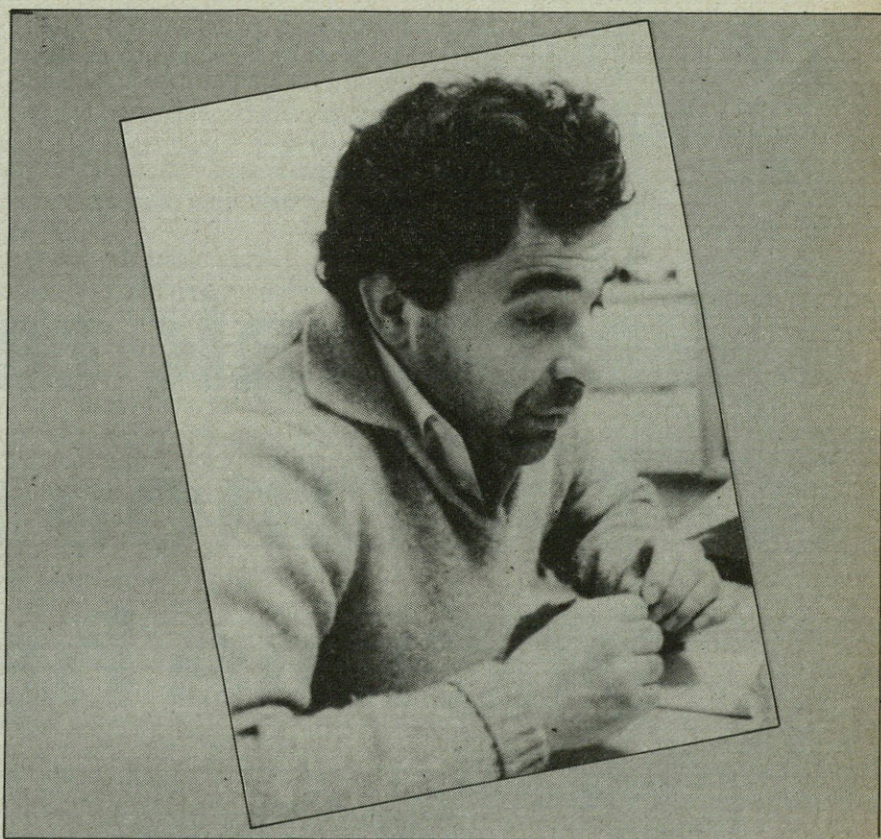
J.M.— Ez dakit ze neurritan. Garbi dago Donostian prentsa klase bat Ormaetxea kalera bota izan nahi duela. Garbi dago Donostian garrantzitsua den prentsa batek hori nahi bazuen horrek bere eragina izango zuela. Zenbatekoa? Ez dakit.

A.— Lehen esan diguzu entrenadoreak daukan kapitalik handiena jokariarena dela. Horrela begiratu, ze iruditzen zaizu Toshack-en jarrerara...

J.M.— Entrenadore bezala ez zait gustatzen eta jokalaria bezala traba gehiago jarriko nizkioke. Uste dut gutxi jartzen zaizkiola. Entrenadore bezala pentsatzen dut ekipoa jokalaria eta ni garela. Hiru tekniko baldin badauzkat horiek ere bai. Direktiba aparte. Jokalaria eta entrenadoreak gara ekipoa. Hogeitazazpi horiek. Orduan, oso gaizki iruditzen zait horietako bat besteagatik gaizki esaka aritzea. «Los jugadores no han luchado» eta horrela aritzea gaizki dago. Pentsa atezaina hasiko balitz esaten «nik bi gol salbatu ditut» eta aurrekoak hiru hutsegin ditut... ez dago batere ondo. Ekipo barruan komentatzea bai... Baina kanpora begira giro hori sortzea...

A.— Futbola ez al da frustratu askoren sortzaile?

J.M.— Hasi eta ailegatzen ez diren ari zara? Igual bai. Ezagutzen ditut entrenadore batzuk denbora asko pa-

satzen dutenak mutikoei esanaz oso zaila dela futbolearen aurrera ateratzea, oso ona izan behar dela, suertea izan behar dela... Baina seguru badirela beste asko mutikoak puztu egiten dituztenak, ilusioz bete... eta gero hartzen dituzte muturrekoak.

A.— Zein da gurasoen jarrerara adin horretako mutikoein?

J.M.— Nahiko hedaturik dago jarrerara oso kaltegarri bat. Bere semea ona dela uste duten gurasoen jarrerara, dena baino hobeagoa dela uste dutenena. Beti dabil galdezka ea zergatik ez duen jokatu, ea... Jarrerarik onena zera da, bere semea ikustera doan aitarena eta inor konturatu ere egiten ez dena, ez eta semea ere.

A.— Ekipo bat entrenatzerakoan, zeren bila zabiltza pertsonalki?

J.M.— Gustatzen zaidan futbola egitea. Neri futbola asko gustatzen zait, eta bilatzen dudana da futbolera-ko zaletasunak sortzen dizkidan kezka horiei erantzutea. Eskola moduko bat gustatuko litzaidake: jendeari dakizun zerbaite erakustea. 12-13 urteko mutikoak hartu eta ikasi ditzala gauza batzuk.

A.— Bukatzeko, zu «Real Unión»etik bota zaitue. Zu bezala, duela gutxi, Ormaetxea, eta orain Clemente. Zer pentsatzen duzu horietaz?

J.M.— Oso emaitza onak izan ditu Ormaetxeak, oso gutxi izango lirake gauza munduan hori egiteko. Oso garbi zeukan zer egin emaitza horiek lortzeko. Badaiteke jendeak, prentsaren eraginez, egiten zuen futbol zozo eta aspergarri hura aldatzeko gogoia izatea. Zesatzeko modu hori ez zait ondo iruditzen ordea. Kantera lantzeko politika egitekotan zer egin beharko luke klub batek: helburuak jarri eta bost edo sei urtetan entrenadorea hor eduki ekipo nagusian; aldatu behar dela? bigarren edo hirugarren ekipoa entrenadorearekin aldatu, baina ez kalera bota eta beste bat ekarri.

A.— Eta hori ez al luke egitura teknikoak erabaki beharko eta ez direktibak?

J.M.— Noski. Klub bateko entrenadore beraiëk erabaki beharko lukete. Ormaetxea hobeto legoke infantilak entrenatzen. Baina hor dago, ordaindu diote eta ez du ezer egiten.

Clementeren kasuan nik uste dut direktibaren huts egite bat izan dela. Clementek esan zuen Sarabia ez renobatzeko. Direktibak ez zuen busti nahi. Gero ikusi zuten botere gehiegi hartzen zihoala...

**XALBARDIN
ARTASO**

Buru kontsumista aidatu eta gauzak erabigarriagoak
bihurtzearen aide

Sagararak taldea: Naturismoa utopia posible bat da

Basauriko "Sagararak" talde naturzalea duela bi urtetako udan jaio tako talde bat dugu.

Denbora honen zehar filosofia naturistaren hezkuntzan eta zabalkunde an aritu da hainbat ikastaro eta ekintza antolatuz. Besteak beste hauek dira batzu' Energioterapiari buruzko ikastaroa, Ihardunaldi Naturistak, Nerbioiaren Jeitsieran laguntzaileak, Naturismoaren Zabalkunderako Hitzaldiak, Autoezagutzari Buruzko ikastaroa. CANEko (Coordinadora Asamblearia del Movimiento Ecologista) partaideak dira. Orain amaitu berria dugu Elikadura eta Osasunari buruzko ikastaroa. Honetaz eta taldeko beste hainbat gauzataz hitz egiteko Paco Gonzalez, Bobi Galdos eta Montxu Guinea ditugu solaskide.

ARGIA.— Ze garrantzia dauka elikadurak osasunean?

SAGARRAK TALDEA.— Oso handia, baina ez funtsezkoa. Osasuna faktore askoren ondorioa da, zeinean elikadura eta oreka emozionala garrantzitsuenak dira. Elikadura inportantea da, eta osasuna lortzeko ibili behar dugun bide zati bat da.

Hala ere osasunari ez zaio behar duen garrantzia ematen, ezta medikuntzan ere, gutzia ez izan arren.

Izan daiteke ondo elikatzen den pertsona bat, baina bere bizitzan nahigabe batzu baditu, lanean txarto badoakio, etab., eta honek bere eragina du. Enerji gastua dago beste alde batetik. Honetaz gain alkohola edaten badu, erretzen badu eta txarto elikatzen bada kontu egizu. Kontutan hartu egunean bi edo hiru aldiz jaten duzula eta egun asko dira urtean zehar. Gainera elikaduraren ondorioak ez dira nabaritzen hurrengo egunean. Hau epe luzerakoa da, eta urteen buruan elikatze txar honek bere eragina izan du.

A.— Posible dakusazue elikadura naturista Basauri bezalako leku batean; kez, kotxez, fabrikez ete maderoz inguratutako herri bat. Tentsio emozionala izugarri igotzen den leku batean eta gainera elikagaiak naturalak ez direnetan?

S.T.— Hori justifikapen bat besterik ez da aldaketa bat ez izateko norberaren bizimoduan. Bizimodu osasuntsuagoaren beldur izatea. Naturistak garenaz ekologistak ere bai, eta ados gaude kutsadura eta ingurugiro kutsatuaren kontrako borrokarekin. Baina ez da beti lortzen dena ala ezerez, elikadura osasuntsuago baten alde burukatu behar da. Zedozer lortzen dugun neurrian gorputza eta ingurua osasuntsuago bihurtzen dugu. Gauza bera psikikoarekin, gizarte honek ezartzen dizkigun moldeak apurtuz. Ingurugiro, elikadura eta harreman pertsonalaren hobekuntzaren aldeko burrukak batera doaz, horregatik gara naturistak.

A.— Naturismoak jende arteko harremanak ulertzeko era berri bat sordezake? Zertan gauzatzen da hau eta zein da zuen taldeko naturista eta kaleko edozein gizakumearen arteko ezberdintasuna?

S.T.— Nik uste dut naturistok nahi duguna harreman ezberdin bat erraztea dela; gure gizarte zapaltzaile, baztertzaile eta erasotzailea aldatzen saiatzea. Ordezkatzea baino harreman

sanoagoa egon dadin. Zentzu horretan teknika batzu lantzen ditugu libreagoak izateko barnean. Teknika hauen artean gorputz adierazpidea, autoezagutzerako teknikak... taldeko batzu yoga egiten dute. Norberaren ezagutza zuzenduak harreman sanoagoa izateko.

A.— Giza aldakuntzaren aldekoak zarete baina ikuspuntu indibidualetik abiatuak, gizartearen aldaketa gizabanakoen aldakuntzatik.

S.T.— Bai jakina. Nik uste dut gizartearen aldaketa gizabanakoa aldatuz izan behar dela, bere pentsaera. Gure ustez hori porrot egin ezinezko iraultza litzateke, norberarengan lortua bait legoke. Guretzat naturismoa ez da utopia, hor dagoen zedozer da. Jendarteko harremanak bihotzezkoak lirateke, haiek, dauden giroa errespetatuz.

Hau, gurea bezalako gizarte batean utopia hutsa da gehiengoarentzat. Baina gure ustez benetako zoriontasuna hortik doa. Naturarekin ados egon behar dugu. Hau diskutiezina da, bestela natura gure kontra bihurtuko da. Hor daude «aurrerakuntzak» dakartzakigun gaixotasun eta katastrofeak.

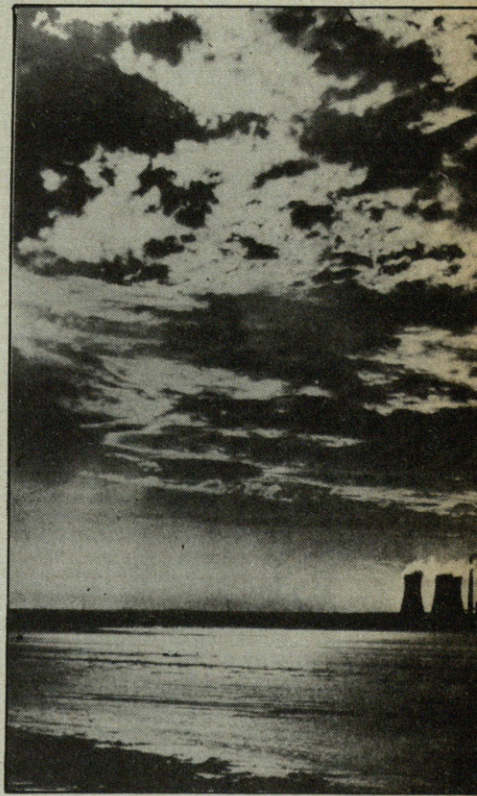
A.— Gazteriaren sektore batek etorkizunik ez dela uste du. «No Future» ideia aurrera doa. Zer uste duzue?

S.T.— Gauden momentuak hausnarketarako izan beharko luke; teknikaren alde onak eta utzitako batzu berriak.

Dena den bai dut uste gazteriaren artean desmoralizazio egoeran gaude, gerla handi baten posibilitatea dela eta, langabezia dela eta... Baina bada go gerraren kontrako jarrera bat Europako mugimendu pazifistan hori aurre egiteko. Sistemari aurre egitea, ahalik eta gutxien lan egitea, kontsumismoa guduak. Erreakzio hau txikia da, baina handituz joan daiteke. Europan adibidez, Mugimendu Alternatiboa harreman ezberdina garatzen ari da.

Etorkizuna goitik ematen dizuten zedozer bada, jai duzu, ez dizute inoiz emango. Ekoizpenik handiena ateratzen saiatzen dira, dena dago berekoikerian eta elkar lehian oinarrituta.

A.— Arazo batzu ditugu. Gizarte gaixorik dago eta gaixoak sortzen ditu. Bestaldetik, gizarteak badauka horretarako erremedioa: Segurantzia Soziala eta ohizko medikuntza. Baina naturistek automedikuntzara jotzen duzue. Norberaren medikua izatera.

S.T.— Medikuri onena zure gorputza duzu, eta osasunaren autojestioa lortu behar da. Seguritate Soziala gaixoz beteta dago. Gaixotasunak osatzen doazela esaten da, baina nik jende gaztea ezagutzen dut bi edo hiru gaixotasun duena eta zer egin dezakeen honetarako edo besterako galdetzen dizuna. Naturismoa alternatiba bat da norbera hori konpontzen saia dadin; egiten duenaz, bere bizimoduaz, elikaduraz kontzientzia hartuz.

Medikuntza ofiziala teoriaren gainean dago egin eta hutsune ugari dauka. Arriskua da haiek ez dutela errekonozitzen. Gaixotasunaren aurrean medikuntza sintomara doa, ez hori sortu duen arrazoiri. Sendagilegoa goiko zerbaitetzat dauka jendeak. Jendea konturatu behar da medikua gorputza ikasketak dituen norbait dela, baina gorputza ezagutzea ia ezinezkoa da. Zergatik batzutan era honetan funtzionatzen du eta beste batzutan beste erara. Nagusikeria horretaz baliatzen da. Bere pozoiek ez dute sendatzen, gorputza da sendatzen duena. Ez dezaten hartu haien triunfoa ez dena.

A.— Lehenengo gaiari itzuliz, azalduko zenukete apur bat nekazaritza edo agrikultura biologikoarena eta elikagai naturalena?

S.T.— Garrantzitsua deritzogu baserrietan laborantza biologikoa lantzen dutenekin harremanetan egoteari. Haien produktuak erosten ditugu eta duten balorea ematen diegu. Horrela haiek batzutan aurkitzen ez duten irtenbidea damaiegu, ez dagoen merkatu bat zabalduz. Honelako laborantza eta kooperatibak bultzatzen ditugu, etorkizuneko laborantza bakarra baita, laborantza konbentzionala kondemnatu dago. Sistemak beti leporatzen dio laborantza honi errentagarritasun eza. Desertizazioa gero eta handiagoa da. Laborantza biologikoarekin, aldiz, ekoizpen iraunkor bat mantentzeko daiteke urtetan zehar, lurra erosionatu barik.

Hau lehen aipatu dugun hondakin organikoekin lotuta doa.

Hondakin hauek ongarri modura erabiliak izan daitezke ongarri kimikoak erabili beharrean, lurra erre barik.

Taldean honelako laborantzan aritu gara Basauriko mendiko maldan (Basozelai aldean), Udalak bota gintuen arte «erabaki» baten bidez. Bizitza hobeto baten aldekoak bagara, bitartekoak jarri behar ditugu horretarako. Sasoi eta inguruko elikagaiak jatera jo behar dugu. Nahiko zaila gune industrial batean bizitzeko gero, eta bertoko elikagaiak jan behar izango bagenu, elkar jango genuke leku nahikorik ez egotearen ondorioz.

A.— Honek ere aldakuntza ideologikoa lekarke, gizabanakoaren heziketan ondorioak izango litzuzke.

S.T.— Bai. Kontzientziarik badago sulfatoz hazitako elikagaiak ez direla komenigarrienak. Argudioa hau da: sulfatoa ez baduzu botatzen izurriek jango dizute dena. Baina, jakina, lurra ahul badago izurriak ugarituko dira, eta horretarako pozoien gehiago bota behar.

Zirkulo bizioso batean sartzen gara. Nora garamatza? Pozoien multinazionalen menpe egotera.

Laborantza biologikoa, birziklaketa edo elikadura osasuntsu baten alde egotea, kontzientzi aldaketa dakar jendearengan.

Jendea kontziente bada honetaz, gizarteak hezten joan behar du gai hauetaz, eskoletan, unibertsitateetan... Jendea konturatzen den heinean aldatuz joan daiteke. Ohiturak aldatu behar dira. Buru kontsumista aldatu eta gauzak erabilgarriagoak bihurtu.

Iñaki GOITIOITZA

GAZTE GINEN

Alferrik jertse berriak!

Koldo IZAGIRRE

ERTZAIN promozio berri bat irten da Arkauteko labetik. Jertse berria diseinatu behar dietela ere irakurriak gara, orain artekoa ez sobera eroso nonbait. Traba egiten omen zien lanerako. Jertsea kentzen hasi eta lepoan trabaturik ito egiten zenaren ipuiak oroitzen? Maite genuen Cortazar.

Diseinu berriak besoak libreago utziko dizkien arren, ez dugu zer aztoratu, Hiru Lurralde Historikoon Gobernuako Barne Kontseilariak adierazi duenaren arabera.

Mintzatu zaie Retolaza jauna diploma eta pistola banaketaren zeremonian (ez dakigu ikurrina musukatzen duten), eta ez bat ez bi, non esaten dien denek ulertzeko moduan, erdaraz alegia, inoiz torturatzeko agindurik hartuko balute, ez jaramonik egiteko, ez obeditzeko, eta buruzagi orori zor zaion aginduen bete-beharra hausteko.

NI ertzaina banintz ez nintzatekeen lasai geldituko. Nolatan pentsa dezake Barne Kontseilariak demokrazioan eta autonomian antolatutako polizia batek torturatzeko agindua jaso deza-keela?

Barne Kontseilariak ez al die federik berak izendatutako buruzagiei? Ala ez da bere buruz fido?

Zer adierazi nahi izan du Barne Kontseilariak?

Torturatu egiten dela nonbait? Non?

Ertzainok, nonbaiteko kolegen jardunari lotuz, torturatzeko tentaldia izan dezakegula?

Zergatik ezin dugu Barne Kontseilariaren ertzainok, torturatzeko aginduari entzungor egin ez ezik, torturazalea salatu? Detenitu?

Eta halako aginduren bat hartu arte zain egon gabetanik, nonbaiteko kolegen jardun torturagilea ezin al dezakegu deuseztatu, eragotzi, eta tribunaletara eraman? Zergatik?

Zertarako ditugu orduan besoak libreago utziko dizkiguten jertseak?

ERANTZUN ezaguna du Hiru Lurralde Historikoon Gobernuako Barne Kontseilariak: *konpetentziak!*...

Nik badakit Retolaza jauna ez dela torturazalea.

Baina ertzaina banintz ez nintzatekeen lasai geldituko.

Ez baitakit Retolaza jauna ohartu ere egin den bere hitzak torturatu mota jakin batenak izan direla: torturatu menderatuarenak. Torturak salatzen auzartzen ez denarenak.

Hemen torturatu egiten baita. Eta Retolaza jaunak badaki hainbeste. Berea da ordea, konpetentzien gaintik, inorena baino larriago, dakiñ hori garbi salatze erantzunkizuna, zeharbidetik eta aukerakeriarik gabe. Salatzeko eta eragozteko.

Artean, Retolaza jaunak isilik gorde duenak torturaren efikazia besterik ez du adieraziko.

Eta hori ere tortura da.

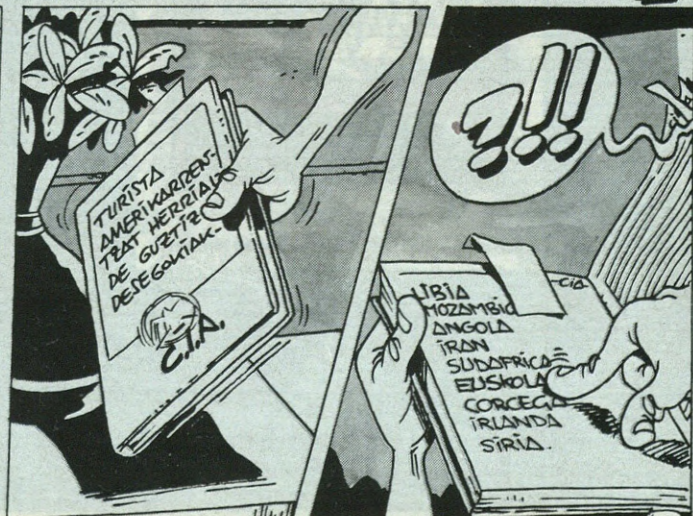
EXTRA

K O M I K I A

6. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lokuteg
&
Iarela 86.-

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

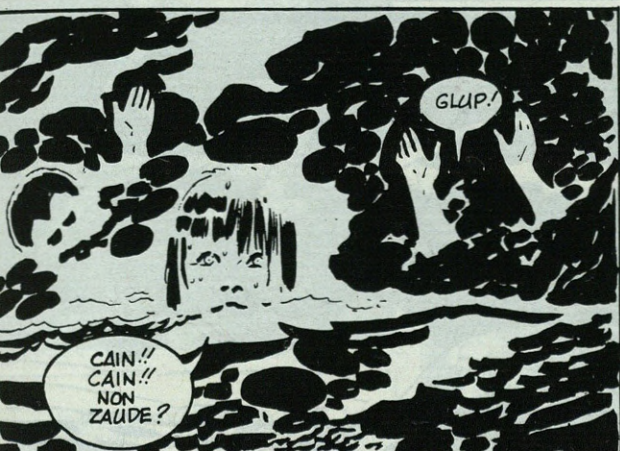
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Azen ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

kurukoaren laburpena: Cain eta Pandora preso dauden katamaranetik ihes egiten saiatzen dira, baina alperrik. Halako batetan, Rasputinek gidatu eta Corto garraitzen duen untzia, ekaitzak harrapatua geratu da ustekabeen.

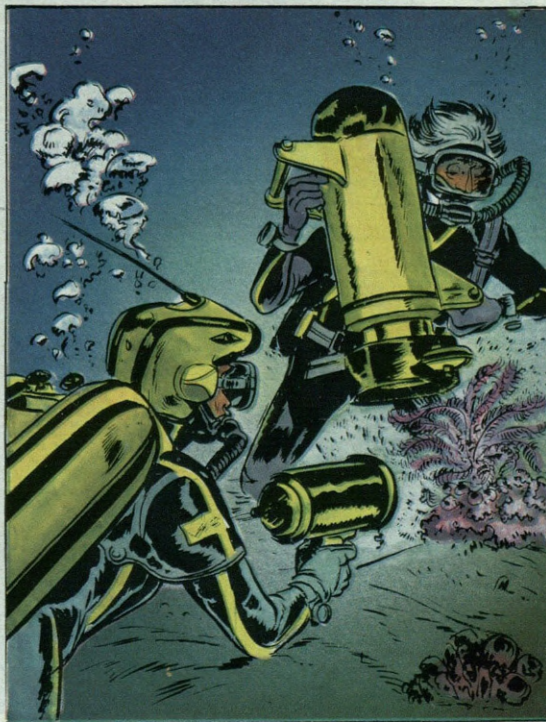
urkekoaren laburpena: Europa atoloian dagoen ikerketa basetik. Calypsokoek dortokak errutzen harrapatu eta filmatu egin dituzte. Ondoren, itsaspora jarraitu ondoren, dozenaka dortoka zeuden txokoa topatu dute, haien 'maitasun gela'.

LEIZETAKO ILUNPETAN, SUPERBIBENTZIAGATIKO BURRUKAK GUZTIZ MUNSTRUO MINUSKULOAK KONTRATARTZEN DITU, GUZTIZ ARMATUAK, GANTXOZ, PINTAZ INGURATUAK, DARDO POZOINTSUEZ...

URAREN ERDIAN, PLANKTONA ASTIRO MUGITZEN DA, TXIBIA KUMEKI BATEK BELAUNTZI ZEHARRARGITSUA ETA FILAMENTU ERREGARRIDUN MARMOKA IGURATZEN DITU.

BERE ZULOREN ERTZETIK ZAI, ZOANTHAIRE MUNTZO BATEK IZKUTATZEN DUEN KABUXA DAGO HARRAPAKINEN ESPEROAN.

BEREN KAMERA BEREZIAREKIN COUSTEAU ETA COLL-EK GAUEKO BIZITZA FILMATZEN DUTE... KORALEZKO OIHANA. KRINOIDEOAK, EDO ITSASOKO ZITORIAK, ITSAS IZARREN URRENEKO AHAIDEAK, BEREN ERROAK MUGITZEN DITUZTE, HARINTZAGO KARRAMARRO BAT, BERE ADARRAK ZABALDU ETA ASTIRO MUGITZEN DEN UHANDRE BAT...

SERENATA BUKATURIK
DAGO... IKUSI DEZAGUN
NORA GARAMATZAN
ORAIN...

BAINA...
ZER...?!!!

BELDUR
DA

MARRAZOAK!
BI
TINTOLETA
PASIOAN...

RAYMOD-EN PROIEK-
TOKEAREN ARGIAK ERA-
KARRIK BI MARRAZO
TXIKI AZALTZEN DIRA
IKARA SORTARAZIZ
ITSAS DORDOKEN
ARTEAN.

BENETAN
GOSE
EMATEN
DUTE.

ALDE
HEMENDIK!
UTZ IEZADAZA
NIRE DESKON-
PRESIO TXANDA
BUKATZEN.

CALYPSO-K ABISA-
TURIK, TALDEAK BIRA
EGITEN DU ITSAS GAI-
NEAN. FUERABORDAKO
MOTOREA MARTXAN
JARRIZ.

HAN, HAN!
BA DAGO
BAT...

GELDITU,
HARTU
EGINO
DITAGU
ASTIRO

ARIN!
IGO ZAITEZTE
ZODIACK-ERA

IKARRIK
EZ...
DENA ONDO
DAGO

MURGILKETA
IZUGARRIA!
ETA DORDOKEN
MAITASUN JAURE-
GIA AURKITU
DUGU.

CALYPSO-REN
ARGIAK IKUSTEN
DITUT.

EGUNAK AURRERA DOAZ. MURGILKETAK
EGITEN DIRA. ARREZIFEAK PIXKANAKA
BERE MISTERIOAK ARGITZEN DITU...

ARREZI-
FEAREN
EGITURAREN
AZTERKETA... KORAL
OSATZAILEEN
BIOLOGIA ETA
EKOLOGIA...

EH!
ONGI...
J.Y.C.*
ZEIN DA
GAURKO
LAN
PROGRAMA?

ONDO...
BEGIRATU KROKIS
HAU... KORALEZKO ATOLOI
BATEN EBAKETA DA.
INORK,
CHARLES DARWIN
BAINO LEHENAGO...

EZ ZUEN ULERTU IRLA HAUEN OSAKETA PROZESUA.
DENA HASTEN DA KANPORATZEN DEN URAZPIKO
SUMENDI BATEKIN... KORALEZKO KUMEKIAK
INGURU OSOTIK FINKATZEN DIRA KO-
RRONTEEK ERAMANAK...

HORIXE!
BAINA ARREZIFEA HAUN-
DITZEN DOAN NEURRIAN ASTUNA-
GOA ERE BIHURTZEN DA, PISU HONEN
AZPIAN SUMENDIAREN OINARRIA
HONDORATUZ DOA APURKA APURKA
ETA BITARTEAN EROSIQAK ATAKA-
TZEN DU KONOAREN GAILURRA...

ETA
IALEK ERAI-
EGITEN
DUTE...

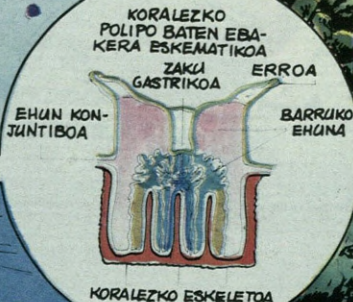
...ITSASOKO
FARAOIAK
DEITZEN
ZAIE.

ZENBAIT
MILIOI URTE
BERANDUAGO EZ
DA KORALEZKO GERRIA
BESTERIK GELDITZEN
AINTZIRA INGURA-
TZEN...

KORALAK EZ DIRA ITSASO TROPIKALETATIK KANPO HAZITZEN, URAREN TENPERATURA 22° TATIK GORAGO KOA BEHAR DUTELAKO. BEHARREZKOA ZAIE ERE ARGITASUN HANDIA ZEREN BERE EHUNETAN BERAIEKIN ESTUKI ELKARTURIK (SINBIOSIAN) BIZI DIREN ALGA UNIZELUARRAK (ZOOXATHEIAK) BAIDITUZTE.

KORALEZKO ARREZIFEEN BANAKETA OZEANOTAN

KORALEZKO ARREZIFEAK BAI IRLA BOLKANIKOEN GAINEAN BAI PLATAFORMA KONTINENTALEN GAINEAN ERAIKITZEN DIRA. LEHENDABIZIKO KASUAN ATOLOIAK SORTARAZTEN DITUZTE (EUROPA BEZALAKOAK) ETA BIGARRNEAN ARREZIFE BARRERAK (AUSTRALIAKO BARRERA HANDIA BEZALA).

GEOLOGIA, TEMPERATURA NEURKETAK, BIOLOGIA, EKOLOGIA, ARGAZKIAK, ZINEMA ...

KORALEZKO ARREZIFEAK LEKU GUZTIAN DOAZ ATZERUNTZ. ETXEAK ETA KAMIOAK EGITEKO ERABILTZEN DA KORALA, BERA BIZI DENEKO URA KUTSATZEAN ETA NAHASTEAN HIL EGITEN DA. BENETAKO HONDAMENDIA... ETA ORAIN LANERA!

DENBORA GUTXI DUGU: GURE PROGRAMA ZIENTIFIKOA BETERIK DAGO...

SILLNER ETA BLOK ELKARREKIN EGINGO DUGU LANA?

NAHITAEZKOA: MARRAZOENTZAT AMUA BEHAR DAT ETA!

HONA HEMEN JALETAKO ARAUDI OROKORRA!

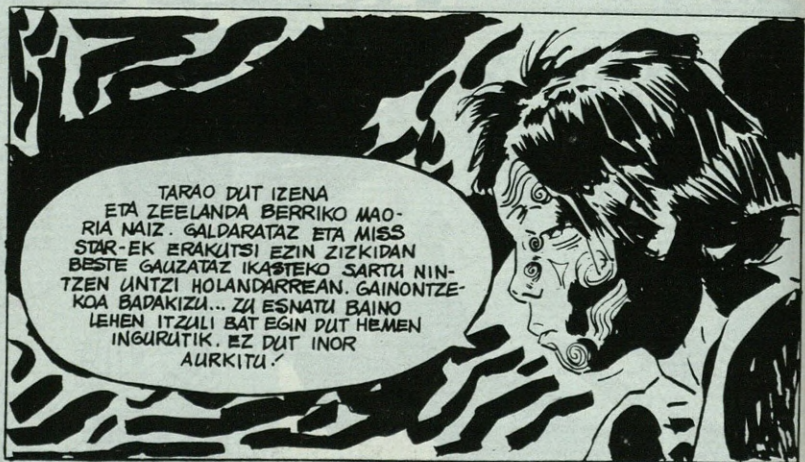
AH... NIRE HIZKUNTZAZ MINTZATZEN ZARA... ETA NOLATAN EZAGUTEN DUZU ROBINSON CRUSOEREN HISTORIA?

MISS STAR DAGO NIRE HERRIKKAN ETA GAUZA ASKO IRAKASTEN DIGU. ESKOLA DARAMA NIRE AITA, BURUZA-GIAREN LAGUNTZAZ.

ESAN, ZU ERE KATAMARA-NAREKIN BATERA HONDORATU ZARA?

BAI, RASPUTIN KAPITAINAK UNTZI HOLANDARRETIK PIRAGUA HANDIRA PASA ARAZI NINDUEN.

TARAO DUT IZENA ETA ZEELANDA BERRIKO MAORIA NAIZ. GALDARATAZ ETA MISS STAR-EK ERAKUTSI EZIN ZIZKIDAN BESTE GAUZATAZ IKASTEKO SARTU NINTZEN UNTZI HOLANDARREAN. GAINONTZE-KOA BADA KIZU... ZU ESNATU BAINO IEHEN ITZULI BAT EGIN DUT HEMEN INGURUTIK. EZ DUT INOR AURKITU.

ORDUAN PANDORA HILIK DAGO.

ENTZUN! EZ DUZU ABOTSIK ENTZUTEN?

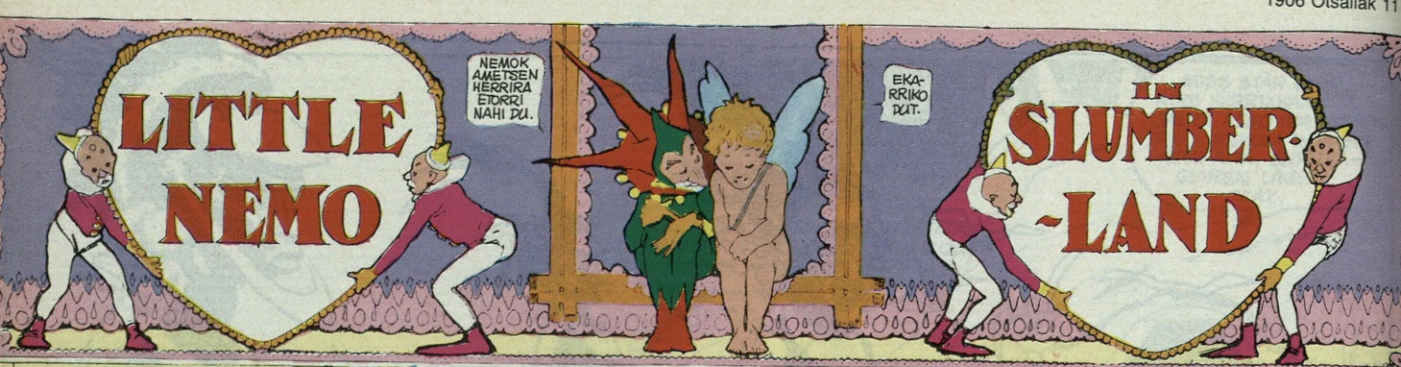
EH? ZEIN ABOTS?

ARRAIOA. IKUSI GAITUZTE
ETA HONANTZ DATOZ. ENTZUN,
EZ EGIN EZERTXO ERE EZ
ETA UTZ NAZAZU HITZ
EGITEN.

1... NAHIZ ERDILU EGON KUPIDO HURBILDU...

2... ZITZAIONEAN, AGUDO JAIKI ZEN. BERE BIHOTZA ARINTZEN...

3... ZUTEN LURRALDE MIRAGARRITATIK...

4... ERAMAN ZIEN KUPIDOK.

5... EGUNERO IKUSTEN ZIEN JENDE ZITZIRINA ZIEN AURREAN. GERO JENDE ZORIONTSUA IKUSIKO ZUTELA AGINDU ZION KUPIDOK.

6... NESKEN ARTEAN KIDE BAT AURKITA BEHAR ZIEN NEMOK.

7... ZAILA EGIN ZITZAION AUKERATZEA.

8... AMETSEN HERRIRA AILEGATA ARTE EZ ZEN...

9... KONTURATU KUPIDO GEZURTI BAT ZELA ETA...

10... NESKA EZ ZELA BENETAKOAK. SUMINAK...

11... ESNATU ZIEN, ETA GURASOAK ERE BAI!

Euskaldunberrien integratzea euskaldunen gizartean

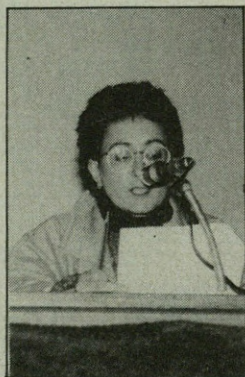
Dudarik ez dago euskara ikasi berri duen jende gehienak gerora ez duela gizartean euskaraz normal hitzegiten, aukerarik topatzen ez duelako edota praktikan errazbiderik ez dagoelako. Alde horretatik, euskalduntze prozesuan gastatzen diren hainbat indar hutsean galdu ohi dira, praktikan uste baino euskaldun gutxiago sortzen dira eta. Instituzioek, gizabanakoek eta herri-erakundeek ere guztiz onartua dute iadanik errealitatea triste hau. Ikasi ondorengo porrot hori dugu gaurko gaia, beraz, eta gai horixe ahalik eta ikuspuntu osatuenaz ikutzeko hiru partetan banatu dugu txostena: mahai-ingurua osatu dugu ikasleekin hasteko, haien eritzia interesgarria delakoan; ondoren lau pertsona jakintsuren eritzia ere jaso ditugu (Elixabete Garmendia, Erramun Baxok, Dionisio Amundarain eta Alan King); eta azkenik AEKko partaidea den Jose Antonio Lekueren eritzia apur bat luzexeago jaso nahi izan dugu. Hiru zati horiekin luzeago joko beharko duen eztabaida baten abiapuntu gisa planteiatu nahi genuke. Has dadin bidea.

Lau pertsona adituren hitza

Urtarrilaren 29an, Zarautzen, txosten honetan ikutzen ari garen gai horretxi buruzko mahai-ingurua izan zen. Geu bertan egon ginen, mahaikideek esan zutena grabatu eta transkribatzeko.

ZORION

Elixabete Garmendia:
«Euskaldunberriari ematen zaion hizkuntz, ereduak ez dio bizitza normalerako tresnarik ematen»

«Lehenik, euskaldun zahar/berri ezberdintasun horrek, garai bateko kristau zahar/kristau berri ezberdintasunaren antz haundia duela aipatu behar dut. Eta badirudi bi eratako euskaldunak definitu nahi ditugula: berezkoa dena eta konbenientziazkoa. Beste hizkuntzetan, berriz, ez da ematen honako hau. Frantsesez, esaterako, badakizu ala ez dakizu baina ez zara inoiz frantses berri izango. Euskaldunok beste bide bat hartu dugu eta izena ere asmatu diegu. Honela, jaioberriaren kaltean, euskaldunberri dira guretzat.

»Euskaldunberrien hizkuntza dela eta, behin batean Astesuko idazle gazte batek euskaldunberrien euskara neolingua bat zela idatzi zuen. Nire ustez ez zegoen oso oker. Zergatik eta zertarako ikasten du euskara erdaldun batek? Arrazoi ugari dugu: lan beharrak, herriarekiko identifikapena... eta hori ez dugu gaitzetsi behar. Jende askorentzat, euskaraz jakitea beharrezkoa izatea faborekoa da euskararentzat. Euskaldunberriak, halabaina, jeneralizazio errazak eginez, hizkuntza standarraren alderdi gramatikalak ikasiko ditu; bost ajola dio espresibitate faltak, euskara motz eta gezak.

“**Kanpotik datozkigun elementuak euskal giroan irensteko ahalmenik ez badugu gero eta neo-euskaldun gehiago aterako da, eta euskaldunberri gutxiago.**”

»Non integratu behar du euskaldunberriak? Indar gutxi dago integratu ahal izateko. Euskaldunen komunitatea txikia ez ezik ahula ere bada. Haur euskaldun elebakarrak ere ikastolan sartu orduko gaztelera ikasiko du. Han hemenka sakabanatutako komunitatea, bere hizkuntzan analfabetoak diren euskal

hiztunak, elebidunak eskolaratu gabeko haurrak izan ezik, hauxe da euskaldunberriari eskeintzen zaiona har dezan. Integratzeko komunitate kaxkar honen aurrean euskaldunberriari ikastera ematen zaion hizkuntz ereduak ere ez da askoz hobea. Euskaltegiko hizkuntzak ez dio bizitza normalerako tresnarik ematen.

»Euskal literatoek ere “euskara errezean” idatzitako liburuekin ez dute gauza haundirik egiten, eta sasi euskara hau benetakoa dela uste izan du euskaldunberri askok...

»Euskararen normalkuntzak orain arteko bideari jarraitzen dion bitartean, integratzeko arazo larriak izango ditu euskaldunberriak, izan ere euskararen normalkuntza hauei eta haurrei bizkarreratzen zaie, behar dutenek egin beharrean. Euskaldunok, kanpotik datozkigun elementuak euskal giroan irensteko ahalmenik ez badugu gero eta neo-euskaldun gehiago aterako da, eta euskaldunberri gutxiago.

Erramun Baxok:
«Integrazio problema euskaldunberriena da baina baita euskaldun zaharrena ere»

«Psikolinguistika aldetik joz gero, lehenik euskara zertarako den Euskal Herrian ikusi beharko dugu. Euskaldun zaharren integrazioa ere, gainera, ezin dugu ahaztu, badirudi eta gu baino lasaiago dabilzala erdaldunak Euskal Herrian. Azaldu nahi nituzke hemen zeintzu diren euskararen funtzioak eta gero ikusiko genuke funtzio horiek betetzeko nola dauden euskaldun zaharra eta berria.

»Ama hizkuntzaren garrantzia denok ezagutzen dugu, lehen esperientziak horrekin izan ditugu eta honek eratu du gure nortasuna. Euskara bizi dadin jakin behar dugu zenbat familietan den euskara ama hizkuntza, argi bait dakigu ama erdalduna delarik, aita euskalduna izan arren, umea erdalduna izango dela.

»Euskaldun zaharra eta berria konparatuz, lehena euskaraz amets egiten duena da, haren nortasuna euskarak moldatu du. Hori da hauen arteko ezberdintasun bat. Bestalde, euskaldunberriak euskaraz egin egin behar du, euskaldun zaharri, berriz, berez irteten zaio, oinarritzko psikologia da. Baina euskaldunberriek ama hizkuntzaren garrantzia ezagutzen dute eta haien familietan maizago gertatzen da umeak euskaraz jakitea euskaldun zaharren familietan baino.

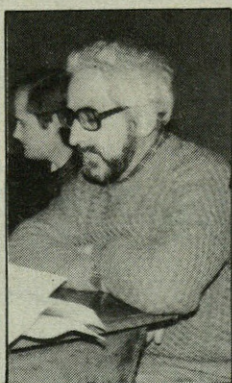
»Hizkuntza baten bigarren funtzioa auzo komunikazioa da, elkargoa eraikitzen duena, alegia. Hizkuntza hau Euskal Herrian euskalkiak dira, auzoan euskalkia erabili ohi da. Honek ere badu bere garrantzia eta hemen sortzen dira istiluak batua eta euskalkien artean, eta euskaldun zaharrak egin behar luke ahalegina bien artean komunikatu ahal izateko.

»Hirugarren funtzioa kultura hizkuntza da. Kuiturak familia eta auzoaz gain herria eta herri honen historiarekin lotzen gaitu. Eskolan ikasten dena, literatura, zientzia edo teknika hizkuntza da. Kasu honetan euskaldunberriak euskaldun zaharrak baino erreztasun haundiagoa du, bigarrenak normalean ez bait dira alfabetatuak eta lehenak euskara ikasteko gramatika ikasi du, literatura landuz ikasi du hizkuntza, kuituratik hurbilago dago. Lehenengoa, beharbada, euskara afektiboa, politagoa da, baina ez du hainbesteko baliorik zientziari buruz. Euskaldunberriaren integrazioa errazagoa da hemen, beraz.

»Bete funtzio bat ikur funtzioa da, funtzio sinbolikoa, gure sendimendu sakonak adierazten dituenak: herriari buruz, abertzaletasuna etab. Ikur funtzio hori euskaldunberriak ere sentitzen du euskaldun zaharrak bezala. Badira zenbait arketipo erdaldun batek euskalduntzean hartu eta asimilatu egiten dituenak, sarri askotan euskaldun zaharrak baino hobeto. Euskaldun zaharrak nahitaezko euskaldunak dira, euskaldunberriak, berriz, nahizko euskaldunak, lan haudia esijitu eta asuntitu egiten dute.

»Afekzio aidetik ama hizkuntzan euskaldun zaharrak errezago du integrazioa baina kuitur eta ikur hizkuntzetan euskaldunberriak baditu erreztasun batzu euskaldun zaharrak ez dituenak. Integrazio problema, beraz, euskaldunberriena da baina baita euskaldun zaharrena ere.

Dionisio Amundarain:
«Euskara zakarra erabili arren, animatu, haren euskara hobetzen ari dela esanez, gezurra bada ere»

»Nik ezagutzen dut kasu bat: ingles bat hona etorri eta benetan euskara ikasi nahi zuen, hala baina jende guztiak, arrotza zenez, erderaz egiten zion eta horixe ikasi zuen. Euskaldun guztiok dugu neurri batean honen errua. Beste kasu batetan, ordea, beste batek euskara ikasteko gogoia zuelarik, dendari batek lagun egin zion behin batetan eta honek asko lagundu zion aurrera jarraitzeko.

«Sarritan euskaldunok erderara jotzen dugu euskaldunberriekin denborarik ez galtzeko edo beste edozein arrazoigatik».

»Sarritan euskaldunok erderara jotzen dugu euskaldunberriekin denborarik ez galtzeko edo beste edozein arrazoigatik.

»Gainera, jende askok ez du benetan beste hizkuntza bat ikasi nahi, esaterako Zarautzen jende asko ari da ingelesa ikasi nahian, baina ahoz, ez benetan. Euskaldun munduan oso erosoak gara eta euskaldunberriei laguntza eskeini beharra dugu. adibidez, euskara zakarra erabili arren, animatu, haren euskara hobetzen ari dela esanez, gezurra bada ere. Honela gertatzen da atzerrian ere, ingeles traketsa erabili arren, lagundu egiten dizute. Euskarari eutsi egin behar diogu euskaldunok».

Alan King:
«Integraziorik eza ez dator euskaldunen jarreratik, erdaldunengandik baino»

«Definizioz, euskaldunberria euskal munduan integratzea da halakoa. Euskal definizioa ere nahiko berezia da: euskalduna euskara dakiena da eta, noski, euskal giroan integratua dagoena. Integratzeko premia da euskara ikaslearen motibazioa, idea, beharrezko baldintza integrazio hori lortzeko. Integrazio hori lortzeko euskaldun munduak oso oztopo gutxi jartzen du, oztopoak erdaldun giroak jartzen ditu. Euskaldun zahar batek erderaz egiten badu, oztopatu egiten du, baina oztopo hori erdal munduak jarria da, ez euskal munduak. Pentsatzen denaren aurka, euskal gizartea oso irekia da, integratzeko jartzen duen baldintza bakarra euskaraz jakitea eta bizi izatea da, euskara badakizu, euskalduna zara. Ingleterran, esaterako, txino batek aurkituko lukeen lehen baldintza litzeteki ingelesari ikastea, baina inolaz ere bakarra. Ziur aski, beti izango da arrotza. Integraziorik eza ez dator, beraz, euskaldunen jarreratik, erdaldunen munduaren presentzia menperatzaietik baizik.

«Euskaldun giroak ere erdal munduari ereduak jateko ahaleginak egin behar ditu, botere erlazioari buelta eman».

»Egiazko integrazio hori lortzea leku euskaldunago baten aurera egongo da, hau da, erdal giro makalagoa dagoen lekuan. Zarautzen errezago integratuko da Santurtzin baino, erdal giroa urriagoa baita.

»Euskararen irakaskuntza integrazio hori egin behar izango zaio, ikasleak gertuen daukan euskal giroan sartzeko beharko duen komunikazio gaitasuna sortuz.

»Euskaldun giroak ere erdal munduari ereduak jateko ahaleginak egin behar ditu, botere erlazioari buelta eman bere burua salbatzeko, orduan inplikatu eta integratuko dira berez euskaldunberriak».

Zenbait ikasleren eritzia, mahaiaren inguruan

Txosten honi izenburua ematen dion gaiarekin nolabait hastearren, modurik onena ikasleen beraien eritzia jakitea izan zitekeela pentsatu dugu. Horretarako, Hobekuntzako bigarren mailan dauden zenbait ikaslerekin mahai inguru bat osatu dugu. Hautatutako ikasleok bilbotar euskaltegi batetakoak dira, AEKkoak hain zuzen ere.

BEA: Euskaldun berriok erdal gizartean sartzean oztopo ugari dugu, baina ez dut uste oztopo horiek garrantzitsuenak direnik. Oztoporik nagusia euskal gizartean bertan sartzean sortzen dira. Erdaldunekin nik gehien-tan ikusi izan dudana izan da, beraiek direla lotsatu egiten direnak euskara jakiteagatik. Zer gertatzen da euskaldun zahar askorekin? Euskaldun berriok euskara ikas dezagun lan handia egiten dugu eta egiten gabiltza eta badakigu jakin, noski, maiz sarritan hanka sartzen duguna euskaraz mintzatzen garenean; dena den, ez dut uste hori farre eta trufatzekoa denik. Zer egin behar izango dugu, bada? Barkamena eskatu txarto hitz egiten dugun bakoitzean?

“Nik ez dut uste euskal gizartea (euskarazkoa) oztopoa denik euskaldun berrientzat; erdal gizartea dugu arazoaren funtsezko oinarria”.

LORE: Nik ez dut uste euskal gizartea —euskara duen duen gizartea— oztopoa denik euskaldun berrientzat. Erdal gizartea dugu arazoaren funtsezko oinarria. Ez dut uste ere euskara ez dakiten erdaldunak lotsatzen direnik euskara ez jakiteagatik. Izan daiteke euskaldun zaharre euskaldun berriei farre egitea hauek mintzatzen direnean, baina kasu hau ez da gertatzen frankotan. Nahiz eta zenbait euskaldun zahar alfabetaturik ez dagoen, ez dut uste farre egiteko moduan daudanik.

AGUSTIN: ...gu euskaldun berriok ez gaude prest edo ez dugu hitzik egin nahi euskal gizartean; hau da tabernetan, kasko zaharrean... Zergatik? Sarritan paso egiten dugulako.

MAITE: Ez pentsa horrela denik, euskaldun zahar askok ere ez du euskaraz hitz egiten. Adibide andana dugu. Neuri gertatutakoa honen lekuko: pasa den egunean joan ginen labana erostera eta gaztelaniaz hitz egin genion saltzaileari eta geure artean euskarari ematen genion. Guk ez genekien tipo horrek euskara zekienik eta hara nondik baina tipo hori euskaldun zaharra zen. Azken mementuan euskaraz erantzun zigun, baina saltzaileari makina bat kostatu zitzaion euskaraz egitea.

“Asteburuoro Barrenkale Barrenan txikiteoan ibiltzen garenon %70ak euskara badaki; boskarren edo seigarren mailako jende ugari dabil, baina ez dute praktikatzen”.

AGUSTIN: Zeu ere euskaldun zaharra zarenez ez duzu inolako arazorik euskaraz hitz egiteko, bai lagunekin bai zeure herrian... Zuk normalki erabiltzen duzu eta neuk ere, baina beste euskaldun berriek zer? Darabiltzite? Nahiz eta euskaldun berriak diren askok eta askok ez dute praktikatzen eta hori da kaxoa.

JOSEBA: Ez dugula ongi bideratu eztabaida uste dut. Garbi dago euskal gizartean euskara erabiltzea ez zaila izan oztoko gertatzen, salbuespena lehen Beak esan duena kontutan harturik —farre egiten dietela euskaldun zaharrek euskaldun berriei—. Agian Iparraldera jotzen badugu euskaldunen —zein zahar zein berri— arteko harremanek oztopo handi bat dute, elkarriketa ulergait-

“ Loreto ezagutu nuen gazteieraz hitz egiten, orain gauzak aidatu egin dira eta euskaraz egiten dugu baina noiz behinka eta bapatean gazteierara pasatzen gara eta ez gara konturatzen”.

za suertatzen delako; baina asunto guzti horiek albora utzirik, hemen Bilbon kalean euskaldun baten arazoa non dago?

MAITE: Oso zaila da Bilbon euskaraz bizi izatea edo harreman arruntak euskaraz egitea. Lagun euskaldun batekin bazaude kalean eta bapatean agertzen bada beste iagun bat ez dakiena euskara, gaztelaniaz hitz egin behar duzu, bestela bestea ez bait da ezertaz enteratzen. Neuk euskara ez dakien iagun ugari dut eta...

AGUSTIN: Asteburuoro Barrenkale Barrenan txikiteoan ibiitzen garenon %70ak euskara badaki. Boskarren edo seigarren mailaxo jende ugari dabil, baina ez dute praktikatzen.

MAITE: Hori ohituragatik da mutil!!

AGUSTIN: Noski eta ohitura hori apurtu egin behar dugu.

MAITE: Baina hori oso zaila da, eh?

LORETO: Adibidez, zeure irakaslearekin —eta goi mailakoa bada gehiago— derrigorrez egiten duzu euskaraz. Baina nola ditugu geure lagunak? Neuk lehen —orain dela bi urte ez nekien euskara— lagunekin gazteleraz egiten nuen eta horiekin segitzen duzu gazteleraz egiten. Harreman tipo hori aldatzea egunetik gauera ezinezkoa da, baina lagun hori euskaltegian ezagutu baduzu beti euskaraz egingo diogu elkarri.

MAITE: Neuk, adibidez, Loreto ezagutu nuen gazteieraz hitz egiten, orain gauzak aldatu egin dira eta euskaraz egiten dugu baina noiz behinka eta bapatean gaztelerara pasatzen gara eta ez gara konturatzen.

SALY: Baina poteatzearena eta abar ez da dena. Hemen Bilbon zeure eguneroko harreman guziak ezin dituzu euskaraz egin, gaur egun bederen.

MAITE: Udaletxera edo Jaurlaritzara banoa neu euskaraz hasten naiz mintzatzen. Gero ez badakite gazteierara pasatzen naiz, baina hasi beti euskaraz.

LORETO: Noski, hori behar beharezkoa da bestela akabo bada.

AGUSTIN: Unibertsitatean ere gazteleraz egiten da. Sekulako ostitzarrean ipintzen nau zenbait sasiletrauk.

Gure mahai-inguruko ikasleak, Bilboko euskaltegi batetatik, ez daude integratze ahalmenaz oso komentatutik.

«Oso zaila Bilbon bizitzea soziala euskaraz egitea, harreman normalak euskaraz izatea».

MAITE: Han ez dakite..

AGUSTIN: Badakite baina ez dute gogorik euskaraz hitz egiteko. Zenbait euskaldunberri gaiza bera gertatzen zaio.

SALY: Dena den, ogia erostera bazoaz erdaraz egiten diozu dendariari. Hori konpromezua galtzea da, baina latza da beti apurtzen joatea. Lagunekin euskaraz hitz egitea —lagunek euskaraz badakite— zeharo erraza da.

AGUSTIN: Baina norena da arazoa? Geurea, ezta? Hori zuzentzen ezer gutxi egiten dugu eta jakin badakigu geure buruaren kontra goazena.

“Zaila da euskaldun berri batek ulertzea euskaldun zahar baten herriko hizkera. Lehen ordu erdian agian saiatzen zara baina azkenean iarregi nekatzen zara”.

LORETO: Tipo batek bazekien nik euskara nekiena eta bera euskaldun zaharra zen halaber. Behin, ez dakit nola, zer edo zer euskaraz esan zidan eta galdetu nion ea berak euskaraz hitz egiten zekien eta erantzun zidan euskaldun zaharra zela. Nik hori ezin dut konprenitu, horrek berotu egiten nau, sutu, es ke gehiegi gara.

MAITE: Neuri ere gertatu zait. Neu euskaldun zaharra naiz eta batzutan euskaldun berriekin hitz egiteko oso

txarto. Zergatik? Ez dutelako ulertzen nire hizkera.

LORETO: Hori gezurra da!! Neuk bederen ulertzen dut.

MAITE: Bale tia!! Zuk bai baina beste jende pilo batek ez du ulertzen euskaldun zahar baten hizkera. Neuk lehen ez nekien batueraz hitz egiten eta oso zaila zen ni ulertzea euskaldun berri arrunt batek. Esaten zidaten ulertzen zutela baina ez. Gero azkenean gazteierara pasatzen ginen. Pizti sentitzen nintzen.

AGUSTIN: Bi arazo dugu. Euskaldun zaharrek ez dute batuera ulertzen eta bestea, guk potro eta alu galantak ditugu eta ez dugu nahi euskaraz hitz egin kalean.

TXUS: Zaila da euskaldun berri batek ulertzea euskaldun zahar baten herriko hizkera. Lehen ordu erdian agian saiatzen zara baina azkenean iarregi nekatzen zarenez utzi egiten diozu.

“Oso lagungarri izango litzateke denda eta toki publiko nahiz pribatu guzietan ipintzea txartel bat esanez: «Hemen euskaraz egiten dugu»”.

LORETO: Arazoa da ez dakigula nora goazen. Beti erdaraz egiten dugu eta erderari muga ipini benar diogunez...

ANA: Oso lagungarri izango litzateke denda eta toki publiko nahiz pribatu guzietan ipintzea txartel bat esanez: «Hemen euskaraz egiten dugu». Lehen aipatu den arazoa zuzentzeko ezin hobea da txarteitxoarena.

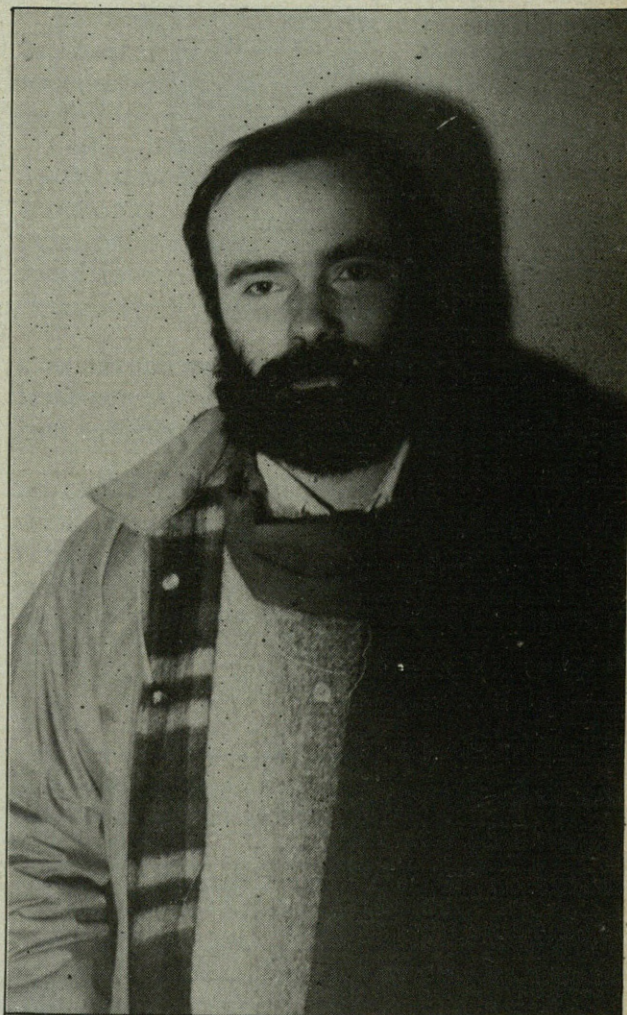
MAITE: Hori lotsagarria da ene ustez. Ez dut onartzen.

JOSEBA: Beno, orduan ipini beste txartel hau esaten duena: «Gaztelaniaz hitz egiten dugu». Noski, suposatzen da euskaraz egiten dela eta erdaldun bat baletor bere informaziorako txartel hori ipintzen dugu.

MAITE: Hori bai. Horrek suposatzen du geure hizkuntzan —euskaraz— egin behar dugula.

INMA: Norberak badaki nola egin behar duen. Gu euskaldunak bagara euskaraz egingo dugu. Euskaraz badakizu gazteieraz hitz egin behar. Gauza bat dago garbi hemen: «Euskal Herrian euskaraz, bestela buztana kokatzen duen arraina da».

Jose Antonio Lekue: «Jende ugari dago euskara ikasten, baina herrian egunero euskara guttiago entzuten da»

Euskara ikasi eta gero zer? Zenbaiti pozik asko lana bilatzeko balio izan zaie, beste batzu euskal mundura jaio berri dira, ez dira falta ere ederto ikasi ondoren giro falta dela eta gure hizkuntza ahaztu dutenak. Gai honetaz, euskararen egoeraz, eta arazo hauei ikusten dizkien irtenbideetaz berba egiteko Jose Antonio Lekuerengana jo dugu, eta hona hemen AEKko kide honek solasaldi lasaian kondatu diguna.

ARGIA.— Sarritan aipatzen da euskara ikastea ez dela hizkuntza soila ikastea. Euskaldun berriak euskara maitzerakoan beste zeozer hartzen du ezta?

JOSE ANTONIO LEKUE.— Hizkuntza bat ikasterakoan argitu behar da zein hizkuntza eta non ikasten den. Ez da berdin ingelesa ikastea Euskal Herrian, edo euskara ez dakien batek euskarari ekitea.

Bigarren hizkuntza ikasten denean satisfazio pertsonala edo lanerako behar duzula eta, egiten da... Komunikazio behar hori ez da izaten gizarte konkretu bati

egokitua. Euskal Herrian, alderantziz, euskara ikasten duen jente askok nahi duelako egiten du. Integrazio bide on bat da bertoko hizkuntza ikastea. Eta gehiago esango nuke, guzti hau herri baten proiektu barruan dagoela. Euskal Herriaren kasuan adibidez.

A.— Sarritan esaten da bitartekoak helburua baldintzatzen duela. Hori dela eta AEKk aspaldi bultzatzen du sistema komunikatiboa irakaskintzan. Horrek ba al du zerikusirik gaurko gai honekin?

J.A.L.— Metodo komunikatiboa ez da AEKk asmatu duen gauza bat, beste herri batzutan ere erabiltzen den sistema da. Metodöaren helburua irakaskuntza estrukturaletik urrundu eta ikasleen artean benetako komunikazioa lortzea, zientifikoki demostratuta bait dago horrela hobeto ikasten dela. Metodo komunikatiboan eskatzen da—fikzioz baino ez bada ere— inguruan dauden elementu eta giroak klasera ekartzea. Bizitza normalean erabili behar diren hitzak, estrukturak eta abar ikasten dira.

“Taldeko komunikazioak ez du gehiegi aportatzen euskarak bizi duen egoeraren aurrean”.

A.— Azken aldian hainbat aldiz aipatu izan den joera antidiglosiko delako horrek ezer berririk aportatuko al du euskaldunberriak euskal gizartean hobekiago integratzeko orduan?

J.A.L.— Metodologia komunikatiboa inportantea den arren, ikusi dugu taldeko komunikazioak ez duela gehiegi aportatzen gaur egun euskarak bizi duen egoeraren aurrean. Hau da, jende ugari dago euskara ikasten baina herrian egunero egunero euskara guttiago entzuten da. Hau ez da helduen euskalduntzearen arazoa, globalitate baten barruan sartuta euskarak duen arazoa baizik.

«Gizartea flashen bidez manejatzen da, denok gaude flash batzuen inguruan, eta ia ia titularretatik soilik gidatzen gara asko eta asko».

AEKk Lizarrako mintegian egin zuen planteiamendua izan zen ikustea ze aportazio egin daitekeen irakas-kuntzatik egoera hori aldatzeko. Lehen esan dugu sistema komunikatiboaren bitartez klasean giro ona lortzen dela modu logiko batetan eguneroko bizitzan egin behar diren gauzak eginda. Oraingoan, hori gaintutuz, klase barruan fikzioz egiten diren ekintza horiek kalera eramatea.

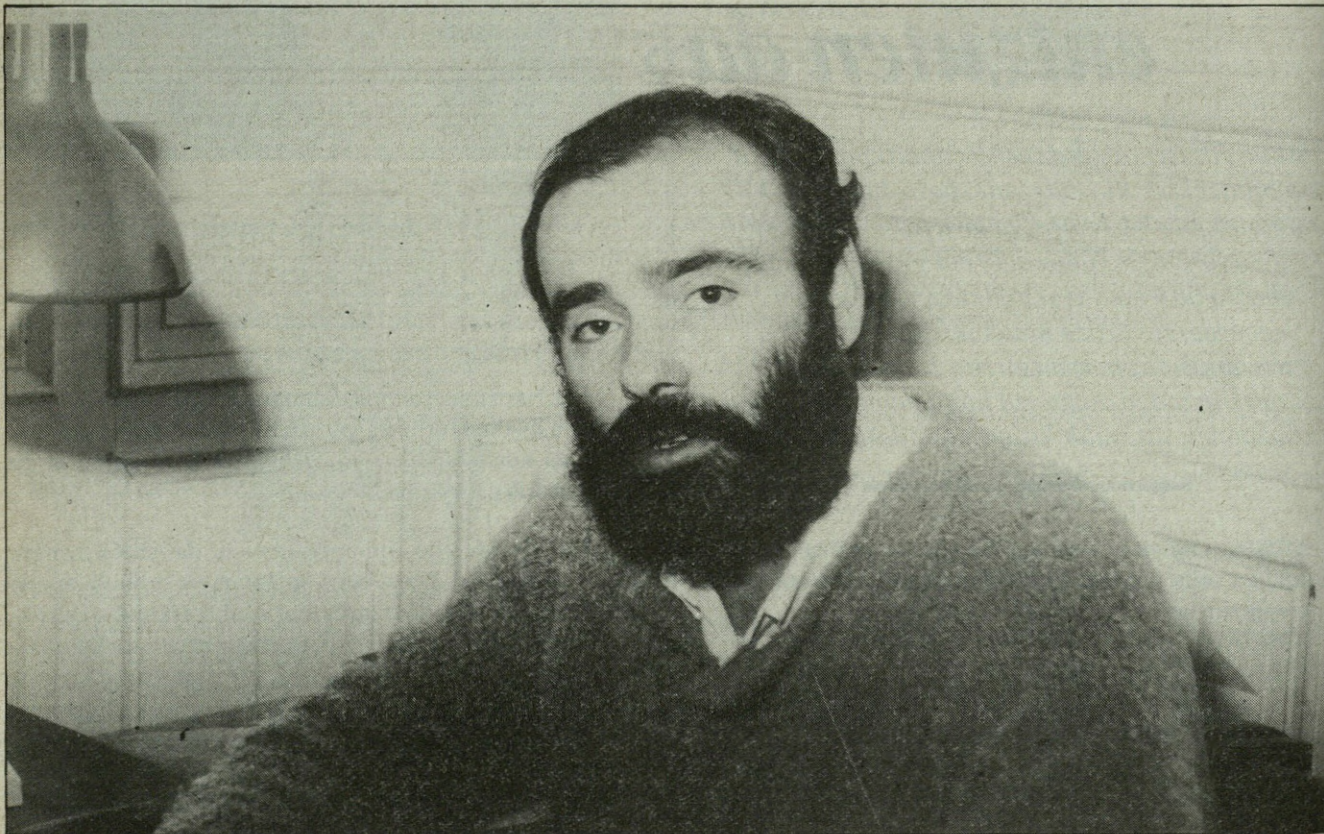
A.— Nola gauzatzen da hau praktikan?

J.A.L.— Honetarako lehendabizi norberaren inguruko errealitatea ezagutu behar da. Ikasleek taidean errealitate hori ikasten duten bitartean hizkuntza ikasten dute, eta ikasitakoak kalean inzidentzia egiteko balio izatea nahi dugu. Gain gaintetik esanda hau izango litzateke orain deitzen dugun planteiamendu antidiglosikoa.

Euskara terrenoa gaitzen doa, eta guk uste dugu irakaskuntzatik aportazio bat egin behar dioguila maila horretan, euskararen presentzia egunero egunero gehituz joanéz.

A.— Azken boladan AEKk sarritan aipatu du komunikabideen garrantzia, eta saio batzu egin ditu aldizkariak ateratzen, muralak atxekitzen, irrati libreetan programak eginez eta abar. Zer nolako papera betetzen dute komunikabideek prozesu honetan?

J.A.L.— Komunikabideek garrantzi handia daukate. Guk uste dugu AEKk bakarrik ezin duela euskara salbatu, eta AEK eta komunikabideek bakarrik ere ez. Ho-

regatik eskatzen dugu euskararen plangintza orokorra egitea, eta hor sartuko lirateke komunikabideak, hel-
duen euskalduntze-alfabetatzea, umeena eta abar.

Gizartea flashen bidez manejatzen da, denok gaude
flash batzuen inguruan, eta ia ia titularretatik soilik gi-
datzen gara asko eta asko.

Prozesu hau euskaraz ala erderaz emateak inportant-
zia handia dauka, bai euskara ikasten daudenentzat, bai
euskaldun direnentzat ere.

AEKn badaude esperientzia batzu, zenbait eskualdek
ateratzen dituzte aldizkariak, irrati libreetan programak
egiten ditugu eta abar. Bide horretatik sakondu nahi du-
gu, taldetxo bat bildu eta berriak euskaraz ematea. Herri
eta auzo guztietan egitea lortuko balitz, horrek eragin
handia edukiko luke.

Irrati mailan gauza bera izango litzateke. Bai Hego
zein Ipar Euskal Herrian badaude irrati libreak, jende
asko biltzen dutenak, eta horietan egon beharra daukagu
euskara atera dadin.

“Zalantza daukat
euskararen prestigioa
gorantz doan ala
estankatuta lotu den”.

A.— Ez duzu uste komunikabideek erabiliko dutela
euskara imajina lortzeko eta kasu gehienetan polito gera
dakien?

J.A.L.— Beste arazo bat izango litzateke euskararen
prestigioa, eta neuk pertsonalki zalantza daukat gorant-
za doan ala estankatuta lotu den.

Publizitatea bera ikusten baduzu, ez da euskaraz egi-
ten, ia dena erderaz da. Euskal medioetan ere batzutan
erderaz egiten da. Orduan, euskarak zertarako balio du?
Ba gauza konkretu batzuetarako bai, baina merkatuan
sartzen bagara sarritan ez da erabiliz izaten, eta hori
funtsezko arazoa da. Merkatuan sartzeko, euskarak
prestigioa behar du.

A.— Nola lor lezake euskarak prestigio hori?

J.A.L.— Sarritan presio baten bidez lortuko da. Hau
da, momentu konkretu batetan euskararen presentzia
gehitu egin zen egoera orokorrak horrela bultzatu zuela-
ko. Jendeak esperantza gehiegi ipini du arlo horretan;
badago Euskal Telebista —oso inportantea izan dena—
eta pentsatzen du oraintxe ja euskara salbatuta dagoela.
Geroago estankamentu bat egon da, batzutan freno
ipini zaiolako. Herrian atera diren inizatibak ez direlako
behar beste bultzatu, AEK bera esate baterako. Gauza ez
da jendea ikastera bultzatzea bakarrik, horretarako me-
dioak ipini behar dira.

A.— Orain dela gutti agertu da egunkarian erreportaia
bat, datu harrigarria ematen zuena: Bilbon euskara ikas-
ten baino ingelesa ikasten bi aldiz jende gehiago dago. Zer
deritzozu honetaz?

J.A.L.— Beharbada, gaurko egoeran normala izan
daiteke. Euskara ikastera datozenak integrazio beharra
ikusten dute, nahi eta ahal dutenak etortzen dira, baina
badago beste jende bat merkatua ikusita ingelesa ikasten
duena. Badago egon euskararen kontzientzia, baina ezin
dugu esan beste interes batzu ez daudenik.

“Denok ikusi
behar dugu euskararen
salbazioa ez dagoela
sektore konkretu baten
eskuetan”.

A.— Lehen aipatu duzu plangintzaren beharra, eta sek-
tore guztiak biltzearen premia... Badago proiektu edo
errealitate txiki bat EKB izeneko. Ze funtzio ikusten
dizu EKBri?

J.A.L.— Momentu honetan hasten gaude. EKBren
egin beharra herri bakoitzean dauden sail, sektore eta
elkarte kultural desberdinak biltzea da. Sektore bakoit-
zak arazo handiak dauzka, eta mundu desberdina da.
Orduan maiz mugatzen gara norberak bere arazoei ir-
tenbidea ematen, eta nik uste dut hor dagoela gakoa.
Denok ikusi behar dugu euskararen salbazioa ez dagoela
sektore konkretu baten eskuetan. Denon arteko lana ez
badugu bidezko ikusten, euskarak ez dauka zereginik.

EKBk denbora behar du, eta Bizkaian behintzat mu-
gimendua dago hori aurrera ateratzeko. Dena den den-
borak esango du aurrera doan ala ez. EKB aurrera ate-
ratzeko beharrezkoa da herri bakoitzean taldeak sortzea,
EKB ez bait da sekula goitik behera eratuko. Baina he-
men berriro ere medioen problema tokatzen dugu, me-
dioak behar dira eta gaur egun ez dauzkagu.

Iñaki GOITIOLTZA

Ez goaita kaietenian

Igaran astean kexu igorri zigun gutun bat Pottok izeneko batek aldizkari honetan agertu zen elkarrieketa batean espainolezko argoteko sobera ele eman genituelako. Deusen aitzinetik behar dut erran ados naizela berak argudiatu gehienarekin, Bidasoaz bestaldeko kideak espainolezko hiztegi baten beharrean gertatu baitira testua osoki konprenitzeko. Barka otoi denoi.

Hego Euskal Herriko hiri handietan bizi garenok arras apaldua dugu geure zaharrek hitzetik hortzera zerabiltzaten ele adierazgarrien kopurua, ele adierazgarri horiek dira gainera lenguaia kalipurik gehien ematen diotenak. Argot kontutan euskarari soraio gaude eta espainola dugu baliatzen. Tristeena ez da hori gainera, lenguaie guztietan argotaren arloa da zaluen aldatzen dena; geure zaharren errate zaharrak, hizkuntz-zitadak eta argota deitzen dena osatzen duten ele gehienek laborantza mundua dute ageri, eta egungo mundu industrialean indar adierazgarri eskatuak dira. Argot hori osatzean dago kokka, baina Hego Aldeko gizartearen hizkuntz ereduak dauden bezala, zail ikusten dut. Dena den honek ez du gure errua barikatzen, behar baino ele espainol gehiago bait zen gure testuan. Bidasoaz alde hone-takoek arras gogoz ikasi ditugue zuek frantsesetik nahiz kaskoinetik hartuak dituzuen eleak, ez dugu horrenbesteko kezkarik.

Elkarrieketa izkiriartzera-koan, bi aukera zeudela pentsatu genuen: batetik hizkuntzari kalipu guztia kenduz, argotaren arloko ele espainol guzti haiek inozoki euskaratzea. Garbi zen hau ezina zela; edota bestetik, eleak, jaso bezala espainolez ematea, Bidasoaz bestaldeko ahantzirik.

Zozoak gu, hirugarren aukeraz orroitu ez ginenok. Ez zuena haboro luzituko hondarrean hiztegi ttipiño bat eraman balu, ezin ez agertu zen gisan!

Hurrengoan ez gara tronpatuko, baina ez goaita Kaietenian.

I. CAMINO

«Mujer vasca, imagen y realidad» eta erlijioa

ARGIAren 1.061. zenbakian irakurria neukan «Mujer vasca, imagen y realidad» idaztiari buruzko aurrerapen laburra, eta irakurri ondoren nere gogoak geroago eta handiagoak ziren idatzia eskuratzeko, alde batetik Euskadiko emakumei buruz berreziki delako eta bestetik, egin duen taldea, gure lurrean sortutakoa delako, baita ere. Horrela ba, igaro den udaran Donostian egon nintzenean erosi nuen eta berriro Sao Paulo-ra iristerakoan gogoz hartu dut eskuetan eta poliki poliki irakurri dut.

Ispilu tankerara erabili dut zenbait unetan nere izaeraren, zenbait gauzetan, adierazle delarik. Esan beharrean nago baiti ere, ARGIA dato-rran laburpenarekin ados nagoela.

Dena dela, azterketa labor honetan, hutsune bat nabari-tu nuen hasieratik, eta zera da: erlijioa ez zela zehatz aipatzen, nahiz eta, «...azterketan bidez ikutuago dauden mezu batzu ere agertzen dituen...» esaldi horretan zerbait adieraziz.

Orain berriz, irakurri ondoren ulertu dut, zeren nahiko azaletik ikututako gaia da ne-

re iritiz, eta benetan harrituta utzi nau.

Ni, berrogei eta hiru urte-tako emakume euskalduna naiz, eta aztertutako hiru be-launaldi barru horietan aurkitzen naiz, hiritarra, baina gurasoak baserritik Donostia-ra etorriak, eta esan beharra daukat, nik bizi izan ditudan eta inguruan ikusi ditudan gauza gehienetan, erlijioa eta Elizaren indarra handia izan dela. Gure haurtzaro eta gaz-taroa arau moralez josita bizi izan dugu, batzuk adostasun osoaz, beste batzu eztabaida edo borroka batean, baina erlijioa gure erizpide eta jokabi-de neurria izan da, bakoitzaren barruan eta gizarte mailan ere.

Honen ondorioak gaur arte nabari dira zenbait gauzetan, eta emakume euskaldunaren sustraietan aurkitzen dugun oinarria dugu, bere izaera no-labait bideratu eta mugatu egiten duelarik. Zintzotasuna eta ardura bizitzaren aurrean kristautasunez kutsaturik daude emakume euskaldun askorengan, biziaren goxota-sun eta jokaera baikorrak, bi-ziak dituen berezko poz eta atsegintasunak mugatu-rik edo bataiatu beharrean. Arlo honek maila eta egoera guz-tiekin du bere zer ikusia: ba-koitzaren izaerarekin, famili-barruko harremanekin, gizar-te arazoekin, langileen erizpi-de edo jokaerekin e.a. ...psi-kologia, antropologia eta so-ziologiarekin hitz batean.

Noraino, jokatzen dugu, emakume euskaldunok, gu-rekin batera hazitako erizpide moral horien baitan?

Erantzun honen egarri nengoen ni, eta asegabeko erantzunarekin geratu naiz. Ez dela hori izan zuen gai na-gusi eta indartsuena nabari-tzen dut nik, behar bada, ez zaretelako erlijioaz hain iku-tuak izan. Dena dela zuen la-naren miresle naizelarik nere gogo eta eritzien agerpena hor doakizue. Berriro ere, ARGIAk idatzitakoarekin adostasuna agertzen dut eta, irakurri ez duzenok irakurt-zera bultzatzen zaituztet.

Bukatzeko galdera bat: la-naren zati nabarmen bat euskaraz egina bada, zergatik ez duzue euskaraz argitaratu? Zuen arazoak izango dituzue

baina, emakume euskaldu-nari buruz idaztea eta berriro ere gazteleraz, oso gogorra egiten zait eta ulertu ezina benetan.

Arantxa UGARTETXEA

A ze kaka!

ARGIAren azken alea (1092) irakurtzen ari naizela, eta 49. orrialdera iristera-koan: «A ze flasha!» izenbu-rupuan, argazki bat, eta berari buruzko irazkin bat.

Irakurtzen dut. Begiratzen dut argazkia.

Ez dakit bertan zer esan na-hi zaigun, Europa Amerika berria dela, EEEn sartzea ko-menigarria dela (ala ez dela?), Euskal Herriko kale eta enpa-rantzetan putzuzulo ugari aurki daitekela, NATOtik ate-ra behar dela, amerikanoen agindupetik alde egiteko. Ez dakit, eta idatzi duenak ere ez du jakingo seguru asko.

Baina horrek ez du garrant-zi handirik. Hemen garrant-zizkoena azken ondorioa da: «El pueblo español y el EAJ-PNV, todos son igua-les».

Bapo. Biba hi! Hire pozoit-xoa bota duk. Norbait mindu duk.

Hurrengo «A ze flasha!» batetan igual ipiniko duk Do-nostiako Alde Zaharreko ar-gazkia, bere eliza eta monu-mentu, plaza eta txoko zora-garriak HB-ren pintada eta paperez zikinduta, edo GAKPko etxe zentralaren ha-rrizko horma garbitu berria eta gaur burtan zikindua, edo zenbait etxe partikular, eska-parate, etabar inongo erres-petorik gabe HBk, pazifistak (?), ekologistak (?), etabarrek «apainduak», edota Buleba-rreko zuhaitzetatik zintzilika ikus dezakegun pankarta zati zoragarriak.

Agian bai, agian hurrengo batean horrelako zerbait ipi-niko duk, pentsatzen dut, Do-nostiako Konstituzio plaza er-dian, panplonako txorizo bo-katari hozka egiten dioten bi-tartean.

DONOSTIAKO MIKEL

Poema liburu berri bi

Beste bi sekuiako poema liburu plazaratu dituzte Susakoek: Inigo Aranbarri azkoitiarraren «*Susa*»koen eskutik «Jonas Poisson» eta Rafa Egiguren hernaniarraren «Mugarrien garraioan». Eta beste hiru liburu gehiago ere kaleratzeko esperoan daude, jota kean, antza, literaturazie porrokatu eta xelebre hauek, inprentaren prestutasunean konfiatuz. Faie hi, faie!

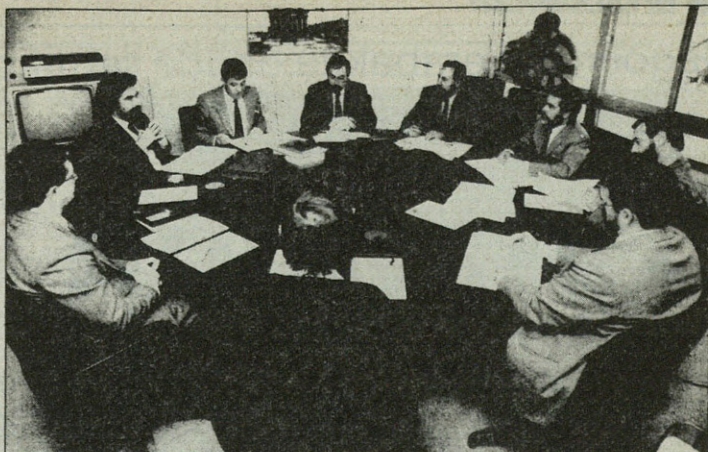

Bideoa aurten Zestoa

Apirilaren 18tik 27ra, Euskal Zinema Topaketari jarraituz Euskal Bideo Topaketa ere prestatu dute Zestoa. Orain dela hamar urte hasi ziren super 8ko topaketekin eta IX. aida da aurtengoarekin. Inoiako mugarik gabe nahiz gaia nahiz iraupenaren aidetik, aurkez zaitezkeite jadanik arrakasta handiz parte hartzeko biidu direnekin batera.

Orkestra Sinfonikoa.— Euskadiko Orkestra Sinfonikoa egoitza berria izango omen du laster, Miramón inguruan edo, ETBren istalazioen alboan. Bilbo Orkestra bazegoelaren kausaz, Euskadiko Orkestra eratzean suertatutako kritikei jaramonik egin gabe, 120 milioitik gorako aurrekontuz edifizio berri bat eraikiko da, 700 bat pertsonantzako auditoriuma izango duelarik. Bejondaiela!

Hasi dira biltzen Kulturaren Kontseilukoak.— Eusko Kuitur Kontseiu Orokorren lehendabiziko batzarra burutu zen Lakuan otsailaren 17an. Gai ordenaren arauera, kontseiluaren eratze noia lan kontutaz eta kuitur politika txosten baten estudioaz ihardun zuten, beren aurrengo hartuemanen. Badirudi, martxoan ere biltzekoak direia, eta gutxienez hiru hilabetero behin ekiten jarraituko duteia, Luis Mari Bandres eta Sebastian Agirretxeren zuzendaritzapean.

«Expolangues» berria

Eusko Jaurlaritzak stand bat hartu du Parisko «Exponlangues» erakustokian. Euskal Idazleen Eikarteari eta Euskaitzaindiari emango dieiarik beren liburuak eta argitalpenak erakusteko aukera. Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntz Politikarako Idazkaria den M.Karmen Garmendia buru eramanaz, UNESCOk urtero antolatzen duen «Exponlangues» era euskarazko 500 bat argitalpen eramango dira, azken bioladan fimatuturiko hiru pelikulekin batera.

Martxorako aurreikusten da Seaskaren kiebrea Sarritan ekarri dugu Seaskaren Hezkuntz Nazional frantsesean integratze akordioaren mugida tirabiratsua. Badakizue Auzitegi Kostituzionalak ezeztatu zuela akordio famatu hura lau urteren ondoren. Urtarri honetan 20 irakasle integratzeaz gain, Seaskak jasoko zituen 2.300.000 lberatarik 720.000 baizik ez ditu eskuratu oraingoz, eta gisa honetan segituz gero kiebran lurjota geratuko da martxoan.

Zuzenbidea Hiztegia

Euskal Herriko Unibertsitatearen Zuzenbide Fakultatean, Donostian, «Zuzenbidea» hiztegia aurkeztu zuen UZEIk otsailaren 20ean. Hiztegi hau Fakultateko zenbait irakasle eta beste legetari batzuekin ekar-lanean gauzatu dute, bi tomatan eta euskarazko 10.000 hitz espainiera eta frantsesera itzulita. Beste urrats bat gehiago beraz, legeen eta administrazioaren mundua euskaratzeko ahaieginetan emandakoa.

Donostiako opustarren ikastaroa Donostian hasi eta bukatu ziren lehenengo «Jornadas Universitarias de Estudios Vascos», Colegio Mayor Aiete-k antolatuturik. Horietan euskal kuitur eta gizarte arazoak mahaieratu (omen) ziren, bi gai nagusitan banaturik: XIX. eta XX. mendetako euskal kuitura, aude batetik, eta «La sociedad vasca contemporánea» bestetik. Eta hizlariak... Caro Baroja, S. Agirretxe eta espezialista destakatu hainbat.

Dagoeneko erabakita daude semifinaletara
pasa direnen izenak

Durango bi errebelazio: Otamendi eta Euskitze

*Hilaren 23an,
Durangoko
Ezkurdi
pilotalekuan final
laurdenetako
azken saioa
jokatu zen.
Bertan bi
sorpresa haundi
jaso genituen:
goizean
Otamendi eta
arratsaldean
Euskitze suertatu
ziren irabazle.*

Durango ia frontoia beterik hasi zen goizeko saioa. Jendeak irrika handia zuen erdifinaletara zeintzuk iragango ziren jakiteko, eta adi-adi egon zen egun osoan bertsoak entzuten eta puntuazioari jarraiki.

Ohizko agurren ondoren lehengo bikotea Laka eta Otamendik osatzen zuten. Laka andregaiarentzat lore bila lorategira joan zena zen eta Otamendi bertako lorerik ederrena. Otamendik eraman zuen aria ia saio guztian.

Hurrengo saioan Larrañaga bertso eskolara doan emaztearen funtzioa egiten zuen, eta Xalbadorrek etxean lanak egiten gelditu zen senarrarena.

Hirugarren bikotean baserriko aita-semeak genituen Josu Arriola aita zen eta bere semea baserrian jarraitzea nahi zuen, eta Goiburu zen semea eta honek injenieru agronomo izatea nahi zuen.

Zortziko handiko azken saioan Ajuria soldaduska egiten ari zena zen eta Mendizabal soldaduskaren aurka manifestapena egiten ari zena. Saio honetan Ajuriak apenas agertu zuen soldaduskarenganako amodiorik, eta bien

Arratsaldeko saioan goizekoan baino emozio dezente haundiagoa somatu zen.

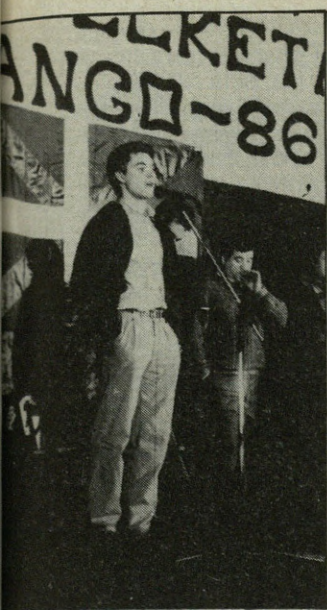
artean Mendizabalen papera indartu egin zen.

Zortziko txikian lehengo bikotean Goiburu txakur flakoa genuen eta Larrañaga txakurraren gainean zebilen arkakoso lodia. Saio oso atsegina izan zen.

Ondoren Mendizabal eta Laka biak lagunak ziren. Mendizabalek bere laguna etxera bazkaltzera gonbidatu zuen eta Laka emaztea eta bost seme-alabekin agertu zitzaion.

Gero abestu zuen bikotean Otamendik zorte ederra izan zuen, alajaina, ordenagailuaren erruz diputatuaren soldata eman zioten, eta Ajuria diputatuari peoiarena. Saio bikaina egin zuten biek ere.

Zortziko txikian, azken bikotean Xalbador eta Arriolak hartu zuten parte. Hauek ere egoera xelebre batetan aurkitzen ziren: Xalbador andregaiarekin kotxe barruan unerik goxoenean aurkitzen zirenean, zer gertatuko eta

Euskitze mundial aritu zen saio osoan.

Arriolak bere kotxez atzetik jo.

Ondoren puntukako saioei eman zitzaien hasiera eta lehenik Otamendik eta Goiburuk egin zuten. Biak Durangoko plazan jenero berdina saltzen ari ziren: biak arraultzak. Dudarik gabe saio hau izan zen gehien txalotutakoa. Biak elkarrekin oso ondo lotu zuten eta elkarri ziri ederrik sartu ere. Oso saila gertatzen da txapelketa batetan horrelako saio freskorik egitea, betiko nerbioak direla eta.

Hurrengo bikotean Laka eta Arriola kuadrila bateko ordezkariak ziren. Gau hartan kuadrilak katu jana egin zuten eta ondoren bi hauek bertsotan.

Larrañaga eta Ajuria biak neska zaharrak ziren. Han zeuden biak dantza leku batetan argi gorritan nor joango zitzaien zai.

Azkenengo bikotea saio honetan Xalbador eta Mendizabalek osatzen zuten. Bi hauek Lemoizko Zentzal Nuklearra erosi zuten eta zer egin behar zuten galdetu zien.

Ondoren bakarka hiruna bertso bota behar izan zituzten zortziok gai desberdin bati buruz.

Lakak, sukaldean haurrari bularra ematen ari den emazteari bota zizkion bere bertsoak xamurrenak.

Otamendiri gai hau erori zitzaion: Hoge urte jardinak

zaintzen aritu ondoren, etxeak egin behar dituztela esan zioten.

Larrañagarentzat gaia hau zen. Bera ama izanik bere semea eraman zioten.

Xalbadorrentzat, berriz, bera arrantzalea izanik, semeak arrantzalea izan nahi zuela esan zion.

Arriolari beste gai xelebre bat jarri zioten: bere etxeako asto zaharrari omenaldi bat egitea pentsatu omen zuen, eta pentsua eman ondoren, hiru bertso kantatu behar zizkion.

Goibururi beste egoera larri batetan jarri zioten: mutil zaharra zen eta bere amak ezkondua ikusi nahi zuen bere semea, bere amari bota behar zizkion.

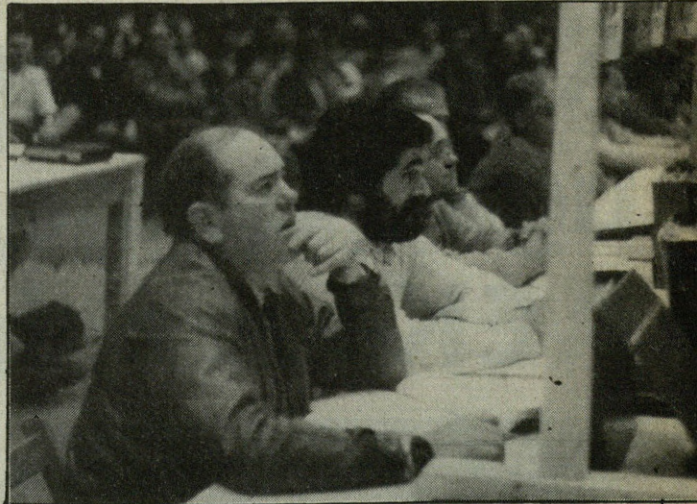
Ajuriak gai serio bat izan zuen. Kalean zehar zihoala ume atzeratu bat ikusi zuen amari besotik hartuta. Gai honetan bota zituen bere bertsoak sentikorrenak txalo beroak jasoaz.

Eta azkenik Mendizabalentzat gaia hau izan zen: Madrila joan zen Bilboko ekipoa animatzera eta 'asesino' deitu zioten.

Saio honetan benetako errebelazioa Otamendi izan zen, hain bertso borobilak bota zituen, jendea txundituta utzi bait zuen. Puntuazioan ere puntu gehien jaso zituen 751,5. Mendizabalek 744,5, Irineo Ajuriak 738, Larrañagak 719, Goiburuk 702,5, Mitxel Xalbadorrek 682, Josu Arriolak 674, eta Lakak 586.

Goi-eko saioan Otamendi gertatu zen nabarmen; bertsoak gustora geratu ziren bazkalarretik.

Epai-mahaia Durangon ere espezial ihardun zen puntuazioak emateko orduan.

Arratsaldeko saioa

Arratsaldeko saioan oraindik emozio gehiago somatu zen, jendetzaren kopurua bezala. Frontoia zeharo bete zen eta giro sutsu bat aurkitu genuen.

Euskitze kaiolan zegoen kanarioa zen eta Telleria elurretan janari bila ari zen zozoa. Biek saio bikaina egin zuten.

Ondoren familiako gai bat genuen: Zeberio I.a aita zen eta lan egin eta gero etxera itzultzean telebista ikusi nahi zuen. Alkat berriz, bost urte-tako semea zen aitarekin jolastu nahi zuena.

Azkenik Narbaiza alaba zen eta Xanpun aita. Alabak aitari esaten dio bere mutilarengana doala gaua pasatzera...

Hurrengo saioan lehen puntuari erantzun behar zioten estraina eta ondoren azken puntua eman eta bertsoa osatu. Bertso ederrik izan zen eta ia denek puntuazio altuak jaso zituzten.

Zortziko txikiko saioan Alkat bizikletan zihoana zen eta Euskitze trafikoa zuzentzen ari zena. Bizikletan zihoanak jo eta bota egiten du kale erdian zegoena.

Ondoren Xanpun hogeigarren pisura igo behar zuena zen eta Egaña astzensora konpontzen ari zena.

Arriola eta Narbaiza biak Adan eta Eva ziren, lehen aldiz elkar ikusten zutenak.

Azkenik Telleria eta Zeberio I.a mutil zaharrak ziren eta Mallabi aldean topo egin zuten. Telleria Urkiolatik behe-za zetoirela eta Zeberio I.a behetik gora zihoala.

Kartzelako lana hau zen: lehen lau oinak emanda bertsoa osatzea. Oinak hauek ziren: OTAN, lotan, asmotan, eta hortan. Eta hiruna bertso botatzeko gaia: gauean lo egin ezinik arkitzen ziren, eta galdetzen zien zer zela eta. Orduan bakoitzak bere arrazoiak ematen zituen kartzelako gaiari arintasuna emanaz.

Arratsaldeko saioa goizekoa baino berdina goia izan zen eta puntuazioetan ere argi nabari da: Euskitzek 796,5 jaso zituen, Egaña 774, Narbaizak 748, Telleriak 739,5, Xanpunek 717, Antton Arriolak 708,5, Alkatek 704,5, eta Zeberio I.ak 699,5.

ZALDUBI

Kultur ekintza ugari Gasteizen AEKren eskutik

Nahiz eta AEK egoera ekonomiko larri batetatik pasatu, Gasteizko koadrilakoak adoretu bide dabilte, hilabete hauetarako antolatutako ekintza ugariak lekuko.

Gasteizko AEKk Kultur ekintza batzuei antolatutako otsaila-martxoaren ekintza hauen artean, hitzaldiak, jaiak, antzerkia, lehiaketak, pilotzen dira egitarau oso estu batetan. Honetaz mintzatzen gara Gasteizko AEKko arduradun batekin.

ARGIA.— Zer antolatutako guztiak hilaute hauetarako?

GASTEIZKO AEK.— Bero, dena hasi zen Gabonetan edo bezperan, hobeto esanda. Badakizue, hemen Gasteizen betidanik eduki dugula kristoren martxa eta hori nabaritzen zen euskaltegia eta AEKperia eta horrelako jaiak montatzen genituen. Horrela, ikasturtearen hasieran konturatu ginen oso gauza gutxi zegoela antolatuta eta hasi ginen pentsatzen. Ikasleekin festatxo bat egin genuen abenduan, badakizue ba... kastñada bat, antzerki saio bat eta gero poteo dezentea.

Gabonak pasatu ondoren eta ikasleak oso animatuta

zeudenez gero, bete gauza batzuei egitea pentsatu genuen. Hau da: Ihauteriak, Bertsolaritza, Ekologia eta Euskarearen errepresioari buruzko lan hitzaldi, filmina saio bat, ipuin lehiaketa eta argazki lehiaketa eta erakusketa bat.... Hau danau jai haundi batekin bukatuko dugu martxoaren 21-ean, UDABERRIAREN EGUNA eta ederra montatuko dugu.

A.— Hitzaldiak, antzerkia, filminak aipatu dituzu, ta baita ipuin eta argazki lehiaketak ere, zein helburukin konbokatutako dituzue azken bi hauek?

G.A.— Bai, beti konbokatutako dira ipuin txapelketak eta abar euskaldunentzat eta beti edo gehienetan euskaldun zaharrak izan dira erreztasun handiagoko eduki dutenak, bai idazteko baita istorioak kontatzeko ere eta euskaldun berriak geratu dira bigarren filan. Honekin horri buelta eman nahi diogu eta batez ere ikasleek parte har dezaten. Noski, segur eta zein urratsan dauden idatziak luzeagoak izango dira eta horrela, 1. edo 2. urratsetan badaude, orrialde 1 gutxienez idatzi behar dute; 3. edo 4. urratsetakoek 2 orrialde; 5. eta 6. urratsetakoek, 3 orrialde eta 7.8 urratsetan daudenek 4 orrialde gutxienez.

Argazki lehiaketan filosofia berdinarekin egin dugu dena.

Honetaz aparte, gure ideia da hauz mailan lana egitea eta taldeak sortzea, euskara eta AEKren alde lan egin dezaten. Hemen hutsune itzela dago, eta ikasleak etortzen dira, bai AEKra bai edozein zentrori, euskara ikastera eta ikasten dute, baina gero, kallean ez dute hitzegiterik. Zergatia erreza da, etxean, lagu-

nerkin lantegian edo eskolan, erdal giroa eta erdara dira jabeak eta nahiz eta askotan saiatu ezin dute gauza handirik egin. Honexegatik, lagunen artean eta hauzotan lortzen badugu taldeak sortzea bete giro bat, posibilitate gehagoekin, izango da.

A.— Esan duzunez, martxoaren 21-ean, festa batekin Kultur ekitaldiak bukatuko dituzue. Eta datorren ikasturterarte zer daukazue pentsatuta?

G.EA.— Ez, ez! martxoaren 21-ean, udaberriaren egunarekin, hiruhilabete hau bukatuko dugu, juxtu Aste Saindua baino lehen. Baina apirilaren berriz hasiko gara programazio berria egiten eta gauza gehiago antolatuko ditugu apirila-maiatz eta ekainean egiteko. Kurtsoa bukatu ondoren, balorazio bat egingo dugu eta dena prestatuko dugu irailean berriro hasteko.

A.— Apirila-maiatzaren beste gauza batzuei daude programatuta, euskararekiko lotura nabaria dauzkatenak, adibidez «Euskararen eguna», «AEKnapada», Araba Euskaraz, etab. hori kontutan hartu al duzue?

G.A.— Noski! Gure asmoa ez da muntaia paralelo bat egitea, baizik eta Gasteizen daukagun errealdadea kontutan hartuz eta euskararen egoera ikusiz gero inizatiba guztiak aprobetxatzea eta moldatzea. Honek esan nahi du Araba Euskaraz, Errioxako AEKren eguna eta abar aprobetxatuko ditugula eta zerbait egingo dugula.

A.— Zerbait gehiago esan nahi duzu?

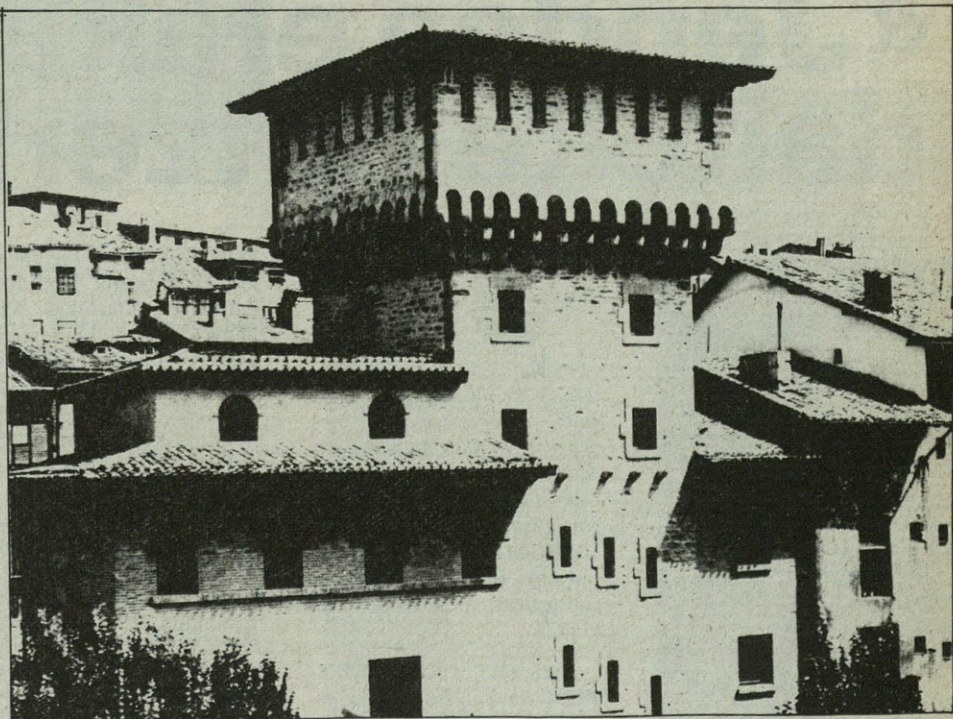
G.A.— Ez, bakarrik jendea eta ikasleak animatu gure ekintzetan eta txapelketetan parte hartzeko. A! eta gure irakasle batek egindako bertsoak (Juanjo Respaldiza bertsolariak) entzun ondoren ipuin pilo bat etorriko zaigula pentsatzen dugu:

*AEKk guztiontzat dakar albistea
ipuin lehiaketa bat
oraingo txistea
euskara ikasteko
ikasle tristea
hobe duzu zeozor
laster idaztea.*

I. IRIONDO

Gasteizko Natur Zientzien Museoa, laister errealitatea

Gasteizko Natur Zientzien museoa, Arabako Foru Diputazioko Kultur saileko sekzioa den "Naturaren Arabar Institutoa"ri esker, errealitate bat izango da laister.

Natur Zientzien Museoa, Doña Otxanda dorrean kokatzen da.

Duela zenbait urte, moeta honetako museo baten beharra ikusi zen, eta orduanik, jende askoren lan desinteresatuak posible egin du aspaldiko proiektu hau.

Lan hau aurrera eramateko, Doña Otxanda dorrea berriztatu dute, bertan, «Naturaren Arabar Institutoa» eta Natur Zientzien Museoa kokatzen direlarik.

Erakusketa iraunkorrak, bi solairu hartuko ditu, eta beheko solairuan, behin-behineko muntaketa monografiakoak egingo dira.

Lehenengo solairuak, Mineralogia, Petrologia, Osteologia eta Panteologia oroko-

rraren sailak bilduko ditu. Bigarren solairuan berriz, Botanika, Ornodurrak eta Ornogabeak aurkeztuko dira.

Museo honek, ikus-entzuteko eta hitzaldietarako gela bat, eta sarbide biblioteka txiki bat ere izango du.

Intsektu eta landareen kutxak urteak pasa diren neurrian ugaritu egin dira. Natur Zientzien Museo honek, materialaren artxibo-kontserbazio, erakusketa, hezkuntza eta ikerketa arloak beteko ditu aldi berean.

Armando Llanos, Arabako Foru Aldundiko Kultur saileko arduradunaren ustez, museoa txikia da, baina oso landua eta ondo pentsatua.

Elementu hautatuak eskeini nahi ditu.

Baina, museoaren helburua ez litzateke erakusketa hutsa izatera mugatuko. Arabako erakuspen garrantzitsu bat ematea eta ikasleen mailako informazio bat ateratzea, izango lirateke ikerketa hauen puntu garrantzitsuenetarikoa.

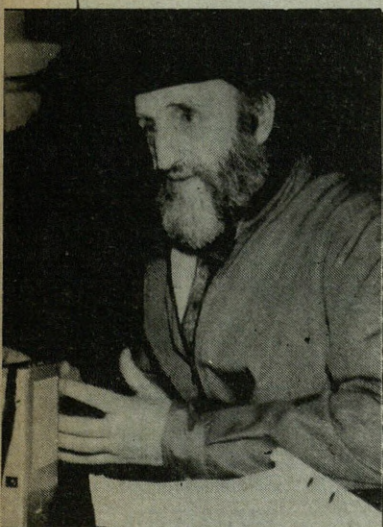
Nahiz eta museoa itxita egon oraindik, dagoeneko jende askok bere interesa azaldu du lan berri honetaz.

Esan beharra dago, orain arte Natur Zientzien museo bakarra dela Gasteizko hau; Araba guztian ez bait dago besterik.

L. IRIONDO

«Goaz» taldeak Alfonso Sastrenen «Ez da pale egiteko oldua» estreinatu

Lukax Dorronsoro: «Jendea erakarri daiteke antzerkira»

Lukax Dorronsoro.

**Arrakasta handia
sortu zuen
«Goaz» taldearen
azken
estreinaldiak.
Lukax
Dorronsorok
itzuli eta zuzendu
du obra.
Berarekin egin
genuen ondoko
elkarriketa.**

Jendea po-
zik geratu
zen Debako talde honen lana-
rekin. «Ez da pale egiteko ol-
dua», pretentsio eta ahalme-
nen atrean oreka bat aurkitzen
denean gauza onak egin dai-
tezkeela frogatu dugu, beste
gauza batzuren artean.

ARGIA.— Alfonso Sastre-
ren obra bat itzultzeak bere
zailtasunak erakutsiko ziz-
kian...

**LUKAX DORRONSO-
RO.**— Sastre itzultzen saio-
toren bat egin nian lehen
ere. Obra baten erdia itzulia
nian eta ez nian gero betari
izan bukatzeko. Obra hau
hala ere ez zaidak hain zaila
egin. Aurretik ondo estudia-
tu; bere erritmoa izan duk la-
nik gehiena eman didana; ar-
gota berea jarraitu diagu, ez
diagu aldatu, pentsatuz jen-
deak nahiko erraz har zitza-
keela kontestuaren barruan.

Ez zaidak gehiegi kostatu.
Gero taldean limatu genian
piska bat, eta oraindik ere us-
te diat badirela zenbait pa-
sarte limatu beharrekoak.

A.— Zergatik aukeratu ze-
nuten «Ez da pale egiteko ol-
dua»?

L.D.— Bueno, taldeak bere
dinamika zeramak. Lartza-
balen obra batekin hasi huen,
Landarten bi egin zizkian ge-
ro, gorpuz espresio ikastaro
bat eta ondoren esketx bat

Peter Roberts-en laguntzare-
kin eta azkenik Haranburu
Altunaren «Gernika». Azke-
nengo hau ez huen gehiegi
gustatu nahiz eta guretzat oso
baliogarria suertatu jendea
askatzeko. Obra hori trajikoa
huen eta ikusi genian nolabait
aldatu beharra zegoela. Bo-
rroka giroa erori egin zela eta
publiko handia harrapatzeko
hartu behar genuela komedia
bat edo... ahal bazen guk nahi
genuen mezua ere barruan
zeramana.

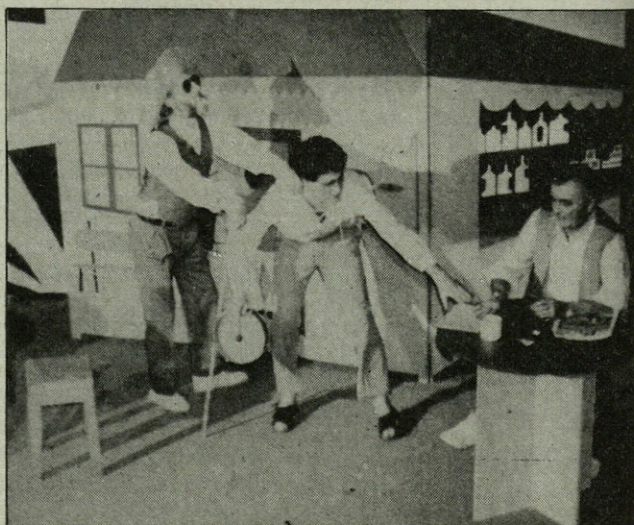
Alfonsorengana joan gin-
tuen. Bera Euskadin zegok
eta beregana joan beharra
dagoela uste diat. Bere ahol-
kua beharrezkoa duk. Galde-

tu egin genion ea guretzako
moduko obraren bat ezagut-
zen zuen. Zenbait izen esan
zizkigun. Galdetu genion ea
bere obrarik ba ote zen gure
asmo horiek beteko zituenik.
Batzuk utzi eta hau aukeratu
genuen.

Neri pertsonalki asko gus-
tatzen zaidak obra hau.
Dauzkan kontraste ironikoe-
k izugarriko bizitasuna ematen
ziotek, irakurtzeko ere oso
polita duk.

A.— Obra montatzerakoan
ze eragozpen izan dituzue?

L.D.— Bi pertsonaien gai-
nean zihoak obra. Bi perso-
naiak nahiko bereziak dituk.
Antzerkiak lan asko eginda-

Erdialdeko eszena batetan, Lukax Dorronsoro eta Martin Idiakez
antzezlarik bihurturik ikus ditzahegu.

Estreinaldia amaituta, Alfonso Sastre berbaldua zuzendu zion publikoari.

koak biak. Mugimenduak koordinatzea, mugak jartzea eta lojika baten barruan obra eramaten kosta egin duk. Berrez obrak daukan proiektzioa... komedia bat duk baina barruan kristoren pisua zera-mak, txino bat, madarikatu bat han zeramatek. Txinoa, nola aurkeztu? Erabat inaktiboa izatea erabaki genian...

A.— Denen artean erabakitzen dituzue gauzak?

L.D.— Direkzioa, planteamendu osoa taldean eramaten duk. Entsaioak, une zehatz batean, batek eramaten dik lan hori. Batek egon behar dik horretarako bakarrik.

A.— Eszena batetik besterako ilunak, gaindi ezinezko gaitza?

L.D.— Hori duk gure kezka. Obrak berak ilunak zeuzkak. Saiatu gaituk, mobiliaria erabili behar zegok, hori ahalik eta gehien gutxitzen. Musika sartu diagu tarte horietan pittin bat arintzeko. Uste diat ez duela erabat arindu. Soluzioa? Ez zekiat oso erraza den. Ilunaldiren bat edo beste kendu daiteke...

A.— Bitartekoek ezartzen duten muga bat duk ezta? Antzoki on batetan, eszenario aldaketa posibleekin... seguru ez dela horrela.

L.D.— Seguru. Ez duk horrela. Guk prestatu diagu antzoki honetarako eta gero frontoietan eta orain dagoen bezala emateko. Horretarako montatu behar duk. Teatro

haundi gutxi zeuzkeagu eta ezin diagu horietan ibili.

A.— Horrek esan nahi dik montatzerakoan jada pretentsioak neurtuko zenituztela...

L.D.— Pretentsioak oso mugatuak dituk. Ahalik eta errazena egin behar genian. Furgoneta koxkor bat baino ez diagu eta ez zeukeagu gehiago. Pretentsiorik ere ez gehiagorako. Argia eta hotsaren preteztioa bai, baina hortik aurrera...

A.— Esan nahi diat honelako antzerki motak dexente ondo funtzionatu dezakela.

L.D.— Bai. Guk honekin hirurogei bat emanaldi egin genezazkek. Nahiko merke, nahiko merke subentzioak baldin bazeudek... Bi milioi terdi sartu dizkiagu furgoneta, argiak, musika, eszenategia... Konturatu gabe joaten zaik dirua.

A.— Inbertsio horren parte bat, argiak, furgoneta, aurrearagorako ere balio dik...

L.D.— Inbertsioa hor zegok. Gu ez gaituk apurutzen. Ez gaituk hemendik bizi. Piskana piskana pagatzen hoa.

A.— Badirudi asmatu egin duzuela obra honekin.

L.D.— Ni gaur oso pozik natxiok. Propaganda handia egin diagu, baina horrek esan nahi dik eginez gero jendea etorri egiten dela. Eta gaur jendea pozik egon duk. Nik bazekiat hemen failo handiak daudela, baina horren gainetik dagoela herriaren satisfakzioa.

Jendea ekarri beharra eta zerbait eman beharra. Orduan begi piskat eduki beharra zegok. Beste drama bat presentatu izan bagenu?... Nik poz handia hartu diat, oraindik jendea teatrorara erakarri daitekela.

«Gernika» ematen hasi ginenetik bukatu genuen bitartean, publikoaren aldaketa bat ikusi genuen. Urtetan aurrera zihoan jendea hasi huen etortzen. Jende tradizionala eta gehiegi ez. Ehun bat... Erdetik aurrera aldatzen hasi huen. Gaztea erdia eta zaharra erdia. Eta azkenerako

gazte jendea huen dena. Zerbait hasi duk aldatzen. Jende klase diferentea eta berria agertzen duk. Beharbada telebista, telebistak urte batzuk bazeramazkik jendea eusten... eta horrek ere bere epokarik onena izan dik beharbada. Jendea hasi duk kale-ratzen berriro.

Iñaki URÍA

Antzelkialen oldua

EZ da pale egiteko oldua ikusi eta pozik atera ginen. Debako Zumbeltzu antzoki-zinema txiki hartatik. Farre piskat egin genuen eta ez da gutxi.

«Goaz» taldeak Haranburu Altunaren «Gernika» egin zuenean oso inpresio kaxkarra atera genuen antzokitik. Jasangaitza egin zitzaigun. Oraingoan berriz asmatu dutela esan behar. Pretentsioak eta ahalbideak ondo begiratuta neurriko obra hautatu dute. Siple eoitoko modukoa eta farregarria nahiz eta mezu trajiko bat eraman barruan.

Alfonso Sastreren «Aholo no es de leil» obrari egindako itzulpena bikaina da benetan. Euskara bizia du benetan eta nabarmena da bi aktore nagusiek horretan erakusten duten arraztasuna. Azkenaldi honetan ohiturik gaude bi akats nabarmen jasatera hemengo antzerkian: ahozkatzeari dagokiona bata, eta hizketari dagokiona bestea.

Ahozkerak, teknikoki, ondo landuta daukate (esan behar antzokiak ere laguntzen zuela ondo entzun, frontoi batean entzun behar). Hizketa berriz berehalakoa dute. Hitzetik hortzera datorkie hitza jario bizian, testuarekiko egoten den lotura itsasor hori apenas nabaritzen delarik (zenbait aditz laguntzailetan bakarrik).

Alderdi honetan ikusi ditugu fuerte «Goaz»ekoak. «Maxkarada»k eta «Teatropolitan»ek muntaia handiagok eta ikusgarriagoak erakutsi bazituzten ere. «Goaz»ek trebetasun handiagok agertu du antzerkian hain garrantzitsua den hitzaren arloan.

Aktoreen lanari dagokion heinean, bi aktoreen gainean oinarritzen da guztia. Bi aktore hauek maila ederra erakutsi dute nahiz eta zenbaitetan sobreaktutzen zutela ere iruditu. Gusto kontutan sartuta, papera ere hala izan. Josu Iriondoaren emanaldia primerakoa iruditu zitzaigun. Gainontzeko aktoreek ez daukate luzitzeko parada gehiegirik eta kunplitu egin zuten.

Eszenatokiaren muntaia berak ezarri zizkion arazorik handienak obrari. Hamabi eszena izaki, eszenatokia beste hainbat bider aldatzen da tartean iluna egiten delarik. Bitartekoek ezarritako muga da hau, noski, baina arindu beharrekoa erritmoa ez bada hautsi nahi.

Jarrera aidetik, apaltasunez egindako antzerkia ikusi dugu. Funtzionatu dezakeen antzerkia.

I.U.

atrebentzia ez bada

Batzuren laudoa, inoren lotsa

NORBERAGATIK berba txarto egiten duten kasu batzutan, laudo goxoena bailitzen hartu behar liteke, bide onetik goazela adierazten bait digute. Baina elementu batzuk beraien zorion eta txaloak eskaintzen dizkigutenean, kontuz! Ohardian ipini behar garelako zantzua da.

Horixe gertatu zaie «Pamiela» koei (zenbaki hobea ateratu dute azkenengo honetan), ez bait du putakeria handiagorik asmatzen. Alvaro Bermejok «Deia» ko bere kolumnan eskaini dizkien laudo kaikuak baino.

Hasteko, bertan ematen dituen datu erdiak okerturik daude. Txema Aranaz ez da inoren ezizena, eta Marta Pessarrodona, bertako «vertiginosa pluma común» baino, behin entrebistatutako idazlea da.

Jarraitzeko, Alvaro, txapeau zure zuhurtasunagatik, «Pamiela» («esta») muy por encima de las habituales jude-rías donostiarras, del hermetismo bilbaíno, o del tercermundismo vitoriano... konturatzea. Oso ona txo, eta zertan igarri duzu? Pamielakoei (ia dena inperioko hizkuntzan egiten dutela) ulertu ahal izan diezulakoan, beste askorekin gertatzen ez zaizun gauza ezta?

Laura MINTEGI

“Eurria eta atabala” Sarrionandiarren hurrengo liburua

BRUAN DOAZEN ipuinetako batek emango dio izena Joseba Sarrionandiarren bigarren narrazio liburuari. Lehena «Narrazioak» izan zen eta bigarren honek «Eurria eta atabala» eroango ei du izena. «Elkar» ek kaleratuko du, eta arrakasta haundia rzango duela espero da. Izan ere, aurreko narrazio-liburutik hamar mila aletatik gora saildu direla esan beharra dago, salmenta kopuru horren erdira iritsita ere bigarren narrazio liburu honentzat arrakasta haundizat jo behar litzatekeelarik.

Aurtengo AEK anpada, maiatzaren fukaeran

AURTEN ERE IZANGO da AEK anpadarik, hemendik aurrera urteroko zitari hutsegina gabe mantentzen saiatuko direlarik. Durangoko Maiatzeko Azokarekin koinzidituz, maiatzaren bukaera aldean izango da AEKkoen akanpada hau. Azokaren asteburu berean aiegia. Festa giroa izango da nagusi (aurrekoetan bezalaxe) marko antidi-glosiko bat sortu nahian bezala.

txutxumutxuka

elkarren zilborrari begira

Koartelelan euskara koofiziala, Serra-ren aginduz.

OTSAILAREN 18an irten zuen notiziak komunikabideetara: martxoaren 12ko erreferendumean botoa euskaraz eman ahal izango zen. Handik zazpi egutara, otsailaren 25ean, kontrakoa itzuli zen berria: «**Bai**», «**Ez**», «**Si**» eta «**No**» aukera gehiegi zirela eta nahasgarria gerta zitezkeelakoan, botoa euskaraz emateko eskubideari uko egin zitzaion. Nonbait, **Euskal Herrian Euskarazko** militante sut-suek eta **Xabier Gereñoren** afalkide euskaldunek (guztiak «ezetz»aren aldekoak, bistan da) boikotera eta beraz abstentziora dei egingo zutela espero zuen **PSOE**k. Azken kartutxoak erretzen.

MILITARREK AVASCUENCE“REKIN BEREZIKI OMEN PROLEMAK

Bai, badirudi ea goardia zibilek euskara ikasi ahal izatearena baino eztabaida-alderdi jeneralagoetara jo dugula azken al-dian, euskararen asuntoan betiere jakina.

Aitzitik, erreferendumarena baino oihart-zun txikiagoa izan duen ildo bereko beste berria ekarriko dugu hona: **Narcís Serra** ministrariak militar agintari guztiei hizkuntza autonomikoen koofizialitatea gogoratzuz (koartelelan ere aplika dadin aiegia) lege-dekretua prestatzen ari omen da, **Catalunyako «El Periódico»** egunkariak informatzen digunez. «*Narcís Serra proyectaba impulsar el uso de las lenguas autonómicas en los cuarteles desde el principio de su mandato, pero las resistencias y algunos problemas surgidos con soldados que han utilizado su lengua vernácula han aconsejado “tomar el asunto con prudencia”*».

Zuhurzia horren arrazoina ez omen da oinarririk faltan dabilzanetakoa: «*La prudencia de los altos cargos del Ministerio de Defensa parece estar motivada por la resistencia de ciertos altos cargos militares, a los que se les ha consultado la conveniencia de este recordatorio. Varios de esos altos cargos militares han dejado bien claro que*

“*el principal problema es el del vascuence*”». Dueia hogeit urtetako erredakzioa dirudi, ezta?

MANCHAKO HERRERAKOAK EZ DIRA GUDARIAK, NONBAIT

Eta bienbitartean, euskal preso politikoei **Herrera de la Mancha** eta **Alcalá**ko gartzeletan milaka gutun (zifra literala ber-rau, hiperbolik gabekoa) sekuestratzen zaie, paperetan behin eta berriz euskaraz eskribitzeko eta gutunak jasotzeko eskubidea aitortzen zaien bitartean. Legeengatik ez balitz geureak egina behar zuen as-palditik, **Ledesmak** ez du inoiz lortuko gartzelatuekin euskaraz komunikatu ahal izatea, baina **Serrak** soldaduska euskaraz egin ahal izatea lortuko omen du “reco-datorio” baten bitartez. Nonbait, horretan esplizitatuko da preso politikoak ez direla inongo gerra-garaitako gudariak: bestela **Serraren** faboreaz profitatu ahal izanen

„Itsasoek bizi nahi dute” filmea, estreinatzekotan

AURKI ESTREINATUKO omen da «Itsasoek bizi nahi dute» deritzon dokumental luzea. jatorrizko bertsioaren izenburua «Mar adentro» delarik. Rafael Trecu eta Francisco Bernabé dira zuzendariak eta dokumentala ordu t'erdi ingurukoa izango da. Testua eta elkarrizketak Rafael Castellarenak dira, eta Pazifikoko eta Atlantikoko ozeanoen inguruetan errodatua izan da. Politika atera omen zaie, entzun dugunez.

“Golem” filmeak banatzen hasia da

BADA EZ BADA ERE baten batek ez ote dakien, «Golem» Iruñeko zinematoki-kate bat da, baina notizia beste idobateetatik abiatzen da: duela gutxi filmeak banatzen ere hasiak dira, Estatu osorako «La historia oficial» filmea banatuz estreinatu direlarik. Gauzak ongi joan zaizkie itxura denez, eta filmeak produzitzen ere ausart daitezkeela komentatu izan da zenbait zirkulotan.

Sabín

bait lukete, Defentsarako Ministraritzapean.

BILBOKO UDALETXEAN ARGITUKO ZEN AUZIA

Udaletako debateek ere zerbait argitzen laguntzen bait gaituzte lantzean behin. Bilboko Udal Pleno batetan, HBko zinegotzia den Josu Barandikak Gobernador Zibil sozialistaren kontrako eraskina onestea eskatu zuen otsailaren 18an. «Udal mailan euskarari etengabe trabak inpintzearen erakusten duen kemenagatik». EE, PNV eta HBren botoez onartuko zen berba, baina halere PSOEko zinegotziekin eztabaida polit bat entzuteko aukera izan zen bertan.

PSOEko Fidel Orcajok honela egin zuen berba: «Euskadi existe dividida en dos comunidades como todo el mundo, en explotadores y explotados. Y nos da igual que los explotadores hablen euskera o alemán». Eta aurrerago: «Hasta ahora el tribunal Supremo, el más alto órgano judicial del país, ha dicho siempre que lo que se está produciendo es una discriminación a los castellanos-parlantes. ¡Yo le ruego que espere a que los tribunales le den la razón a usted, que hasta ahora nos la ha dado a nosotros!». Beraz, badakizu, soldaduska euskaraz egin ahal izango duzu, baina udaletxeetako leihatiletan betiere erderaz egin beharko duzu. Udalek ezin bait dute euskara exijitu funtzionariak kontratatzeke. Kontraessana? Kia, paradoxa txiki bat baino ez.

Josu LANDA

UNIBERTSITATE AUTONOMIA

Nire ustez Eusko Jaurlaritzak ni izendatu egin ninduenan unibertsitate-autonomia errespetatu egin zuen. Agian apur bat aurreratu egin zen, Klaustroa amaitu arte itxaron gabe, baina azken finean Jaurlaritzak egin zuena eskutan zituen Estatutoak aplikatzea baino ez zen izan. Unibertsitateak erabakiak har zitzan bultzada bat eman nahi izan zuen Jaurlaritzak ez hori inori ez zitzaion gustatu. Unibertsitate autonomia eta Klaustroaren autoritatea piktura bidali zutenak errekurtsioa aurkeztu zutenak izan ziren, unibertsitateak bai bait ditu bere mekanismo propioak erretore-izendapena errefuxatzeko. Inongo irakaslek egin ezin duena Unibertsitatearen ordezkaritza bere gain hartzea da”.

Emilio Barberá, “El Correo Español-El Pueblo Vasco”, 86-II-15

ASTEKARIAK

Euskal kultura guztiz mugatua egon da. Zergatik? Ba orain arte ezin izan ditugulako gure komunikabideak zaindu. Hori oraindik, zoritxarrez, bizirik daukagu. Ikus dezakegu zernolako maklatasunean azaltzen diren astekariak, esatebaterako”.

Rosa Miren Pagola, “Euzkadi”, 86-II-20

“EN ERDERAZ”

Milan Kunderak bere pertsonaia baten ahotan jartzen duen pentsamendu batek, hemengo «en erderaz»-en mintzatzen den gure belaunaldiko jende gehienarekin ere balio dezake: ez-ezagunekin «de tú» hitzegiteko mania hori, adin-kidetasun, berdintasun sozial edo hurbiltasun lagun-koiaren adierazgarri izan beharrean sarri beste zerbaiten adierazgarriago izan daiteke: begirune eza, gailentasun ustezkoa, goitik behera begiratzea”.

Joxe Austin Arrieta, “Egin”, 86-II-26

ETB

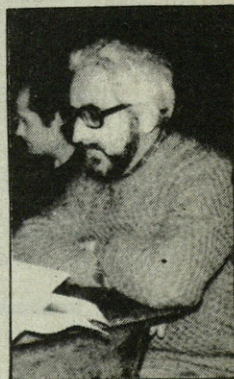
ETBk ez dauka ikastola izateko bokaziorik, baina halere horrek ez dio eragozten euskararen alorrean funtzio didaktiko bat desarrolatu ahal izatea. Alde horretatik, euskararen ahozko garapenean aintzindariak garela uste dut, orain arte euskaraz inoiz eman ez diren hizkuntz erlazio batzu programen bidez aurkeztuz. Duela gutxi komentatu didate inork ez zekiela “socorro” euskaraz zelan esaten zen, eta hori datu adierazgarria izan daiteke. ETB hizkuntza kolokiala agertzen ari da, JRena edo Dallas teleailekoa bezalakoa, duela urte batzu pentsaezina gertatzen zelarik”.

Joxe Maria Gorordo, “Telebista”, 1. zbka.

HIZTEGIAK

Gramatikak eta hiztegiek maila berezi batean ageri dute zenbaitentzat liburu santuen kutsu eta erlantz hori. Azkue dixit, Muxika dixit, Kintana dixit, eta kito! Sistima ederra hori sorbaldei eragin eta direnak eta ez direnak hiztegiegileari esanerazteko eta norberak egindako erruen erantzunkizuna inori leporatzeko”.

Xabier Mendiguren, “Deia”, 86-II-20

ELHUYAR. Zientzia eta teknika

EZ GELDITU

AZALEAN

ZATOZ MUINERA

Elhuyar. Zientzia eta Teknika 80 orrialdetan zientziaren garapenaz informatuta egoteko behar duzun guztia bi hilabete behin. Bi hilabetero.

- **Astronomia** sailean *Jesus Arregi* ren eskutik unibertso mugaezinaren zorabioan murgilduko gara. Gainera, jira-biraka dauzkagun sateliteak zertan ari diren ezagutuko dugu.
- **Landuz egiten da zientzia** sailean *Jose Ramon Aizpuruak* etxean egiteko saio interesgarriak proposatuko dizkigu.
- **Osasuna** delakoan *Jabier Agirrek* aholku eta gomendioak emango dizkigu osasuntsu mantentzeko.
- **Jolas Matematikoak** izenekoan *Jesus Mari Goñi* eta *Juanito Etxeberriak* burua berotzeko problemak proposatuko dizkigute.
- Zure etxeko ordenadorearekin zer egin ez badakizu *Jesus Mari Iturriotzek* **etxeko ordenadorea** sailean zer egin planteiatuko dizu.

Gainera, liburuak, berriak, informazioa... eta interes biziko gaiak sakon eta modu ulergarri tratatuak.

bi hilabete behin zure eskutan

Elhuyar. Zientzia eta Teknika aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea.....Lanbidea:

Hiria.....Telefonoa:

Ordainketa:

Errenbultsoz

Kontu-korrontea k/k zenbakia:.....Bankua:.....

Urtebeterako 2.000 pta. Euskal Herria eta Frantzia
bi urterako 3.900 pta.
hiru urterako 5.800 pta.
urtebeterako 2.500 pta. beste herrietan.

Espetxetik, atzerrian dagoen nere emazte maiteari

doinua: «Juana Bixenta Olabe»

Ortze gabeko, paraje mingotz
xortaka ximel diren hainbat bihotz,
zurbil harriak, burni, harresi...
haizeak dakar kantu eresi.
Hau da geriza!
Laidatu dute euskaldun giza,
gailendu zaigu bortitz paliza.

Zoria urri, zohargi ere,
milaka lege ta sasi botere.
Jasan beharrak zigor ta bortxa,
beti gainean eraso hotsa.
Non dago indar?
Makildurikan hamaika bizkar.
Gaua heldu da zorrotz ta zipar.

Arrats gogorak oinaze dakar,
zelda lizun hontan samin ta bakar.
Zutaz galdezka hainbat intziri,
bainan alferrik, hau da martiri!
Ene maitea!!
Nahigabe astunek naute betea,
suntsigarria da minkidea.

Negar-zotinka, mendre geratu
luze ta astun gau madarikatu.
Grina zitalek naute ebaki,
bihar biziko naizen nork daki?
Zure beharra!
Mingor, txiro..., ta arras bakarra.
Etor dedila txori goiztarra!

Ekaitz ondoren egunsentia,
oilarturikan bihotz amestia.
Samin itzelak joanak dira,
nagusitu da argi diztira.
Ez naiz galdua!
Berpizturikan bizi-gogua,
bihozmin hura da lurrundua.

Mila oroimen goxo ta ero,
emets ederretan murgil ezkeru.
Atsegin xamurrak uholdeka,
hainbat hitz garden eta fereka.
Ohizko aldarri!!
Nire moñoñi liluragarri!
bihotz honentzat hain maitagarri.

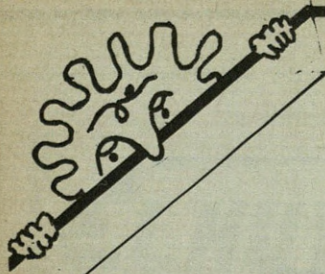
Iparraldean hainbat balazo,
beti ernerik, zer gerta, zer jazo.
Erbesteratu zinen eguna,
jadanik dago nahiko urruna.
Ez dugu etsi!!
Herri librean dugu sinetsi,
garaile gara, bihar edo etzi.

Askatasuna dugu helburu,
aurrera goaz tinko ta seguru.
Sentimen bera, gaur eta atzo,
gure arbaso jatorren antzo.
Zer!, zer arraio!
borroka haien gara garraio,
eginen dugu hamaika saio.

Pizti maltzurren eragin latza,
eri eta hauskor den azken hatsa.
Ziztrin ta hutsal hauen joera,
alferrik dabiltz, damu ez gera.
Gure bidean,
dugu irauti denok batean,
euskal iraultzak duen legean.

Agur maitea, agur laztana,
hainbat zorion eta poz emana.
Etorriko da egun berria,
ez dago urrun udaberria.
Ene landare!
Hain eder eta hain paregabe,
nire barnean beti zerade.

Ion Tapia Irujo

jo... adarra

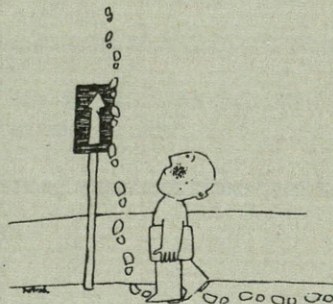
ESKELETOAK RIDAIA

Hilarietako eskeletoek ere lhauteiriak ospatu nahi izan zituzten, eta orduan motorra lapurtu, hilerrira eraman eta binaka herrira jeitea erabakitzen dute.

Azkenengo bueltan, motorra gidatzen zuenak, non ikusten du falta zen azkenengo eskeletoa hilobiaren harriarekin zetorrela.

Baina hi erotu al haiz edo? Nora hoa harri horrekin?

Hik zer'uste duk bada? Gauzak dauden bezala dokumentaziorik gabe atera daitekeela kalera ala?

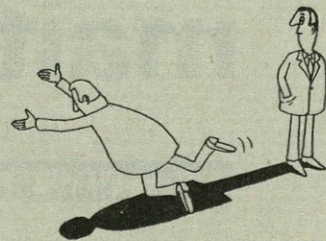
Maldan gora

Kirol mailan oso jantziak ez ziren bi lagunak tandem bizikleta horietako bat erosten dute eta Azpirozko maldan igotzen hasten dira.

Aurrekoak kristoren indarra egiten zuen igo ahal izateko. Ia ezinean, baina gorputza altza eta Malloak diskotekaraino iristen dira.

Ño! Hasieran pisua kendu ez banu, ez gintuan goraino iristen!

Ba nik... frenatu ez banu, beheraka amilduko ginuzt!

MUTIKO KORRIKALA RIAK

Kalean gora txofer batek bere automobila seko frenatu behar izan du aurre aurretik bi mutiko bizikletan pasa zaizkiolako. Txoferraren izua ikusirik, udaltzaina inguratu zaio:

— Ondo al zaude?

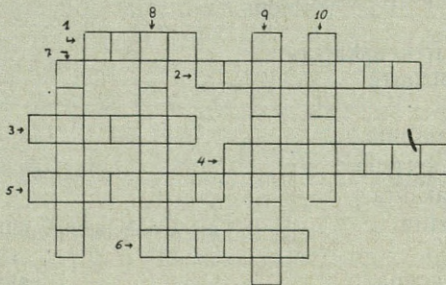
— Bai, baina bi mutiko horiek harrapatzen ditudanean, txiki txiki egingo ditut!

— Honez gero horiek urruti daude eta ez dituzu harrapatuko.

— Joango dira bai etxera afaltzera! Ni beren aita naiz.

gurutzegrama

- 1.— Nekazalgoan erabilitako makila luzea.
- 2.— Errefrau.
- 3.— Zarpail, zarpazikin.
- 4.— Azti eta sorginek gauez egindako bilkura.
- 5.— Ur-bildua, urtza.
- 6.— Emea ardia bada, arra...
- 7.— Upela
- 8.— Negualdera errete ere jaten da...
- 9.— Itxuragabekeria, burugabekeria.
- 10.— Araitz haraneko herria.

soluzioak

gurutzegrama

- 1.— Haza.
- 2.— Aisotz.
- 3.— Artole.
- 4.— Akelarre.
- 5.— Zingira.
- 6.— Ahana.
- 7.— Buntka.
- 8.— Gaztaina.
- 9.— Astakeria.
- 10.— Atallo.

osasunaren arduraz

Nolakoa da gure osasuna?
(3)

*Gure umeak,
lodiegiak ote dira?*

AURREKO astean hasi genuen gaia nolabait borobiltzeko, eman diezaiozun begiradatzu bat umeen obesitateari. Aipaturiko «Paidos 84» ikerketak emandako datuak batetik, eta Bilbon aurkeztu berria den Orbeago Fundazioaren laguntzaz buruturiko «Hazkunde Biologikoaren Ikerketa Longitudinala» deituak eskutan jarri dizkigunetik ondorio beretsuak atera daitezke: obesitatea, jendeak kontrakoa uste dezakeen arren, nahikoa sarritan agertzen den arazoa da.

Pediatren estimazioen arabera, kontsultetara etortzen diren umeen artean, %10 batek obesitatea du. Eskualdeka, hona hemen obesitatearen tasa: Katalunia %3.2; Iparralde (Euskal Herria barne) %7.2; Kastila %6.2; Andaluzia %2.9 eta Aragon %5.6.

Obeso-kopuru handi honen arrazoietakoa bat, ikerketa horiek dioti nez, amek umearen osasunari buruz duten kontzeptuan datza: gurasoak pozik daude umeak lodi badaude, eta kezkatuak, ordea, umeak argalak direnean. Bestalde, ikerketa hauek erakutsi dutenez, gaur egun gero eta handiagoa da beren umei buiarre ematen dieten amen kopurua. Gaidetutako ama guztietatik %65ek buiarra eman zion bere umeari, eta hauetatik %44 buiarra soilik eta beste %56ak buiarraz gain formuako esnea ere erabili zuen. Amagandiko edoskitzea eteteko arrazoirik nagusienak hauek dira: amaren lana, amak nahikoa buiar (edo esne, hobeki esanda) ez edukitzea, eta bigarrenaz amaren heziketa sanitariorik eza.

Xabier AGUIRRE

a ze flasha!

— Kukudrulua — zoologikoko kaiolara buelatua!

KOKKABILO kontutan ez gara gu sartuko. Erregetza kontutan kakanahasiko ez garen gisa beran. Majestadiak majestade... eta zintzilikarioak zintzilikario... allakuidaus bakoitza bere erreliekien!

Madrilera «EL COCODRILO semanario impertinente»a, konfiskatu berria izan den horren tankerako gauzarik esatera sekula ailegatu ez bagara ere, batzu azkar samar hasi zaizkigu moskeatzen, antza, a ze flasha astero ateratzeko asmoz ekin diogunoi. Eske, badirudi, bolada rokanbolesko honetan, modan ipini dela txantxetan botatakoak serio hartzeko joera posmoderno eta, aitzitik, seriotasun gehiago merezi duten asuntuak txantxetan hartzekoa.

Hori duk hori prolema, motellak! Ezin ezer ere umorez enkajatu, eta are gutxiago honen gisako golpe-bajoak. Gaztetasuna galdu ote dugu dagoeneko! Zurru-murru sinpleenak ere izter aldeak hunkitu behar al dizkigu! Tira hi...

Begira nola dabilzan Madril inguruan, taxien keak arnastu arren, noizbehinka zenbait Kongresuak asaltatzeko hego haizeak jotzen badie ere, nahiz eta Alcaláko atearen alboan zentral nuklear bat eraikiko duten... begira nolako primera-planak eskeintzen dizkieten beren astekariei! Ze arrai!

Errege bat zahartzen ari denean, ba zahartzen ari da, eta kito! Eta Printzea altua eta partidu honekoa baldin badute... ba hori, kukudrulua ez diola, bere Erreinuan, balio ez duenari barkatzen. Suplenteari deitzen diote: hasieran telebistako erreportaien bitartez, gero irratiz eta, azkenean, goiko flashean harrapatu dugun bezalako titularrez.

Hori bai, ezin omen daiteke edozer gauza edozein modutan adierazi; eta gero gertatu beharrik ez zuena burutzen da: astekaria bahitzeko agindua ematen dutela... eta kukudrulua zoologikora bueltatu. Ezto-no-pue-zé!

ezetz asma

— Huts-hutsik dagoen pitxarra, zere beteko genuke arinago izan dadin?

— Galdera hau bereziki Zuñenbide ikasketak egiten ari direnentzat. Donostian bizi den gizon bat lurpera al daiteke Tolosako hilerrian?

— Oraingo hau berri, Medikuntza ikasketak egiten ari direnentzat. Haur bat Donostian jaiotzen bada eta urtebete baino lehenago Tolosara bizi zera ekartzen badute, non aterako zaizkio hortzak?

soluzioak:

Ezetz asma

— Zuloz.
— Bizi baldin bada, nola lurperatuko dugu bada?
— Ahuan, noski.

Euskara ere preso Herrera de la Manchan

PERTSONA eta hizkuntza bat besterik ez dira, eta ikusten denez osorik nahi gaituzte preso Herrera de la Manchan euskarazko eskutitzak erretenitzen digutenean. Azken hilabeteotan, esatebaterako, 4.546 eskutitza eta telegrama erretenitu dizkigute. Horietarik bakan batzu bakarrik ailegatu dira beren destinora, denbora luze bat pasa ondoren. Enparauak, orde, noiz iritsiko diren ez dakigu, inoiz ailegatuko direnik ere ez, alegia.

Abenduaren hasieratik euskara baino ez erabiltzea erabaki genuen kanpoarekiko komunikazio idatzietan, euskarazkoak bestelakoak bezalako tratamendua izan dezaten. Orduan ahal dugun beste idazten dihardugu, eta aldi berean euskaraz egiteko eskatu diogu idazten digunari.

Zentsuraren aitzakiaz karta guziok, baita telegramak ere, gorde eta pilatuak geratzen dira denbora mugagabe baterako. Orain dela bederatzir hilabete gaurdaino guri bidali eta erretenitu direnetarik, adibidez, ez dugu bat ere jaso, otsailean hartu dugun gabonetako zenbait postale salbu.

LEGE aldetik eskubide osoa daukagu norberaren hizkuntza erabiltzeko. Dena dela gartzelako zuzendariak ere badu korrespondentzia zentsuratzen ahalmena, gartzelako seguridade eta ordena zaintzearen. Hori dela eta,

Herrerako euskal presoak

gaur egunean euskal presook gauden gartzeletarik hemen bakarrik aplikatzen zaigu zentsura moeta hori. Besteetan, berriz, badago zentsura izkutu bat, zenbait komisariatetan denituei eskutitzen testoa erakustek frogatzen duenez. Halarik ere, horietan ez da hizkuntzarekin prolemarik sortzen, gartzelen arteko komunikazioetan izan ezik.

Hemen komunikazio idatzietarako euskararen erabilera normalizatu eskatzen dugu. Horretarako zentsura formal hori kentzea nahikoa litzateke. Dena dela, badute beste konponbideak, komunikazio moeta bakoitzak duen zentzua errespetatuz gainera. Haatik, onartezina da zentsura dela bide telegramak egun bat baino gehiago erretenitza. Edo aste batetik gora eskutitzetarako. Onartezina da zentsurarako Madrilera bidaltzea hemengo korrespondentzia, kasu hoberenean ere gaitza baita joan etorrian bakarrik denbora ulergarri bat errespetatzea.

ETA gainera, gartzeleroen nagusi den Andrés Marquez, DGIPko zuzendariak, dioenez, orain arte bezala jarraituko da euskararen arazoa, ez

omen baitute itzultzaile nahikorik. Eskutitzak, beraz, pilatzen jarraituko dira. Batzu igorriko dituzte, zentsura tramiteak nolabait funtzionatzen direla esatearren. Gainontzeak han edukiko dituzte ongi gordeak, edo betirako galdu egingo dira, besterik gabe. Izan ere, itzultzaile gehiagorekin ere ez da ezer konpontzen.

Azken finean hemen errepresioaren izenean, hobeto kontrolatzeko, euskararen erabilera galerazi nahi digute jasanezinezko oztopoak ezarriaz. Aldiberean neurriok gure izaera bereizten digute, hizkuntza zapalduz eta pertsona bere inguru sozialetik desintegratzeko ahaleginak eginez.

EUSKARA bultzatu eta defendatzea abertzale guziei dagokigu halaberharrez, nork bere burua defendatu behar duen legez, ezer lortu nahi badugu, bederen. Horregatik guk euskaraz idazten jarraituko dugu komunikazioetan gure hizkuntza errespetatua izan arte. Eta aldiberean, jarrera honek suposatzen gaituen isolamena kontuan izanik, korrespondentziak gure harremanetarako duen garrantziagatik, zuen laguntza eskatu nahi dizuegu, euskararen alde normalizazio bidean diharduzuen organismo eta abertzaleek ahal duen neurrian presio egin dezazuen, arazo hau ahalik eta lasterren garaitzeko. *Euskararik gabe Euskadirik ez!*

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

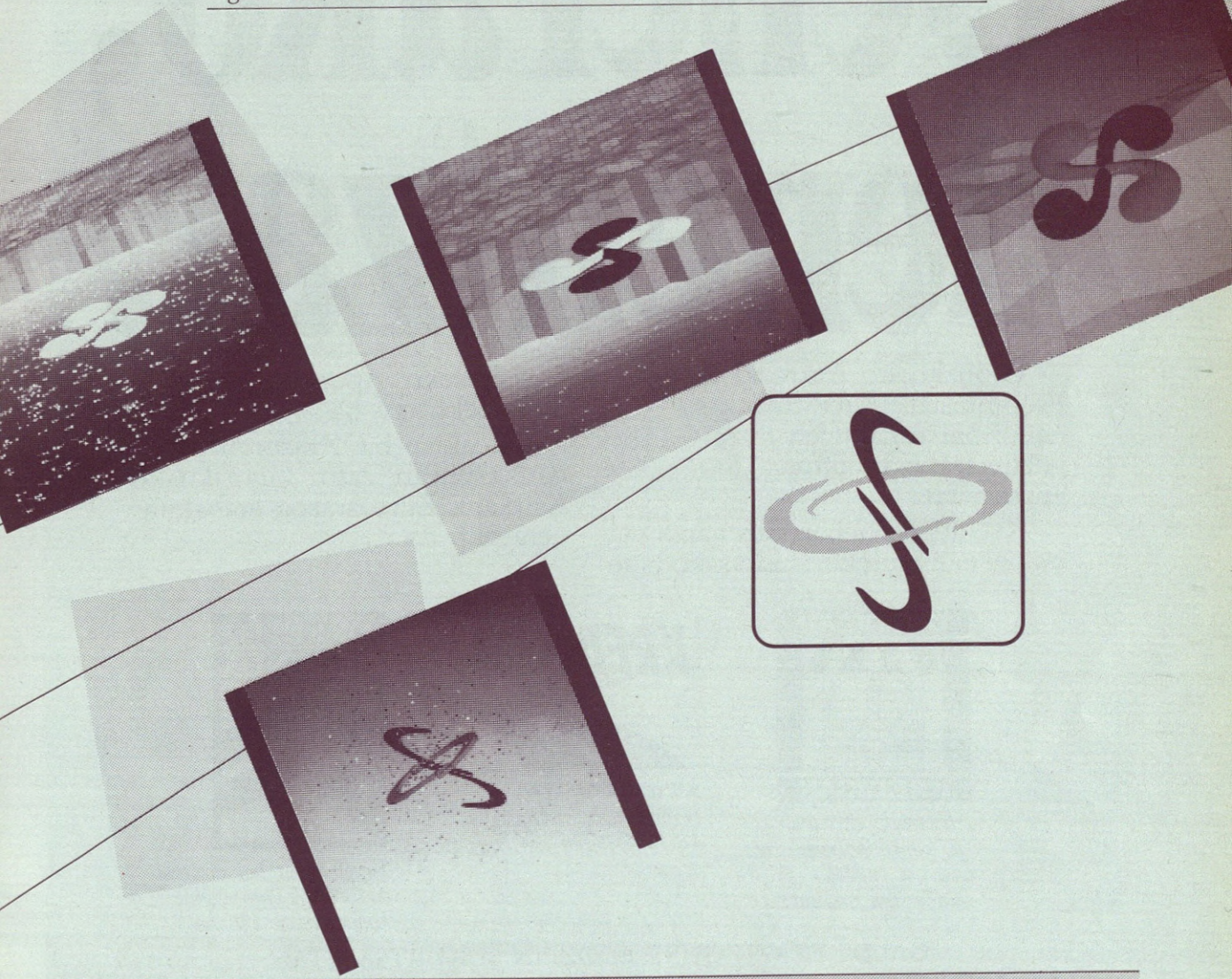
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

GURE KREDITUEKIN GAK

"Arazorik ez"

Denerako, denentzat.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak Kreditu-aukera handi bat eskaintzen dizu. Gauza guztietarako kredituak. Eta guztientzat.

Kredituak, beharrian handi eta txikiei erantzuteko. Ilusio asko bete

ahal izateko. Apuroren batetik ateratzeko ere bai.

Badakizu ba. Arazoren bat daukazunean, zatoz Gipuzkoako Kutxara. Zure arazoa erabakita geratuko da.

Altzariak, etxe-tresnak eta kontsumoko edozein ondasun erosteko eta 36 hilabetetan ordaintzeko.

Kotxe bat erosteko eta berori ibiliz ordaintzeko, 48 hilabeteren buruan.

Etxebizitza bat erosteko edo oraingo zure etxebizitzan konponketak egiteko.

GALDE EZAZU GURE EDOZEIN SUKURTSALETAN

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA